

TUTKIMUS

Ilkka Koiranen, Aki Koivula,
Arttu Saarinen ja Pekka Räsänen

Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot

Puolueiden rakenteet
ja jäsenistön verkostot

Ilkka Koiranen, Aki Koivula,
Arttu Saarinen ja Pekka Räsänen

Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot

KAKS – KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kieliasun tarkistus:
Sirpa Ovaskainen

Kunnallisalan kehittämissäätöön
Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 103
© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2017
ISBN 978-952-7072-75-2 (nid)
ISBN 978-952-7072-76-9 (pdf)
ISSN 1235-6956

Sisällys

ESIPUHE	7
1 JOHDANTO	9
2 PUOLUEET JA VERKOSTOT	12
3 PUOLUEJÄSENTEN SOSIAALINEN RAKENNE	17
3.1 Puolueiden jäsenrakenteet	18
3.2 Puolueiden kannattajat suhteessa puoluejäseniin	25
3.3 Loppupäätelmät	31
4 PUOLUEIDEN VÄLISET SITEET	32
4.1 Jäsenten kokema läheisyys muihin eduskuntapuolueisiin	33
4.2 Aiemmat puoluejäsenyydet	37
4.3 Loppupäätelmät	39
5 JÄSENTEN LÄHIVERKOSTOT	40
5.1 Puoluejäsenten tausta – vanhemmat, puoliso, sisarukset	41
5.2 Ystäväpiirien samankaltaisuus ammattiaseman perusteella	46
5.3 Läheisten merkitys poliittisen kannan muodostumiseen	49
5.4 Loppupäätelmät	51
6 PUOLUEIDEN ULKOPUOLISET VERKOSTOT	53
6.1 Jäsenten kokema yhteenkuuluvuus eri yhteisöihin	54

6.2	Puoluejäsenet eri luottamustoimissa	57
6.3	Jäsenten yhteistyö eri toimijoiden ja tahojen kanssa	61
6.4	Jäsenten yhteydet kunnallishallintoon	65
6.5	Loppupäätelmät	67
7	PUOLUEET SISÄISINÄ VERKOSTOINA	69
7.1	Koettu läheisyys puolueen kanssa	70
7.2	Puoluetoimintaan käytettävä aika ja raha	73
7.3	Puoluetoiminnan koetut hyödyt	74
7.4	Loppupäätelmät	76
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	78
9	LOPUKSI: MIHIN SUUNTAAN PUOLUEET OVAT MENOSSA?	83
	LIITTEET	88
	LÄHTEET	90

Esipuhe

Eri puolueiden kannattajia on tutkittu Suomessa kohtalaisen paljon, mutta puolueiden jäseniä ei ole tutkittu juuri lainkaan. Tämä tutkimus on aineistoiltaan ainutlaatuinen myös kansainvälisesti arvioituna. Vastaavaa yli 12 000 puoluejäsenvastaajan vertailuaineistoa ei ole kerätty Suomessa koskaan aikaisemmin.

Aineiston kerääminen ei olisi ollut mahdollista ilman hyvää yhteistyötä puolueitoimistojen kanssa. Esitämme suuren kiitoksen puolueitoimistojen välle yhteistyöstä ja positiivisesta suhtautumisesta tutkimukseemme. Puolueiden jäseniä kiitämme vastausaktiivisuudesta.

Tutkimus toteutettiin Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineessa. Oppiaineen tutkimusavustaja Janna Oksanen on auttanut raportin teknisessä muokkaamisessa ja lähteiden kokoamisessa. Kiitos Jannalle tarkasta työstä. Kiitämme myös Kunnallisalan kehittämissäätiötä kannustuksesta ja kommentista sekä erinomaisesta yhteistyöstä.

Käsillä olevaan raporttiin olemme keränneet kyselytutkimuksemme tuloksia mahdollisimman kansantajuisessa muodossa. Tämän raportin julkaisun jälkeen aineistoa käytetään useissa eri kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimusartikkeleissa. Hankkeen etenemistä voi jatkossa seurata sen kotisivuilta <https://blogit.utu.fi/poliittisetkuplat/>.

Turussa 20.2.2017

Ilkka Koiranen VTM, tohtorikoulutettava

Aki Koivula VTM, tohtorikoulutettava

Arttu Saarinen VTT, dosentti

Pekka Räsänen VTT, professori

taloussosiologian oppiaine, Turun yliopisto

1 Johdanto

Kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen julkisuudessa roihahti laaja keskustelu niin sanotusta ”punavihreästä kuplasta”. Keskustelussa käytettiin paikoin voimakkaita painotuksia puolueideologioista ja eri puolueiden kannattajien keskinäisistä suhteista. Pohjimmiltaan keskustelu kiinnittyi siihen, miten eri väestöryhmien väliset rajanylitykset olisivat vähentymässä. ”Punavihreää kuplaa” koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa ilmeni konkreettisesti ihmisryhmien välisten sosiaalisten kanssakäymisten vähentyminen. Keskustelun voidaankin nähdä kytkeytyvän tutkimuksiin, joiden mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa eri ryhmät eivät jaa keskenään enää samoja kokemuksia (ks. Saari 2015).

Yhteiskunnan pirstaloituminen on vaikuttanut poliittisten puolueiden välisiin rintamalinjoihin. Kansalaisten etäännyminen toisistaan on luonut tilaa uudentilaiselle verkostoitumiselle, etenkin uusille puolueille ja puoluepolitiikkaan eri tavoin kiinnittyville poliittisille liikkeille (esim. Inglehart 2008). Tiedämme kuitenkin verrattain vähän siitä, minkälaisista kansalaisista suomalaiset suurimmat puolueet rakentuvat ja mitä tahoja puolueiden jäsenet edustavat.

Jäsenten poliittisella verkostoitumisella voidaan ajatella olevan yhteiskunnallisesti enemmän merkitystä kuin tavallisten kansalaisten keskinäisellä verkostoitumisella. Voimakas poliittinen verkostoituminen saattaa näkyä

erityisesti muun muassa pienissä suomalaisissa kunnissa, joissa suurin osa poliittisesti aktiivisista ihmisistä tuntee toisensa muodostaen lukuisia eri verkostoja. Tämä saattaa aiheuttaa erilaisia intressiristiriitoja, koska useat suomalaiset kunnat ovat päätöksentekoyksikköinä ja palveluiden järjestäjinä poikkeuksellisen pieniä. Esimerkiksi kunnan työntekijät saattavat toimia ansiotöidensä lisäksi muun muassa poliittisissa luottamustehtävissä, joiden kautta heillä on suuri vaikutus esimerkiksi heidän omaan ammattiasemaansa. Näissä verkostoissa omat intressit ja kuntalaisten intressit saattavat toisinaan hämärtyä.

Sote-uudistuksen myötä suomalainen julkinen järjestelmä on suuressa muutoksessa. Olennainen osa sote-uudistusta koskevasta julkisesta keskustelusta on jo pitkään liittynyt kunnallisen itsehallinnon ja keskushallinnon määräysvallan väliseen suhteeseen (esim. Niemelä & Saarinen 2012). Esimerkiksi syksyllä 2016 pääministeripuolue keskusta oli valmis asettamaan hallitusyhteistyön vaakalaudalle järjestämisalueiden määrää koskevassa kiistassa. Pystyäksemme arvioimaan puolueiden poliittisten tavoitteiden – esimerkiksi voimakkaan kunnallisen itsehallinnon säilyttämisen – merkityksiä yhä paremmin muuttuvassa yhteiskunnassa olisi tärkeää tietää, miten eri puolueiden jäsenet ovat verkostoituneet.

Tässä tutkimusraportissa selvitämme erityisesti kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenrakenteita ja jäsenten sosiaalisia verkostoja. Kiinnitämme huomion jäsenten yhteiskunnalliseen asemaan, lähiverkostoihin sekä laajempiin yhteiskunnallisesti merkittäviin verkostoihin. Pääasiassa teemme vertailevaa analyysia puolueiden välillä. Raportin avulla tarjoamme vastauksia siihen, missä määrin puolueet ovat samankaltaisia keskenään ja missä suhteessa niiden väliltä on löydettävissä merkittäviä eroja. Tämän ohella esitämme tulkintoja siitä, ovatko joidenkin puolueiden muodostamat kuplat todellisia. Puoluejäsenten yhteiskunnallista asemaa paikantaaksemme vertailemme puolueiden jäsentietoja myös kannattajista kerättyihin tietoihin.

Käytämme pääasiallisena aineistona maaliskuun ja syyskuun 2016 välisenä aikana puolueiden kanssa yhteistyössä keräämiämme kyselyaineistoja, jotka koostuvat 12 427 puoluejäsenen mielipiteistä. Aineistonkeruun perustiedot on esitetty liitetaulukossa 1. Puolueiden jäsenrekistereistä poimitut

otosten koot ja keruutavat vaihtelivat puolueiden jäsenmäärän sekä puolue-toimistojen toiveiden mukaan. Kokoomuksen ja vihreiden osalta kysely toteutettiin pelkästään sähköisenä, muiden puolueiden jäseniä lähestyttiin sähköpostin lisäksi myös postitse.

Puolueittain aineistomme jakautuu siten, että keskustalaisia on 3967, kokoomuslaisia 951, perussuomalaisia 1932, sosiaalidemokraatteja 1540, vihreitä 1653 ja vasemmistoliittolaisia 2384. Iäkkäämmät puoluejäseneet ovat aineistossa hieman aliedustettuina, minkä vuoksi olemme käyttäneet ikäjakaumavirheen korjaavaa painokerroinmuuttujaa.

Tulosten raportoinnissa huomioidaan otanta-asetelmaan perustuvat virhemarginaalit, jotka on merkitty janoina pylväskuvioihin. Virhemarginaalin koko vaihtelee puolueittain sen perusteella, kuinka suuri on puolueista tehty otos. Jäseniä koskevissa analyyseissä virhemarginaalit ovat 1–3 prosenttia suuntaansa ja kannattajia koskevissa analyyseissä 5–10 prosenttia.

Tutkimusraportin rakenne on seuraava. Aluksi tarkastelemme aiempaa puolueisiin ja verkostoihin liittyvää tutkimusta. Ensimmäisessä varsinaisessa tulosluvussa käsittelemme puoluejäsenten sosiaalista rakennetta. Seuraavaksi tarkastelemme puolueiden välistä läheisyyttä ja sitten jäsenten vahvoja siteitä eli lähiverkostoja. Tämän jälkeen analysoimme jäsenten niin kutsuttuja heikkoja siteitä, jotka ovat keskeisiä etenkin pidemmän aikavälin sosiaalisten suhteiden ja vaikutusvallan jakaantumisen kannalta. Viimeisessä tulosluvussa tarkastelemme vielä, miten puolueet itsessään näyttävät verkostonäkökulmasta ja minkälaisia konkreettisia hyötyjä puolueet tarjoavat jäsenilleen. Tutkimuksen johtopäätösluvussa käymme läpi erillisten lukujen tuloksia laajemmin sekä pohdimme, mihin suuntaan puolueet ovat menossa tulevaisuudessa.

2 Puolueet ja verkostot

Perinteisesti politiikan tutkimuksessa puolueita on tarkasteltu järjestelmäkeskeisesti eri äänestäjäryhmiä edustavina yhteenliittyminä. Näissä tarkasteluissa puolueiden toiminnan on nähty palautuvan kansalaisten sekä erilaisten kansalaisten perustamien järjestöjen intressien ajamiseen (esim. Duverger 1967; Von Beyme 1985; Panebianco 1988). Yksilöiden intressit ovat laajasti yhteiskuntaelämään vaikuttavia suhtautumistapoja ja toiminta-valmiuksia, jotka vaihtelevat eri väestöryhmien välillä. Poliittisilla intresseillä on yhteyksiä myös muihin sosiaalisiin intresseihin, eivätkä puoluejäseneet poikkea tässä suhteessa muista väestöryhmistä. Poliittisen toiminnan voidaankin nähdä perustuvan sosiaalisesti muotoutuneiden ryhmäkohtaisten intressien ajamiselle.

Tarkasteltaessa suomalaisten puolueiden intressisidonnaisuuksia on tyyppillisesti tukeuduttu klassiseen Valenin ja Rokkanin (1974) kolmijakoon, jonka mukaan vasemmisto edustaa työntekijäryhmien intressejä, keskusta maatalousväestöä ja oikeisto elinkeinoelämän intressejä. Tuoreiden väestötason analyysien perusteella kolmijako on edelleen paikannettavissa suomalaisesta puoluekentästä (Koivula, Räsänen & Saarinen 2015b; Paloheimo 2014; Westinen 2014).

Toisaalta on löydettävissä myös empiiristä näyttöä puolueiden pyrkimyksestä muuttua keskenään yhä samankaltaisemmiksi (ks. Kangas 1986; Palo-

heimo 2008). Kuvaavaa on, että nykyään lähes kaikki puolueet tuovat esille esimerkiksi ympäristöön ja sen suojeluun liittyviä teemoja sekä kaikki puolueet kertovat haluavansa jatkossakin säilyttää hyvinvointiyhteiskunnan (Paloheimo 2008). Puolueiden samankaltaistuminen voidaan liittää 1970-luvulta asti voimistuneeseen koulutustason ja ammattirakenteen muutokseen (ks. Naumanen & Silvennoinen 2010). Koulutustason nousun myötä keskiluokan suhteellinen osuus on kasvanut, ja näin ollen myös puolueiden kannattajakunnat ovat monilta osin aiempaa homogeenisempia (Dalton 2008, 151; Paloheimo 2008, 33).

Puolueiden samankaltaistumisesta huolimatta intressipohjainen jako on edelleen löydettävissä ja selkeämmin se on paikannettavissa vanhoista puolueista, kuten keskustasta, kokoomuksesta ja sosiaalidemokraateista. Uudemmissa puolueissa ei ole yhtä voimakkaita sidoksia taloudelliseen pääomaan tai ammatilliseen asemaan kuin perinteisissä puolueissa (Mickelsson 2015), minkä vuoksi esimerkiksi perussuomalaisen intressiryhmiä on hankalampi tunnistaa vanhoihin puolueisiin verrattuna (Rahkonen 2011). Myöskään vihreiden osalta ei ole löydettävissä voimakasta intressiryhmiin samastumista (ks. Paloheimo 2014). Perinteisten taloudellisten intressiryhmien sijaan vihreät ovat puolueena voimakkaimmin organisoituneet kulttuuri- ja luontoarvojen puolustajina sekä kulutuskeskeisyyden kritisoi-jina. (Ks. Mickelsson 2015, 252–258.)

Viimeaikaisissa puolueiden sisäistä dynamiikkaa tarkastelevissa keskusteluissa on noussut esiin, miten puolueista on yhä useammin muodostumassa ammattimaisesti vaalivoittoja tavoittelevia organisaatioita ilman selkeästi jaettuja sosiaalisia verkostoja (esim. Mair 1994; Puhle 2002). Tältä osin on kuitenkin vähän empiiristä näyttöä etenkin Suomesta. Poliittiset puolueet näyttävät edelleen muodostuvan erilaisista verkostoista, jotka kertovat samalla myös puolueiden eriävistä intresseistä.

Verkostolla viitataan vähintään kahden ihmisen muodostamaan sosiaaliseen suhteeseen. Puolueet voidaankin käsittää verkostoina, jotka kokoavat monella tapaa samankaltaisia yksilöitä yhteen (esim. Christakis & Fowler 2009; McPherson, Smith-Lovin & Cook 2001). Tyypillistä erilaisille verkostoille – kuten puolueille – on niihin kuuluvien jäsenten sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin sekä sitä kautta syntyvä yhteenkuuluvuuden tunne (Kouvo

2014, 137–138). Samoin verkostojen jäsenillä on tutkimusten mukaan taipumus yhdenmukaiseen käyttäytymiseen (Asch 1956). Yhteenkuuluvuuden tunne, yhteiset tavoitteet sekä yhdenmukainen käyttäytyminen näkyvät myös poliittisessa toiminnassa. Esimerkiksi äänestyskäyttäytymistä ja ylipäätään poliittista suuntautumista on jo pitkään selitetty äänestäjien muodostamilla sosiaalisilla verkostoilla (esim. Berelson, Lazarsfeld & McPhee 1954; Gimpel & Lay 2005; Knoke 1990; Nieuwbeerta & De Graaf 1999).

Mark Granovetterin (1973; 1984) luokittelun mukaan sosiaalisten verkostojen siteet voidaan jakaa tiiviisiin ja löyhiin (strong ties, weak ties). Perinteisesti tiiviitä siteitä ovat esimerkiksi perhesuhteet ja läheiset ystävyys-suhteet, joihin sisältyy vastavuoroisuutta ja säännöllistä vuorovaikutusta. Löyhät siteet muodostuvat taas verkostoista, joiden jäsenet tapaavat yleisesti ottaen harvemmin eikä niihin useinkaan liity tunnesiteitä. Tällaisia ovat muun muassa jotkin ammatilliset tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen perustuvat suhteet.

Erityisesti löyhiä siteitä on pidetty tärkeinä yhteiskunnallisen vallan näkökulmasta. Samoin heikkojen siteiden merkitys on erityisen suuri poliittisissa verkostoissa (Coleman 1988; Putnam 2000), sillä heikkoihin siteisiin perustuvat laajat verkostot muun muassa mobilisoivat ihmisiä erilaisiin poliittisiin aktiviteetteihin (Kotler-Berkovitz 2005). Lisäksi poliittinen osallistuminen itsessään laajentaa verkostoja, joista esimerkiksi pitkään politiikassa olleet pystyvät hyötymään tarpeen tullen (Quintelier & Hooghe 2012).

Puoluetoiminnan kautta on siis edelleen saavutettavissa yhteiskunnallisesti merkittäviä sosiaalisia suhteita, joiden avulla puoluejäsenten on mahdollista hyötyä monissa muissakin tilanteissa. Bourdieuta (1984) mukaillen puolueiden sisäisissä verkostoissa voidaan ajatella tapahtuvan kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen pääoman kasaantumista ja vaihtumista (Bourdieu 1984, 101–202; Coleman 1988), minkä voidaan ajatella olevan yksi merkittävimmistä puolueiden jäsenten yhteiskunnallisen aseman ja merkityksen takana vaikuttavista voimista. Tämä näkyy Suomessa esimerkiksi siinä, että poliittinen, kulttuurinen ja taloudellinen eliitti on voimakkaasti verkostoitunut keskenään (Ruostetsaari 2016).

Puolueet ovat perinteisesti ajaneet eri väestöryhmien etuja ja sitä kautta verkostoituneet esimerkiksi taloudellisiin etujärjestöihin. Kokoomus on

vahvimmin linkittynyt yrittäjien ja elinkeinoelämän etujärjestöihin, SDP taas työntekijäjärjestöihin ja keskustapuolue maaseutuun liitoksissa oleviin etujärjestöihin. (Esim. Koivula ym. 2015b; Mickelsson 2015.) Taloudellisten etujärjestöjen lisäksi puolueet ovat voimakkaasti kytkeytyneet muun muassa julkishallintoon sekä erilaisille työnantajasektoreille. Puolueet ja niiden kautta muodostetut verkostot saattavatkin hyödyttää puolueiden jäsenien urakehitystä monin eri tavoin, ja näin puoluejäseneet saattavat saavuttaa myös taloudellisia hyötyjä.

Verkostojen voidaan katsoa perustuvan usein verkoston jäsenten keskinäiseen samankaltaisuuteen eli homofiiliaan (McPherson ym. 2001). Verkostojen jäsenten samankaltaisuus ilmenee myös poliittisessa suuntautumisessa: yksilöiden lähipiirillä, kuten perheellä ja läheisillä ystävillä, on huomattava vaikutus poliittisiin suuntautumiseen ja mielipiteisiin (Zuckerman 2005). Homofiilia on nähtävissä myös äänestyspäätöksiä tehtäessä. Tutkimusten mukaan poliittinen samastuminen pohjautuu yhä enemmän poliittisten puolueiden julkikuvaan sekä erilaisiin ehdokkaiden edustamiin elämäntyyliin. Onkin nähtävissä, että äänestäjät samastuvat paitsi samankaltaisia arvoja edustaviin ehdokkaisiin mutta myös samanlaisia elämäntyyliä edustaviin ehdokkaisiin. (Goren 2005; Greene 2004.) Samanlaisten arvojen sekä elämäntyylien suosiminen poliittisessä toiminnassa näkyy esimerkiksi siinä, että puolueiden kannattajien välillä on nykyään selkeitä eroja heidän kulutustyyleissään (Koivula, Räsänen & Saarinen 2016a).

Suomalaisessa politiikassa on 1980-luvulta lähtien korostettu yhä enemmän arvojen merkitystä. Vaikka puolueet muodostuvat edelleen kohtalaisen voimakkaasti sosioekonomisten tekijöiden perusteella vasemmistoiikeisto-akselin ympärille, myös sosiokulttuurinen asettuminen arvoliberali-konservatiivi-akselille jaottelee puolueita erittäin selkeästi. Esimerkiksi keskustan ja perussuomalaisten äänestäjistä huomattavasti suurempi osa kannattaa perinteisiä arvoja kuin vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjistä (Westinen, Kestilä-Kekkonen & Tiihonen 2016). Suomalaisten puolueiden kannattajien on lisäksi osoitettu eroavan toisistaan suuresti myös muiden arvokysymysten kohdalla: esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvät arvot jaottelevat puolueita entistä voimakkaammin (Kallio, Kangas & Niemelä 2013).

Joidenkin näkemysten mukaan arvopuhe sopiikin paremmin aiempaa yksilökeskeisempään yhteiskuntaan (Mickelsson 2015, 353), jossa kansalaisten ei ole nähty olevan enää yhtä kiinnostuneita puoluepolitiikasta kuin aikaisemmin (Dalton 2002, 19). Puoluepolitiikan kiinnostavuuden laskun on nähty ilmenevän muun muassa parlamenttivaalien äänestysprosentteissa, jotka muihin Pohjoismaihin verrattuna näyttävät verrattain alhaisina. Lisäksi nimenomaan perinteisten kolmen suuren puolueen eli kokoomuksen, keskustan ja sosiaalidemokraattien jäsenmäärät ovat laskeneet viime vuosikymmeninä.

Toisaalta samaan aikaan pienempien puolueiden jäsenmäärät ovat kasvaneet. Esimerkiksi perussuomalaisten jäsenmäärä on kasvanut vuodesta 2010 lähes 90 prosenttia, vihreiden jäsenistössä kasvua on tapahtunut 50 prosenttia ja vasemmistoliitossakin 12 prosenttia (esim. Koivula & Koironen 2016). Lisäksi sosiaalinen media on lisännyt kansalaisten mahdollisuutta seurata ja kommentoida parlamentaarista politiikkaa aiempaa aktiivisemmalla tavalla (Eloranta & Isotalus 2016). Vanhojen puolueiden jäsenmäärien laskusta ja äänestysprosenttien alhaisuudesta huolimatta puoluepolitiikalla voidaan edelleen nähdä olevan merkittävä asema suomalaisessa yhteiskunnassa.

Uudenlaisen kansalaisaktiivisuuden myötä erilaisten sosiaalisten liikkeiden merkitys on voimistunut yhä enemmän vaalipohjaisen demokratian rinnalla (Mickelsson 2015, 248–252). Nämä liikkeet eivät usein ole suoraan yhteydessä parlamentaariseen politiikkaan, mutta niillä on kuitenkin poliittisia päämääriä. Lisäksi liikkeissä saattaa olla mukana myös eri puolueiden jäseniä. Ajankohtaisia esimerkkejä ovat muun muassa maahanmuuton ympärille muodostuneet Rajat kiinni- ja vastaavasti Meillä on unelma-kansanliikkeet. Molempia yhdistää vapaa verkostomaisuus, perinteisten poliittisten jakolinjojen ylittäminen ja sosiaalisen median tehokas käyttö sekä uudenlaisten arvokysymysten merkityksen kasvun tunnistaminen suomalaisessa politiikassa.

3 Puoluejäsenten sosiaalinen rakenne

Tässä luvussa tarkastelemme puoluejäsenten sosiaalista rakennetta eli sitä, mitä väestöryhmiä jäsenet edustavat esimerkiksi iän, tulotason, koulutustason tai asuinpaikan mukaan. Pohjoismaisessa tutkimusperinteessä puolueiden takana vaikuttavia intressiryhmiä on hahmotettu kolmikantamallin avulla. Kuten tutkimusraportin johdannossa toimme esille, tässä mallissa vasemmistopuolueet edustavat pohjimmiltaan työntekijäryhmien intressejä, keskusta maatalousväestöä ja oikeisto elinkeinoelämän intressejä (Valen & Rokkan 1974). Puolueorganisaatiot muodostavat demokraattisten toimielintensä kautta omat poliittiset kantansa, joiden voidaan nähdä edustavan puoluejäsenistön yleistä linjaa ja näin vaikuttavan puoluejäsenten väestöryhmäkohtaisiin intresseihin (esim. Forma 1999; Koivula ym. 2016b; Mickelsson 2015; Westinen ym. 2016). Demokraattisen päätöksenteon kannalta onkin tärkeää, että eri väestöryhmät ovat edustettuina keskeisimpien puolueiden jäsenistöissä.

Resurssihin perustuva kolmijako selittää edelleen kohtalaisen hyvin suomalaisen poliittisen kentän keskeisiä rintamalinjoja ainakin tarkasteltaessa puolueiden kannattajia (Westinen 2015). Oman haasteensa mallin käytettävyyteen ovat tuoneet jäsenmääriltään viime vuosina vahvistuneet vihreät ja perussuomalaiset, jotka eivät kannattajien perusteella asetu järkevästi kyseiseen kolmikantamalliin (Koiranen, Saarinen & Koivula 2016;

Mickelsson 2015; Rahkonen 2011). Pikemminkin voidaan ajatella, että kyseiset puolueet ovat selkeimmin vakiinnuttaneet paikkansa suomalaisella puoluekentällä perinteisen vasemmisto–oikeisto-akselin sijaan asettumalla monissa arvokysymyksissä vastakkaisiin päihin (Westinen 2015).

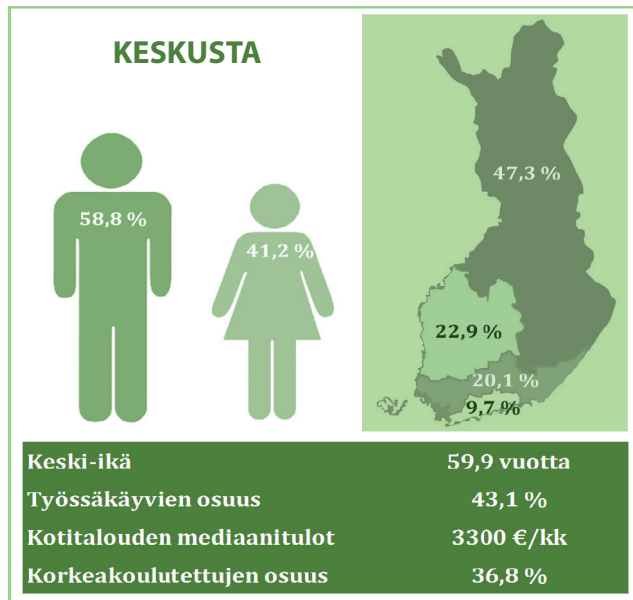
Koska puoluejäsenten rakenne on yhteydessä puolueen intresseihin, tarkastelemme puoluejäsenten väestörakenteellisia piirteitä myös suhteessa puolueiden kannattajiin. Ensimmäisessä alaluvussa käymme puolueittain läpi jäsenistöjen rakenteita iän, sukupuolen, maakunnan, pääasiallisen toimen, sosioekonomisen aseman, koulutusasteen ja tulojen perusteella. Ko-koava taulukko tuloksista on esitetty liitteissä (ks. liitetaulukko 2). Toisessa alaluvussa vertailemme puoluejäsenten ja puolueiden kannattajien väestöryhmittäisiä piirteitä.

3.1 Puolueiden jäsenrakenteet

3.1.1 Keskusta

Keskustan jäsenis-
tön keski-ikä on
verrattain korkea.
Jäsenet ovat
sosiaalidemo-
kraattien jälkeen
toiseksi iäkkäim-
piä. Kuten useim-
missa muissa
puolueissa,
myös keskustassa
miesten osuus on
hyvin korkea.

Keskustan
perinteiset sidokset maaseudun väestöön näkyvät edelleen puolueen jäsenis-
tössä, sillä lähes puolet keskustalaisista asuu harvaanasutuimmilla alueilla
Itä- ja Pohjois-Suomessa. Vain kymmenys jäsenistä asuu Uudellamaalla.

Keskustassa on useimpiin puolueisiin verrattuna huomattavan vähän työssäkäyviä. Alhainen työssäkäyvien osuus selittyy pääosin jäsenistön suurella eläkeläisten osuudella (51 prosenttia koko jäsenistöstä). Työssäkäyvistä vajaa kolmannes työskentelee kuntasektorilla, 10 prosenttia valtiolla, 10 prosenttia järjestöissä ja puolet yrityssectorilla. Työssäkäyvistä keskustalaisista suurin osa toimii ylempinä toimihenkilöinä, toiseksi suurin osa yrittäjinä, kolmanneksi eniten alemman toimihenkilön tehtävissä ja loput työntekijöinä. Tarkemman analyysin perusteella havaitsimme, että maanviljelijöinä toimii edelleen lähes viidennes puolueen työssäkäyvistä jäsenistä.

Muiden puolueiden jäseniin verrattuna keskustalaiset ovat keskituloisia. Noin puolet ansaitsee kotitaloustasolla yli aineistokohtaisen mediaanin ja puolet alle mediaanin. Tulojen ohella keskustalaiset asettuvat kuuden suurimman puolueen keskitasolle myös koulutuksen osalta yhdessä sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton jäsenten kanssa.

3.1.2 Perussuomalaiset

Perussuomalaisten jäsenistön keski-ikä on vihreiden jälkeen toiseksi matalin. Jäsenistön alhaisen keski-ian lisäksi perussuomalaiset ovat todella miesvaltainen puolue, myös verrattuna muihin puolueisiin. Noin 75 prosenttia puolueen jäsenistä on miehiä.

Perussuomalaisten jäsenet jakautuvat tasaisesti eri suuralueiden välillä. Eniten perussuomalaisten jäseniä on Länsi-Suomen alueella ja vähiten Uudellamaalla.

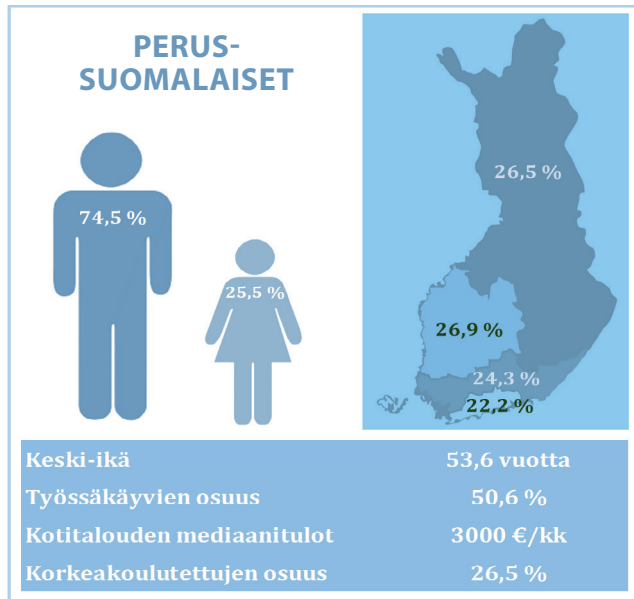
Perussuomalaisten jäsenistöstä noin puolet on työssäkäyviä. Myös eläkeläisten osuus on merkittävä, noin kolmasosa jäsenistöstä. Muihin puolueisiin verrattuna työttömien osuus on kohtalaisen suuri ja opiskelijoiden osuus taas varsin pieni. Työssäkäyvistä noin 15 prosenttia työskentelee kuntasektorilla, 10 prosenttia valtiolla, 5 prosenttia järjestöissä ja 70 prosenttia yrityssectorilla.

Tarkasteltaessa työssäkäyvien sosioekonomista asemaa havaitaan, että perussuomalaisten jäsenistöön kuuluu kohtalaisen paljon yrittäjiä. 23 prosenttia toimii ylempinä toimihenkilöinä, noin 20 prosenttia alemmina toimihenkilöinä ja 38 prosenttia työntekijöinä. Perussuomalaiset ovatkin selkeästi

työntekijävoittoisin puolue.

Kotitalouden nettotuloja tarkasteltaessa perussuomalaisten jäsenet sijoittuvat keskustalaisten ja vasemmistolaisten väliin. Jäsenet eivät ole siis erityisen korkeatuloisia, ja jäsenistä kohtalaisen suuri osuus

sijoittuu alimpiin tuloluokkiin aineiston tuloluokituksessa. Väestötasolla koulutus ja tulot ovat keskenään voimakkaassa yhteydessä toisiinsa. Näin ollen ei ole yllättävää, että perussuomalaisten jäsenet ovatkin selkeästi matalammin koulutettuja kuin muiden puolueiden jäsenet.

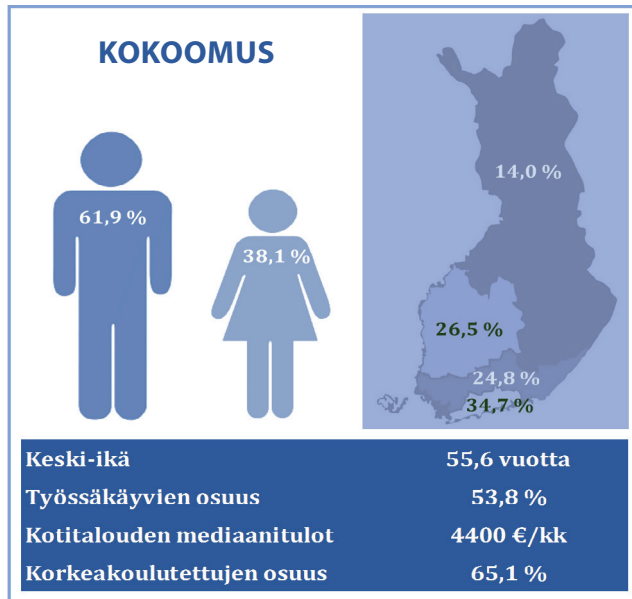
3.1.3 Kokoomus

Kokoomuksen jäsenten keski-ikä on samankaltainen kuin kaikkien puolueiden keskimäärin. Muihin puolueisiin verrattuna kokoomuksessa on suhteellisen paljon alle 30-vuotiaita jäseniä.

Useimpien puolueiden tavoin myös kokoomus on selkeästi miesvaltainen puolue. Jäsenistä selvästi yli puolet asuu Etelä-Suomen alueella.

Työssäkäyvien osuus on verrattain korkea. Toisaalta myös eläkkeellä olevien jäsenten osuus on suuri, yli 30 prosenttia. Jäsenistä vajaa kuusi prosenttia on opiskelijoita. Kokoomus eroaa jäsenistönsä perusteella työttömien vähäisellä määrällä: työttömiä on vain alle kolme prosenttia. Työssäkävistä viidesosa työskentelee kuntasektorilla, 15 prosenttia valtiolla, 10 prosenttia järjestöissä ja hieman yli puolet yrityssectorilla.

Kokoomuksen jäsenten sosio-ekonominen asema on poikkeuksellisen korkea, sillä työntekijäasemassa olevia kokoomuksen jäseniä on vain viisi prosenttia. Lähes 57 prosenttia työssäkävivistä jäsenistä työskentelee ylemmän toimihenkilön tehtävissä.

Alempien toimihenkilöiden osuus on vain 15 prosenttia. Lisäksi yrittäjien osuus on poikkeuksellisen suuri, lähes neljäsosa työssäkävivistä jäsenistä.

Kokoomus on korkeakoulutettujen ja erittäin hyvätuloisten jäsenten puolue. Kokoomuksen jäsenistä valtaosa on suorittanut korkeakoulututkinnon. Lähes puolet jäsenistöstä on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja jopa viisi prosenttia lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon. Jäsenten tulot ovat poikkeuksellisen korkeat muihin verrattuna. Jäsenaineiston kahteen ylimpään tuloneljännekseen kuuluu valtaosa puolueen jäsenistä.

3.1.4 Sosiaalidemokraatit

Sosiaalidemokraattien jäsenet ovat iäkkäimpiä verrattaessa puolueita keskenään. Miesten osuus on myös suuri.

Sosiaalidemokraatit eivät ole leimallisesti kaupunki- tai maaseutupuolue. Yli puolet asuu Etelä-Suomessa tai Uudellamaalla, ja Itä- ja Pohjois-Suomessa asuu viidesosa jäsenistä.

Verrattuna muihin puolueisiin sosiaalidemokraattien jäsenistä harva on työssäkävvä, ja lähes kaksi kolmasosaa jäsenistä on eläkkeellä. SDP:ssä on

myös erittäin vähän sekä opiskelijoita että työttömiä muihin puolueisiin verrattuna. Opiskelijoita on alle pari prosenttia ja työttömiäkin vain reilut pari prosenttia. Puolue näyttäytyksen jäsenistönsä rakenteen perusteella enemmän eläkeläispuolueena. Työssäkävistä

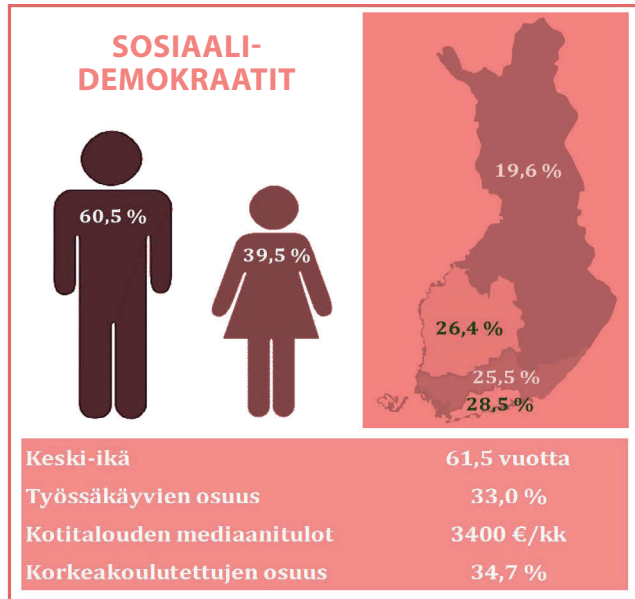
noin 30 prosenttia työskentelee kuntasektorilla, 10 prosenttia valtiolla, 20 prosenttia järjestöissä ja 40 prosenttia yrityssectorilla.

Työssäkävistä sosiaalidemokraateista yli kolmasosa työskentelee ylempään toimihenkilön tehtävissä ja hieman vajaa kolmasosa alemman toimihenkilön tehtävissä. Työntekijöiden osuus on kohtalaisen korkea verrattuna muihin puolueisiin keskimäärin. Neljäsosa työssäkävistä työskentelee työntekijäammateissa. Vastaavasti yrittäjien osuus on varsin alhainen, vain vajaa kahdeksan prosenttia.

Muiden puolueiden jäseniin verrattuna sosiaalidemokraatit ovat hyvin keskituloisia. Noin puolet ansaitsee kotitaloustasolla yli mediaanin ja noin puolet alle mediaanin. Samoin koulutukseltaan jäsenet ovat muiden puolueiden jäseniin jopa hivenen keskitason alapuolella. Sosiaalidemokraattien jäsenistä korkeakoulututkinto on noin kolmasosalla.

3.1.5 Vihreät

Vihreiden jäsenet ovat selvästi nuorempia kuin muiden puolueiden jäsenet. Puolue on myös ainoa, jossa naisten osuus on miesten osuutta suurempi.

Muihin puolueisiin verrattuna vihreät on selkeästi uusimaalainen puolue, sillä yli puolet jäsenistöstä asuu Uudellamaalla.

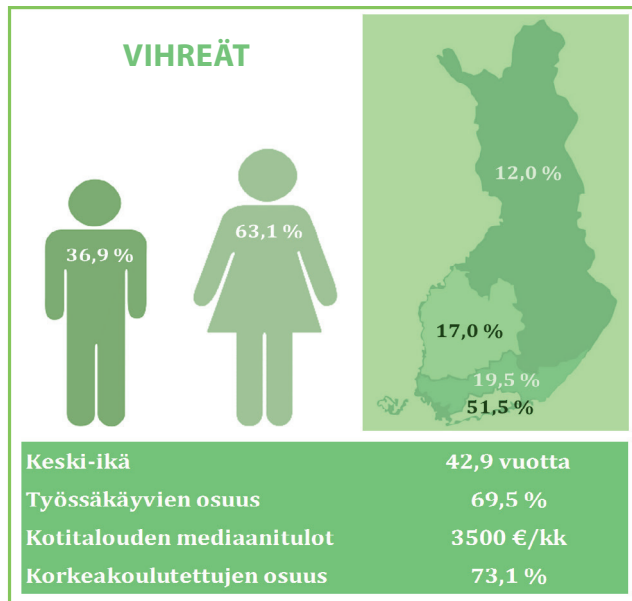
Osin jäsenten nuoren iän vuoksi työssäkäyvien osuus on vihreiden jäsenistössä kaikkein korkein. Vihreissä on myös poikkeuksellisen paljon opiskelijoita sekä selkeästi vähiten eläkeläisiä. Työttömien jäsenten osuus on hieven suurempi kuin kaikissa kuudessa puolueessa keskimäärin.

Vihreissä on kokoomuksen ohella eniten ylempiä toimihenkilöitä. Kokoomukseen verrattuna suurin ero on kuitenkin huomattavan alhainen yrittäjien osuus. Työssäkäyvistä vihreistä yli 60 prosenttia työskentelee ylemmän toimihenkilön asemassa. Alemman toimihenkilön asemassa työskentelee vajaa 20 prosenttia, yrittäjinä reilu yhdeksän prosenttia ja työntekijöinä vain seitsemän prosenttia.

Vihreiden mediaaninettotulot ovat kokoomuksen jälkeen kaikkein korkeimmat, mutta ero kokoomukseen on huomattava. Lisäksi huomionarvoista on, että vihreiden jäsenten osalta tulojen vaihtelu on suurehkoa. Jäsenistä noin 62 prosenttia sijoittuu kahteen ylimpään neljännekseen, mutta toisaalta yli viidennes jäsenistä lukeutuu aineiston alimpaan neljännekseen.

Eri puolueista juuri vihreät on selkeimmin korkeakoulutettujen puolue.

Yli 70 prosenttia vihreiden jäsenistä on korkeakoulutettuja. Näistä valtaosa on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja muihin puolueisiin verrattuna merkittävästi isompi osuus myös liseniaatin tai tohtorin tutkinnon.

3.1.6 Vasemmistoliitto

Vasemmistoliitto ei eroa muista puolueista jäsenistön keski-ikä suhteen. Sukupuolijakaumaltaan vasemmistoliitto on suhteellisen tasapainoinen verrattuna muihin puolueisiin. Naisjäsenien osuus on vihreiden jälkeen toiseksi korkein.

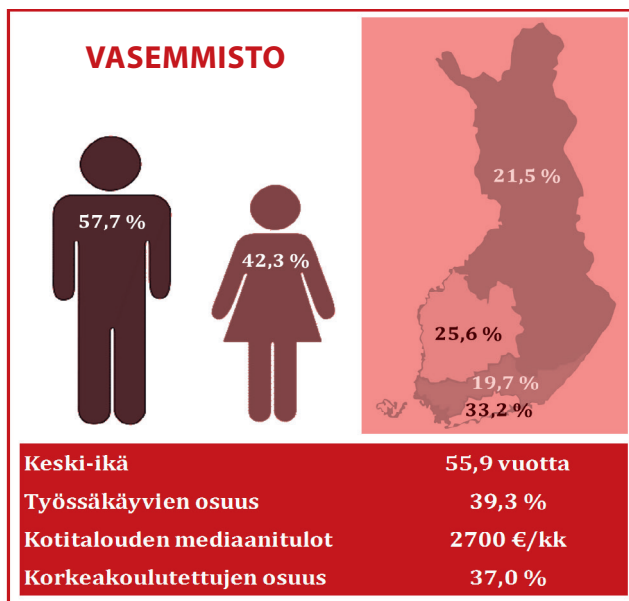
Kolmannes puolueen jäsenistöstä asuu Uudellamaalla. Muilta osin jäsenistö on levittäytynyt kohtalaisen tasaisesti eri suuralueille.

Kuten SDP:ssä, myös vasemmistoliitossa työssäkäyvien osuus on alhainen ja eläkeläisten osuus puolestaan korkea. Jäsenistä vain 40 prosenttia on työelämässä ja eläkkeellä lähes puolet. Opiskelijoiden osuus on korkeampi ja työttömien osuus huomattavasti korkeampi kuin SDP:ssä. Työttömien osuus onkin perussuomalaisten jälkeen toiseksi korkein. Työssäkäyvistä noin 30 prosenttia työskentelee kuntasektorilla, 10 prosenttia valtiolla, 20 prosenttia järjestöissä ja 40 prosenttia yrityssectorilla.

Työssäkäyvistä jäsenistä lähes neljäkymmentä prosenttia työskentelee ylempään toimihenkilön asemassa, mutta myös työntekijäammateissa toimivien osuus on suuri. Puolueessa onkin perussuomalaisten jälkeen toiseksi eniten työntekijäammattissa olevia. Puolueessa on erittäin vähän yrittäjiä.

Vasemmistoliiton jäsenien mediaaninettotulot ovat selkeästi kaikkein alhaisimmat

puolueita vertailtaessa. Kaksi kolmasosaa vasemmistoliiton jäsenistä sijoittuukin kahteen alimpaan tuloneljännekseen. Reilu kolmannes jäsenistä on suorittanut korkeakoulututkinnon. Korkeakoulutettujen osuus on vasemmistoliitossa suunnilleen

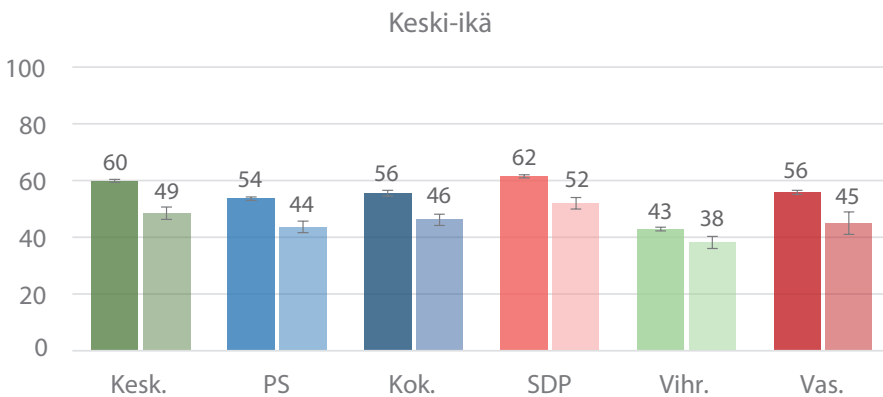

yhtä suuri kuin sosiaalidemokraateissa sekä keskustassa. Ylemmän korkeakoulututkinnon on suorittanut 23 prosenttia, ja lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon noin neljä prosenttia jäsenistä.

3.2 Puolueiden kannattajat suhteessa puoluejäseniin

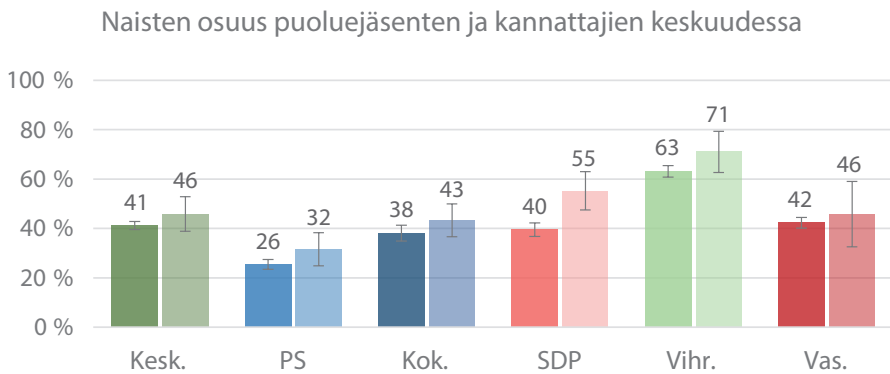
Tässä alaluvussa vertaillaan puolueiden kannattajia ja jäseniä. Kannattajia koskevat tiedot on kerätty Suomi 2014 -väestökyselyaineistosta, joka edustaa suomenkielisiä 18–74-vuotiaita kansalaisia (ks. tarkemmin Koivula, Räsänen & Sarpila 2015a). Kyselyssä vastaajien puoluekanta tiedusteltiin kysymyksellä ”Minkä puolueen koet itsellesi tärkeimmäksi? (Valitse vain yksi)”. Vastaajille annettiin vaihtoehtoiksi kahdeksan suurinta eduskunta-puoluetta ja sen lisäksi mahdollisuus vastata jokin muu puolue avovastauksena.

Kuviossa 3.1 on vertailtu kannattajien ja jäsenten rakenteita. Kaikissa puolueissa kannattajat ovat keski-ikänsä jäseniä nuorempia. Keskustan, kokoomuksen, perussuomalaisten, sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton jäsenet ovat keskimäärin noin kymmenen vuotta vanhempia puolueiden kannattajiin nähden. Vihreiden jäsenten ja kannattajien välinen keskimääräinen ikäero on puolet pienempi. Kuten jäsenistöissä, myös kannattajien keskuudessa sosiaalidemokraatit ovat kaikkein vanhimpia ja vihreät nuorimpia.

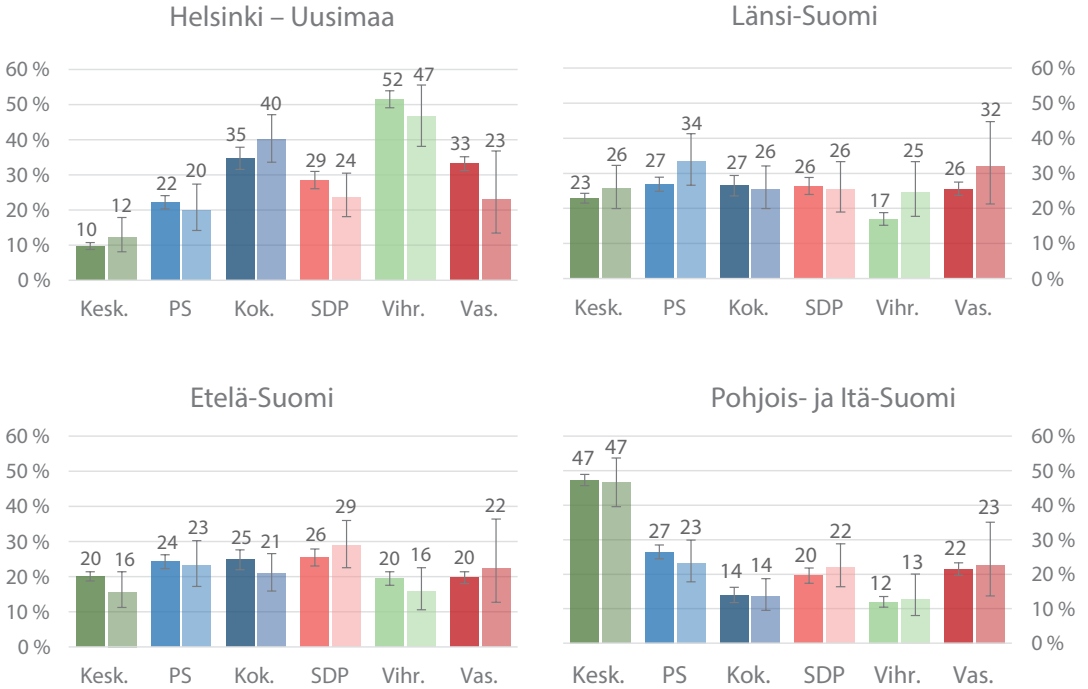
Kuvio 3.1 Puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) keski-ikä puolueittain, (vuotta)

Vertailu kannattajien ja jäsenten välillä osoittaa hyvin sen, että miehet ovat naisiin nähden yliedustettuina kuudessa suurimmassa puolueessa (ks. kuvio 3.2). Suurin ero jäsenistön ja kannattajakunnan välillä on sosiaalidemokraateissa ja toiseksi suurin vihreissä. Keskustan sekä kokoomuksen jäsenistön ja kannattajien sukupuolijakaumat erosivat toisistaan noin viisi prosenttia ja perussuomalaisten puolestaan noin kuusi prosenttia. Pienin ero on vasemmistoliiton jäsenten ja kannattajien välillä. Suhteellisesti eniten naisia kuuluu vihreiden kannattajiin. Vähiten naisia on perussuomalaisten kannattajissa.

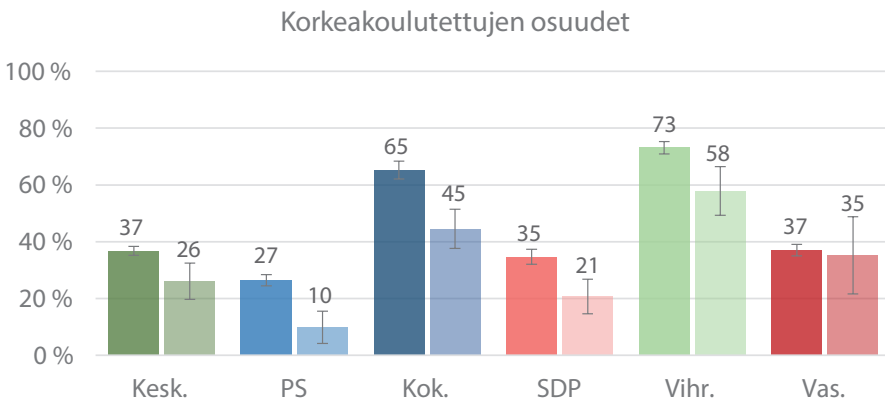
Kuvio 3.2 Naisten osuudet puolueiden jäsenistössä (vas.) ja kannattajissa (oik.), (%)

Vertailtaessa kannattajien ja puoluejäsenten asuinalueita huomataan (ks. kuvio 3.3), että vihreillä, vasemmistoliitolla ja perussuomalaisilla on suhteessa kannattajiin vähemmän jäseniä Länsi-Suomen alueella. Vastaavasti Helsingin-Uudenmaan alueella vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenten suhteellinen osuus on huomattavasti suurempi kuin muualla Suomessa. Huomionarvoista on myös, että kokoomuksella on jäseniin verrattuna Helsinki-Uudellamaalla suhteellisesti enemmän kannattajia. Vastaavasti Etelä-Suomen alueella kannattajien osuus suhteessa jäseniin on selkeästi pienempi. Kokoomuksen kanssa samankaltainen ilmiö on nähtävissä keskustan jäsenten ja kannattajien alueellisissa eroissa: suhteessa jäseniin keskustalla on enemmän kannattajia Länsi-Suomen alueella sekä Uudellamaalla ja puolestaan vähemmän kannattajia Etelä-Suomen alueella.

Kuvio 3.3 Puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) suuraluekohtaiset erot, (%)

Jäsenten koulutustaso on yleisesti ottaen kannattajakuntaa selkeästi korkeampi (ks. kuvio 3.4). Kaikkein selkeimmät erot olivat kokoomuksen jäsenten ja kannattajien välillä. Erot ovat myös kohtalaisen suuria keskustan,

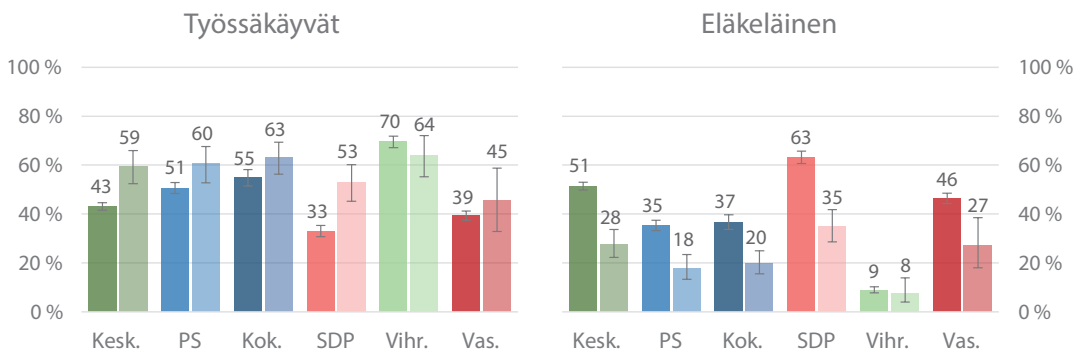
Kuvio 3.4 Korkeakoulutettujen puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) suhteelliset osuudet puolueittain, (%)

perussuomalaisten, sosiaalidemokraattien ja vihreiden jäsenistön ja kannattajakunnan välillä. Vasemmistoliiton jäsenten ja kannattajien välillä koulutustasossa sen sijaan ei ole juurikaan eroa. Suhteellisesti merkittävin puolueen sisäinen ero on perussuomalaisten kannattajien ja jäsenten välillä: perussuomalaisten kannattajista vain joka kymmenes on suorittanut korkeakoulututkinnon, mutta jäsenistöstä puolestaan reilu neljännes.

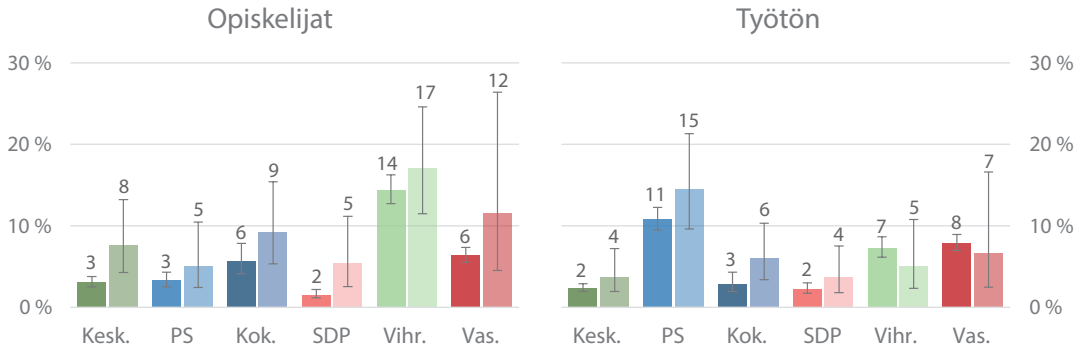
Jäsenten ja kannattajien työmarkkina-asemaa tarkasteltaessa huomataan, että yleisesti ottaen työssäkäyvien osuudet ovat merkittävästi suuremmat puolueiden kannattajien keskuudessa (ks. kuvat 3.5 ja 3.6). Tämä osaltaan kertoo siitä, että puolueiden jäsenistöissä on paljon eläkeläisiä eikä vastaavasti uusia jäseniä ole liittynyt puolueisiin samalla tavalla kuin vielä viime vuosikymmenellä.

Pääosin erot kannattajien ja jäsenten työmarkkina-asemissa selittyvät eläkeläisten suhteellisten osuuksien eroilla. Suurimmat erot työssäkäyvien sekä eläkeläisten suhteellisissa osuuksissa ovat sosiaalidemokraattien sekä keskustan kannattajien ja jäsenten välillä. Eniten eläkeläisiä on sosiaalidemokraattien kannattajissa, ja heitä on noin kolmasosa. Keskustan sekä vasemmistoliiton kannattajista reilu neljännes on eläkeläisiä. Vihreiden kannattajista puolestaan vain vajaa kahdeksan prosenttia on eläkeläisiä.

Puoluejäseniin verrattaessa kannattajiin kuuluu suhteellisesti enemmän opiskelijoita. Kuten jäsenistöjen välillä, myös opiskelevien kannattajien

Kuvio 3.5 Työssäkäyvien ja eläkkeellä olevien puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) suhteelliset osuudet puolueittain, (%)

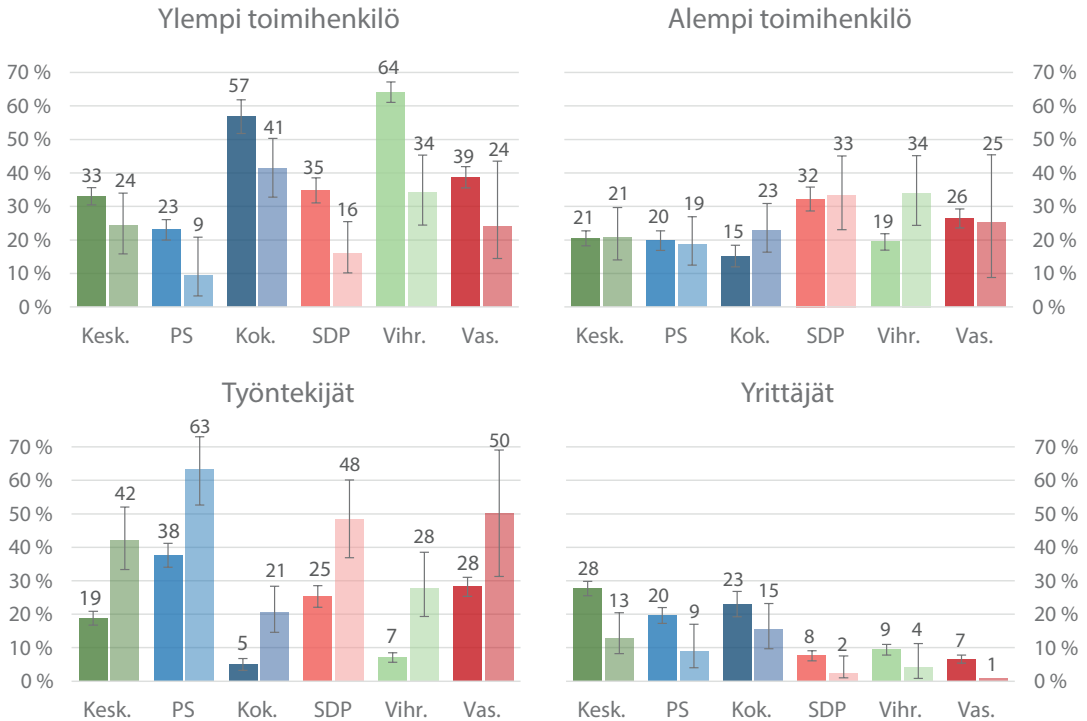

Kuvio 3.6 Opiskelevien ja työttömänä olevien puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) suhteelliset osuudet puolueittain, (%)

osuudet eroavat merkittävästi puolueiden välillä. Vihreiden kannattajista vajaa viidennes on opiskelijoita ja vasemmistoliitossakin sekä kokoomuksessa noin joka kymmenes. Perussuomalaisten kannattajakunnasta opiskelijoita on vain viisi prosenttia.

Vasemmistoliittoa ja vihreitä lukuun ottamatta myös työttömien suhteelliset osuudet ovat kannattajakunnissa suuremmat kuin jäsenten keskuudessa. Selvästi eniten työttömiä on perussuomalaisten kannattajissa, ja heidän osuutensa on vajaa 15 prosenttia. Kuten puoluejäsenvertailussa, vähiten työttömiä on sosiaalidemokraattien ja keskustan kannattajissa. Näissä kahdessa puolueessa osuudet ovat alle neljä prosenttia. Vasemmistoliitossa työttömiä on vajaa seitsemän prosenttia ja kokoomuksessa kuusi prosenttia.

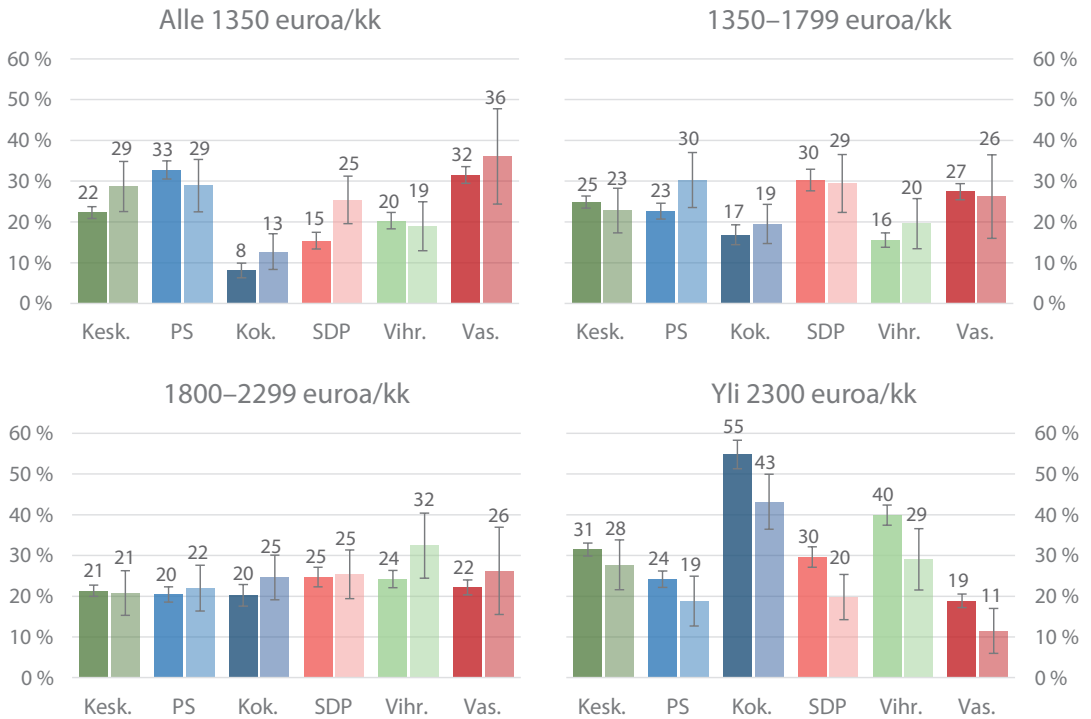
Työmarkkina-asemaan liittyvien erojen lisäksi voidaan havaita, että puoluejäsenet työskentelevät keskimäärin korkeammassa ammattiasemassa kuin kannattajat (ks. kuvio 3.7). Tarkasteltaessa ylemmissä toimihenkilöammateissa työskentelevien kannattajien ja jäsenten suhteellisiä osuuksia huomataan, että selkeästi suurin ero on vihreiden jäsenten ja kannattajien välillä. Vihreiden jäsenistä kaksi kolmasosaa työskentelee ylemmän toimihenkilön tehtävissä, mutta kannattajista puolestaan vain kolmasosa. Pienin ero on puolestaan keskustan jäsenten ja kannattajien suhteellisissa osuuksissa. Työntekijäasemissa olevat ovat selvästi aliedustettuina puolueiden jäsenistöissä.

Kuvio 3.7 Puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) sosioekonominen asema, (%)

Puolueiden kannattajat eroavat jäsenistä myös tulojen osalta (ks. kuvio 3.8). Kannattajien tulot ovat keskimäärin pienemmät kuin puoluejäsenillä. Tulot on tässä vertailussa suhteutettu Suomi 2014 -aineiston aineistokohtaisiin tulokvartileihin, joissa tuloryhmät on muodostettu siten, että jokaiseen ryhmään kuuluu noin neljännes aineiston tapauksista. Vastaajakohtaiset tulot on laskettu vastaajan ilmoittamista kotitalouskohtaisista nettotuloista, jotka suhteutettiin kotitaloudessa asuvien aikuisten lukumäärään.

Kaikkein suurimmat tulot ovat kokoomuksen jäsenillä ja kannattajilla, kun puolestaan vasemmistoliiton jäsenillä ja kannattajilla on kaikkein pienimmät tulot. Suurimmat erot ovat kokoomuksen, vihreiden ja sosiaalidemokraattien jäsenten ja kannattajien välillä. Kokoomuksen osalta jäsenten tulot ovat keskimäärin yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeammat

Kuvio 3.8 Puoluejäsenten (vas.) ja kannattajien (oik.) tulot tulokvartileittain, (%)

kuin heidän kannattajiensa. Vihreillä ja sosiaalidemokraateilla ero on lähes samansuuruinen.

3.3 Loppupäätelmät

Puolueiden jäsen- ja kannattajarakenteita vertailtaessa huomataan, että ne muistuttavat suhteellisen paljon toisiaan. Esimerkiksi jos puolueen jäsenten keski-ikä on korkea, myös kannattajakunnan keski-ikä on muihin puolueisiin nähden korkea. Toisaalta jäsenet eroavat kannattajista puolueesta riippumatta erityisesti sosioekonomisen aseman, sukupuolen ja iän perusteella. Jäsenet ovat useammin iäkkäämpiä, todennäköisemmin miehiä, korkeammin koulutettuja sekä paremmin toimeentulevia kuin puolueidensa kannattajat.

4 Puolueiden väliset siteet

Arend Lijphartin (1999) tunnetun jaottelun mukaan länsimaisissa valtioissa on tunnistettavissa seitsemän erilaista poliittista järjestelmää jäsentävää ristiriitaulottuvuutta: 1) sosioekonominen ulottuvuus, 2) uskonnollinen ulottuvuus, 3) kulttuuris-etninen ulottuvuus, 4) keskusta-periferinen ulottuvuus, 5) hallitsemistavan tukemiseen liittyvä ulottuvuus, 6) ulkopoliittinen ulottuvuus ja 7) materialistisiin ja postmaterialistisiin arvoihin liittyvä ulottuvuus.

Suomalaisittain erityisen merkittävänä edellä mainituista voidaan pitää edelleen sosioekonomista ristiriitaulottuvuutta, joka erottelee puolueita perinteisellä vasemmisto–oikeisto-akselilla (Paloheimo & Raunio 2008). Suomessa olennainen ulottuvuus on ollut myös keskusta-periferia-ulottuvuus, joka jaottelee puolueita kaupunkialueiden ja maakuntien etujen ajajina (Kestilä-Kekkonen & Westinen 2015). Kuutta suurinta puoluetta tarkasteltaessa merkittävänä voidaan pitää myös Lijphartin jaottelun kolmea viimeisintä ulottuvuutta, jotka ovat korostuneet päivänpolitiikassa ja poliittisissa jaoissa erityisesti kuluvan vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi perussuomalaisen kannatuksen kasvu on useissa eri keskusteluissa kytketty näihin ulottuvuuksiin. Eliitin vastustaminen, EU:n kritisointi ja perinteisten arvojen vaaliminen kuuluvat puolueen keskeisiin poliittisiin agendoihin.

Uskonto ja kristillisten arvojen vaaliminen ovat menettäneet viime vuosikymmeninä merkitystään suurimpien puolueiden asialistoilla samalla, kun kulttuuris-etnisistä kysymyksistä on tullut yhä tärkeämpiä kysymyksiä suomalaisessa politiikassa. Perinteisesti Suomessa kulttuuris-etniset kysymykset ovat kytkeytyneet voimakkaasti suomen- ja ruotsinkielisen väestön etujen vastakkaisuuteen. Nykyajan kansainvälistyvässä maailmassa yhä merkittävämmiksi ovat nousseet maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyvät kysymykset (Paloheimo 2014).

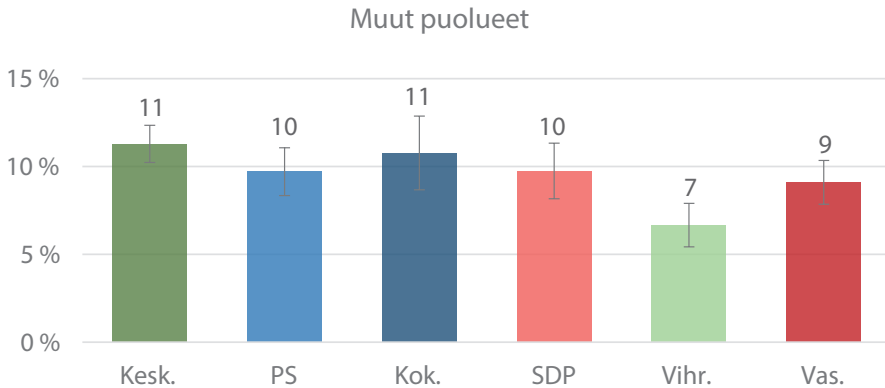
Puolueet eivät edusta yksittäisiä ulottuvuuksia, vaan ne limittyvät eri ulottuvuuksien yli ja näin ollen muodostavat muiden puolueiden kanssa rintamalinjoja erilaisille ulottuvuuksille. Olemmekin kiinnostuneita tässä luvussa siitä, miten puolueiden jäsenet ovat yhteydessä muihin puolueisiin. Ensin analysoimme, kuinka paljon puoluejäseneet tekevät yhteistyötä muiden puolueiden kanssa ja minkä puolueen he kokevat toiseksi tärkeimmäksi oman puolueen jälkeen. Sen jälkeen tarkastelemme jäsenten liikehdintää yli puoluerajojen.

4.1 Jäsenten kokema läheisyys muihin eduskuntapuolueisiin

Kuviossa 4.1 on esitetty, kuinka suuri osuus puolueen jäsenistä tekee yhteistyötä muiden puolueiden kanssa. Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin, kuinka paljon he tekevät yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa. Eniten yhteistyötä muiden puolueiden kanssa tekevät keskustan jäsenet ja selkeästi vähiten vihreiden jäsenet¹.

Kuviossa 4.2 on mallinnettu puoluejäsenten kokema läheisyys muihin puolueisiin verkostanalyysiohjelma Gephin avulla. Mittarina käytämme kysymystä: ”Minkä puolueen koet itsellesi tärkeimmäksi (muu kuin oma

¹ Vastajaat saivat valita vastauksensa viisiportaiselta asteikolta 1–5, jossa 1 tarkoittaa ei lainkaan, 3 jonkin verran ja 5 erittäin paljon. Kuvion prosenttiosuudet merkitsevät asteikon vaihtoehdoista 4 tai 5 valinneiden vastaajien osuuksia.

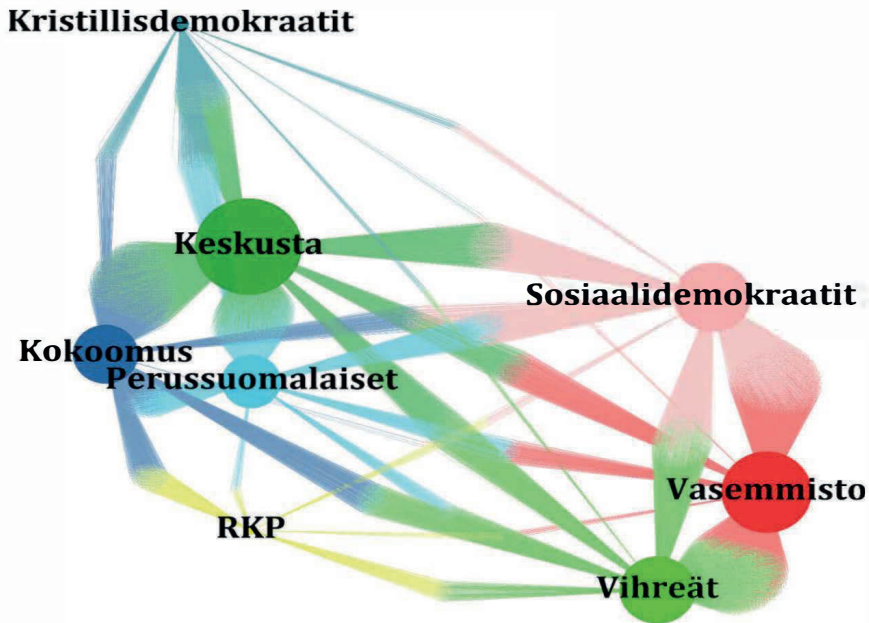
Kuvio 4.1 Yhteistyö muiden puolueiden kanssa, osuudet puolueittain, (%)

puolueesi, valitse yksi)?”². Kuvion pisteinä toimivat puolueet. Pisteiden koko on määritetty niistä lähtevien ja niihin tulevien yhteyksien lukumäärän mukaisesti siten, että mitä enemmän yhteyksiä pisteellä on, sitä suurempi piste on.

Sosiaalidemokraatit, vasemmisto ja vihreät sijoittuvat lähelle toisiaan. Vastaavasti keskusta, kokoomus ja myös perussuomalaiset muodostavat oman läheisen ryhmittymänsä, jossa yhdistävänä solmupuolueena toimii keskusta. Kahden pienimmän eduskuntapuolueen, RKP:n ja kristillisdemokraattien, läheisyys perustuu kuuden suurimman puolueen jäsenten vastauksiin. Kuuden suurimman puolueen vastauksien perusteella kristillisdemokraatit asettuvat lähelle hallituspuolueita ja RKP puolestaan perinteisten kaupunkilais- ja koulutuspuolueiden – kokoomuksen ja vihreiden – läheisyyteen.

Kuviossa 4.3 on esitetty puoluejäsenten kokema läheisyys muihin puolueisiin vielä tarkkoina prosenttiosuuksina. Erityisen hyvin kuviossa erottuu sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreiden muodostama rin-

² Verkoston puolueiden sijainnin ja etäisyyksien mallinnuksessa on käytetty Fruchterman-Reingold-algoritmia, joka sijoittaa solmut – tässä tapauksessa puolueet ja puoluejäseneet – lähelle toisiaan yhteisten siteiden perusteella (Fruchterman & Reingold, 1991). Eli toisin sanoen tulkintakaava on seuraava: mitä läheisempänä puoluejäseneet yleisesti kokevat toiset puolueet, sitä lähempänä puolueet ovat kuviossa.

Kuvio 4.2 Puolueiden jäsenten kokema läheisyys muihin eduskuntapuolueisiin

tamalinja. Vihreiden jäsenistä lähes 74 prosenttia kokee vasemmistoliiton tai SDP:n olevan läheisin puolue. Sosiaalidemokraateista noin 75 prosenttia kokee joko vihreät tai vasemmiston läheisimmäksi. Vasemmistoliittolaisista puolestaan noin 83 prosenttia kokee vihreät tai sosiaalidemokraatit läheisimmiksi.

Nykyiset hallituspuolueet näyttäytyvät kovin etäisinä kolmen suurimman oppositiopuolueen vastauksissa. Sosiaalidemokraateista vajaa kymmenys kokee keskustan olevan toiseksi läheisin puolue, viisi prosenttia tuntee läheisyyttä kokoomukseen ja vajaa neljä prosenttia puolestaan perussuomalaisiin. Vihreiden jäsenistäkin vain vajaa kymmenys kokee läheisyyttä kokoomusta kohtaan, vajaa neljä prosenttia keskustaa kohtaan ja perussuomalaisia kohtaan vain muutama jäsenistä. Myöskään vasemmistoliiton jäsenet eivät tunne juurikaan läheisyyttä hallituspuolueisiin tai pienempiin eduskuntapuolueisiin.

Myös nykyisten hallituspuolueiden jäsenten voidaan nähdä muodostavan suhteellisen tiiviin verkoston. Hallituspuolueiden jäsenten kokema

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.	RKP	KD	Muu
Kesk.		17,2 %	38,6 %	11,4 %	8,1 %	6,1 %	0,0 %	11,9 %	6,8 %
PS	23,6 %		16,4 %	15,5 %	3,8 %	5,6 %	1,0 %	11,0 %	23,0 %
Kok.	32,1 %	7,3 %		6,0 %	14,8 %	0,1 %	25,8 %	8,0 %	5,9 %
SDP	8,5 %	3,4 %	4,8 %		30,8 %	44,2 %	1,5 %	1,4 %	5,3 %
Vihr.	3,8 %	0,4 %	8,4 %	22,5 %		51,3 %	7,8 %	0,9 %	4,9 %
Vas.	1,8 %	0,7 %	0,1 %	37,2 %	45,4 %		0,5 %	0,2 %	14,0 %

Kuvio 4.3 Puolueiden jäsenten kokemus läheisyys muihin eduskuntapuolueisiin, (%)

läheisyys ei kuitenkaan näyttäytyä aivan yhtä selvänä kuin pääoppositiopoalueilla. Hallituspuolueita yhdistää selkeimmin läheisyys keskustaan. Vajaa viidesosa perussuomalaisen jäsenistä ilmoitti läheisimmäksi toiseksi puolueeksi keskustan ja myös kokoomuslaisista kolmasosa ilmoitti läheisimmäksi toiseksi puolueeksi keskustan. Kokoomuslaiset eivät kuitenkaan osoita korkeaa läheisyyden tunnetta perussuomalaisia kohtaan, kun taas perussuomalaisista merkittävä osa koki kokoomuksen läheiseksi.

Kaikkiaan perussuomalaiset näyttäytyvät puolueena, joka ei ole erityisen läheinen muille puolueille. Keskustastakin alle viidesosa kokee perussuomalaiset läheisimmäksi toiseksi puolueeksi. Lisäksi huomionarvoista on, että perussuomalaiset eivät koe itsekään olevansa kovin lähellä muita eduskuntapuolueita. Lähes neljännes perussuomalaisen jäsenistä tuntee toiseksi läheisimmän puolueen tulevan eduskunnan ulkopuolelta.

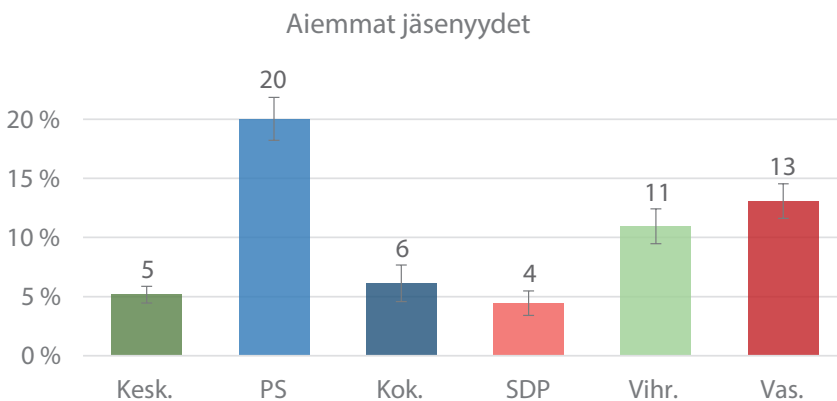
Kaikkiaan hallituspuolueet eivät koe toisiaan yhtä läheisiksi kuin mitä oppositiopoalueet kokevat. Toisaalta hallituspuolueet eivät koe myöskään oppositiopoalueita erityisen läheisiksi. Oppositioapualueista keskustan ja perussuomalaisen jäsenet kokevat läheisiksi sosiaalidemokraatit sekä kristillisdemokraatit, ja kokoomuslaiset puolestaan kokevat läheisimmiksi RKP:n ja vihreät.

4.2 Aiemmat puoluejäsenyydet

Puolueiden välistä läheisyyttä voidaan tarkastella myös aiempien puoluejäsenyyksien avulla. Kuten puolueiden kannattajien ja äänestäjien kohdalla, myös puoluejäsentöjen välillä on liikehdintää. Kuviossa 4.4 on esitetty puoluekohtaiset osuudet jäsenistä, jotka ovat olleet aiemmin myös jonkin muu puolueen jäseniä. Kuviossa 4.5 on puolestaan esitetty tarkemmin puolueittain, mistä puolueista siirtymiset ovat tapahtuneet.

Odotetusti perinteisten suurten puolueiden eli keskustan, kokoomuksen ja SDP:n jäsenet ovat olleet verrattain harvoin muiden puolueiden listoilla. Yksi syy tähän on, että kyseisillä puolueilla on selkeimmät yhteydet erilaisiin intressiryhmiin ja tätä kautta jäsenyyksissä on selkeämpi polkuriippuvuus. Vanhojen puolueiden jäsenissä on myös tyypillisesti henkilöitä, jotka ovat olleet puolueiden jäseninä pitkään.

Uudemmat eduskuntapuolueet – vihreät, vasemmistoliitto ja perussuomalaiset – ovat tarjonneet uuden vaihtoehdon vanhojen puolueiden rinnalla, joten odotetusti näissä uusissa puolueissa on enemmän muiden puolueiden entisiä jäseniä. Vasemmistoliiton tapauksessa uuden vaihtoehdon tarjoaminen korostuu erityisesti; vuonna 1990 perustettuun puolueeseen liittyi jo perustamisvaiheessa suuri määrä entisiä Suomen Kommunistisen Puolueen (SKP) ja Suomen Kansan Demokraattisen Liiton (SKDL) jäseniä.

Kuvio 4.4 Osuus puoluejäsenistä, jotka ovat olleet aiemmin jonkin muun puolueen jäseniä, (%)

Perussuomalaisissa on muihin puolueisiin verrattuna selkeästi enemmän muiden puolueiden entisiä jäseniä. Viisi prosenttia perussuomalaisista on ollut aikaisemmin kokoomuksen jäseniä, toiseksi eniten on entisiä keskustalaisia ja kolmanneksi eniten entisiä sosiaalidemokraattien jäseniä. Lähes viisi prosenttia perussuomalaisista on ollut jäsenenä nykyisten eduskunta-puolueiden ulkopuolisissa puolueissa tai jo toimintansa lopettaneissa puolueissa, kuten entisessä Suomen Maaseudun Puolueessa (SMP).

Myös vasemmistoliiton jäseniin kuuluu suhteellisen paljon muiden puolueiden entisiä jäseniä. Lähes kahdeksan prosenttia nykyisistä jäsenistä on ollut jonkin muun kuin nykyisen eduskuntapuolueen jäsen. Näistä valtaosa on kuulunut entisiin kommunistisiin puolueisiin. Jonkin verran jäseniin kuuluu myös nykyisten eduskuntapuolueiden entisiä jäseniä sosiaalidemokraateista ja vihreistä.

Vihreät ovat keränneet kolmanneksi eniten jäseniä muiden puolueiden listoilta, lähes 11 prosenttia. Kiinnostavaa on, että eniten puolueeseen on siirrytty kokoomuksesta. Puolueessa näyttääkin olevan pieni ryhmä, joka kokee läheiseksi kokoomuksen. Vihreissä on myös jonkin verran aikaisemmin sosiaalidemokraattien tai vasemmistoliiton jäseninä olleita.

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.	RKP	KD	Muu
Kesk.		0,2 %	2,1 %	0,7 %	0,2 %	0,4 %	0,0 %	0,5 %	1,1 %
PS	4,3 %		4,8 %	3,9 %	0,5 %	1,1 %	0,2 %	0,7 %	4,6 %
Kok.	1,7 %	0,1 %		1,0 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %	0,5 %	2,0 %
SDP	0,6 %	0,2 %	0,6 %		0,3 %	1,2 %	0,2 %	0,1 %	1,3 %
Vihr.	1,0 %	0,1 %	3,1 %	2,0 %		1,5 %	0,3 %	0,2 %	2,2 %
Vas.	0,4 %	0,3 %	0,3 %	2,3 %	1,9 %		0,1 %	0,0 %	7,8 %

Kuvio 4.5 Puoluejäsenten muiden puolueiden entiset jäsenyydet puolueittain, (%)

4.3 Loppupäätelmät

Tarkastelemalla eduskuntapuolueiden jäsenten kokemaa läheisyyttä muihin eduskuntapuolueisiin sekä puoluejäsenten entisiä jäsenyyksiä muissa puolueissa voidaan huomata, miten molempien mittarien kohdalla korostuvat samansuuntaiset yhteydet puolueiden välillä. Analyysit osoittavat, että sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenet muodostavat selkeään ryhmittymän. Tulokset osaltaan puoltavat niin sanotun ”punavihreän kuplan” olemassaoloa.

Samoin hallituspuolueiden jäsenten keskuudessa voidaan huomata merkittävää läheisyyttä toisiinsa, mutta yhdistävänä tekijänä näyttää toimivan ennen kaikkea pääministeripuolue keskusta: analyysien mukaan sekä kokoomuksen että perussuomalaisten merkittävimäksi kumppaniksi voidaan nimetä keskusta, ja samoin keskustalaiset kokevat nykyiset hallituskumppaninsa eli kokoomuksen ja perussuomalaiset kaikkein läheisimmiksi.

Puoluejäsenten kokemaa läheisyyttä ja entisiä jäsenyyksiä koskevat analyysit osoittavat, että suomalaisessa puoluekentässä ilmenee myös hallitus- ja oppositiorajat ylittäviä puolueiden välisiä suhteita. Erityisesti keskustan ja perussuomalaisten jäsenet näyttävät olevan suhteellisen lähellä kristillisdemokraatteja. Samoin kokoomuksen, vihreiden ja RKP:n väliset yhteydet näyttävät jokseenkin voimakkaina.

Keskustan, perussuomalaisten sekä kristillisdemokraattien yhteyksien voidaan nähdä kuvastavan leimallisesti eduskunnan arvokonservatiivista osaa. Kokoomusta, vihreitä ja RKP:tä on puolestaan perinteisesti yhdistänyt myönteinen suhtautuminen kansainväliseen yhdentymiseen, kuten Euroopan unioniin. Hallitus- ja oppositiopuolueita erottelevan sosioekonomisen ulottuvuuden lisäksi analyysien perusteella pystytäänkin tunnistamaan puolueiden välisen läheisyyden ja etäisyyden erottelevina tekijöinä myös ainakin arvokysymykset arvokonservatiivien ja arvoliberaalien välillä, ulkopoliittinen ristiriitaulottuvuus sekä keskusta-periferia-ulottuvuus.

5 Jäsenten lähiverkostot

Tässä luvussa tarkastelemme puoluejäsenten lähiverkostoja eli niin sanottuja vahvoja siteitä (Granovetter 1973; 1974). Lähiverkostot mielletään usein koostuvan perhesuhteista ja läheisistä ystävyyssuhteista. Useat kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että lähiverkostot ovat poliittisen suuntautumisen kannalta erittäin merkittäviä. Muun muassa vanhempien poliittisen suuntautumisen on nähty vaikuttavan jälkikasvun puoluevalintaan keskeisesti (esim. Kohler 2005). Samoin viime vuosina on lisääntynyt keskustelu siitä, miten ystäväpiirin poliittiset käsitykset vaikuttavat merkittävästi poliittisen kannan muotoutumiseen (Sinclair 2012).

Poliittisten näkemysten jakaminen lähiverkoston jäsenten kanssa perustuu myös osin siihen, että ihmiset hakeutuvat itsensä kanssa samankaltaisten ja samanmielisten ihmisten seuraan (McPherson ym. 2001) ja verkostoissa jaetut arvot ja mielipiteet toimivat myös ystävä- ja parisuhteiden muodostamisen pohjana (Eaves & Hatemi 2011; Kalmijn 1998). Voidaankin nähdä, että vahvoihin siteisiin perustuvissa verkostoissa yksilöiden mielipiteet ja näkemykset sekä ohjaavat suhteiden muotoutumista että toimivat suhteiden muotoutumisen edellytyksinä.

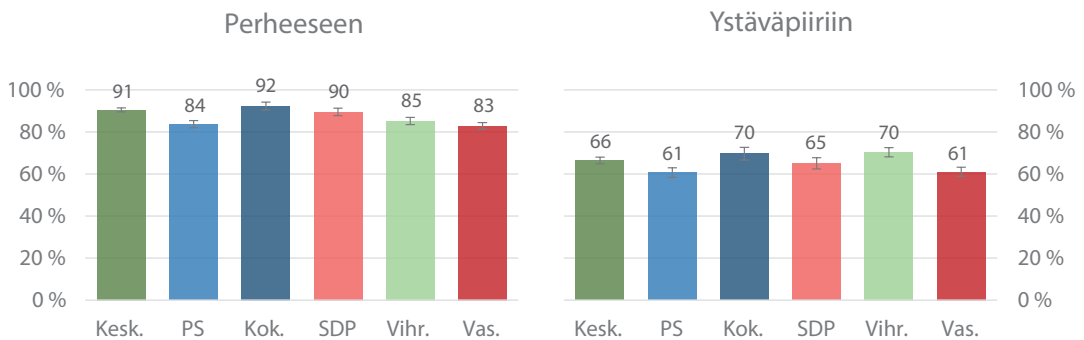
Analysoimme aluksi puoluejäsenten yhteiskunnallista asemaa suhteessa heidän perheensä asemaan. Sen jälkeen analysoimme, kuinka yhteneväiset ammattiverkostot puoluejäsenillä ja heidän ystäväillään on. Lopuksi tarkas-

telemme, kuinka tiiviisti puoluejäsened kokevat kuuluvansa näihin verkostoihin ja miten merkittäviksi he kokevat näiden vaikutuksen oman poliittisen suuntautumisensa taustalla.

5.1 Puoluejäsenten tausta – vanhemmat, puoliso, sisarukset

Jäsenten vahvojen siteiden analysointi tuo uuden näkökulman puoluejäsenten intressiryhmien arviointiin. Aikaisemmassa suomalaisessa tutkimuksessa ei ole analysoitu sitä, miten puolueiden jäsenet edustavat lähiverkostojensa kautta eri intressejä. Tältä osin onkin erityisen kiinnostavaa nähdä, kuinka kiinteästi puolueiden jäsenistö kokee kuuluvansa omaan lähipiiriinsä (ks. kuvio 5.1). Tiedustelimme jäseniltä, kuinka kiinteästi he kokevat kuuluvansa erilaisiin yhteisöihin tai verkostoihin³.

Kaikista puolueista kokoomus on historiallisesti ehkä voimakkaimmin korostanut koti, uskonto ja isänmaa -kolmiyhteyttä sekä perinteisiä perhearvoja. Kokoomuksen jäsenet kokevatkin kuuluvansa kiinteimmin perheeseensä. Toki vanhojen suurten puolueiden jäsenet kokevat ylipäättään useammin perheen merkittävämmäksi kuin uudempien puolueiden jäsenet.

Kuvio 5.1 Kiinteästi tai erittäin kiinteästi omaan perheeseen sekä ystäväpiiriin kuuluvien osuus, osuudet puolueittain, (%)

³ Puoluejäsened saivat valita vastauksensa viisiportaiselta asteikolta, jossa 1 = ei lainkaan ja 5 = hyvin kiinteästi.

Puolueiden välillä on havaittavissa kohtalaisen suurta vaihtelua myös ystäväpiiriin kuulumisessa. Perussuomalaiset ja vasemmistoliiton jäsenet kokevat kuuluvansa ystäväpiiriinsä kaikkein heikoiten. Vastaavasti vihreille ja kokoomukselle ystäväpiiri näyttäytyy kaikkein tärkeimpänä.

Puoluejäsenten koulutus vastaa kohtalaisen usein heidän läheistensä koulutusta (ks. taulukko 5.1). Kaikkein voimakkain yhteys on matalasti ja korkeasti koulutettujen keskuudessa. Huomattava osuus ainoastaan perusasteen koulutuksen käyneiden jäsenten puolisoista, isistä ja sisaruksista edustaa myös samaa koulutusluokkaa. Samoin ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden jäsenten vanhemmat, puoliset ja sisarukset ovat useimmin korkeasti koulutettuja.

Taulukko 5.1

Puoluejäsenten ja heidän perheenjäsentensä koulutuksen vastaavuus, (%)

	PUOLUEJÄSENTEN OMA KOULUTUS				
	Perusaste	Keskiaste	Opisto-aste	Alempi korkeaste	Ylempi korkeaste
Puoliso	56,0	42,0	29,5	22,1	46,4
Isä	87,3	17,9	8,6	5,4	18,5
Äiti	14,4	19,7	8,4	7,3	14,5
Vanhin sisarus	60,2	40,1	26,7	20,1	35,0
Nuorin sisarus	44,1	46,8	24,9	20,2	29,2

Puolueiden välillä on suuria eroja siinä, kuinka suuri osa heidän läheistään on korkeakoulutettuja (ks. taulukko 5.2). Perinteisten koulutuspuolueiden, vihreiden ja kokoomuksen, jäsenten korkea koulutustaso erottuu toisista puolueista selkeästi myös perheenjäsenten lähimpiin kautta. Erityisesti vihreiden jäsenten lähimpiin koulutustaso on poikkeuksellisen korkea. Esimerkiksi vihreiden jäsenten puolisoista selvästi yli puolet on korkeakoulutettuja.

Taulukko 5.2

Jäsenten ja heidän läheistensä korkeakoulutusaste puolueittain, (%)

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.
Puoluejäsen	36,8	26,5	65,2	34,7	73,1	37,0
Puoliso	29,3	27,0	51,4	26,4	63,6	34,1
Isä	6,2	9,5	22,3	7,0	35,2	15,0
Äiti	6,4	8,5	17,3	4,9	32,8	15,3
Vanhempi sisar	27,3	25,0	44,1	24,2	54,7	29,1
Nuorempi sisar	28,0	21,5	44,5	23,1	46,3	24,3

Koulutuksessa havaitut yhteydet perheenjäsenten välillä ja erot puolueiden välillä ovat nähtävissä myös tarkasteltaessa jäsenten läheisten ammattiasemaa (ks. taulukko 5.3). Osuudet on laskettu vain niille jäsenille, jotka ovat ilmoittaneet viimeisen ammatin nykyiselle tai edelliselle puolisolleen, vanhemmilleen sekä sisaruksilleen.

Vastaajan ja hänen lähipiirinsä ammattiasemien välillä on merkittävä yhteys toisiinsa. Ylempien toimihenkilöiden puoliset ja sisarukset työskentelevät todennäköisesti myös vähintään alemman toimihenkilön tehtävissä. Jäsenten vanhempien ammattiasemassa näkyy jäsenten suhteellisen korkea keski-ikä. Enemmistö puoluejäsenten vanhemmista työskentelee tai on viimeksi työskennellyt työntekijäammattissa. Huolimatta sosiaalisesta liikkuvuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa ammattiaseman voidaan nähdä edelleenkin olevan suurilta osin periytyvää. Ylempien toimihenkilöiden vanhemmista noin 40 prosenttia on vähintään alempia toimihenkilöitä ja yrittäjien vanhemmista noin 15 prosenttia on yrittäjiä.

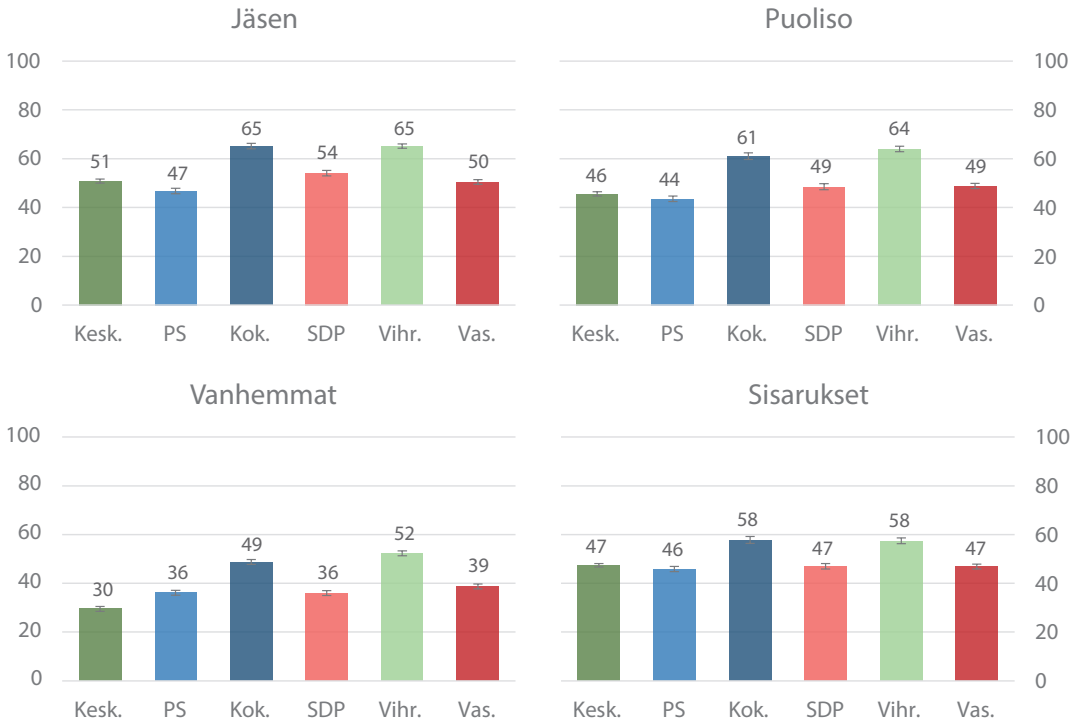
Kuviossa 5.2 on esitetty, miten puolueiden jäsenet, jäsenten puoliset, vanhemmat sekä sisarukset sijoittuvat keskimääräisesti ISEI-asteikolla (International Socio-Economic Index), jossa vastaajat saavat heidän ammatinsa perusteella arvon 0–100. ISEI-asteikko laajentaa tulkintaa vastaajan ja heidän läheistensä yhteiskunnallisesta asemasta huomioiden ammatin lisäksi siihen vaadittavan koulutustason sekä sen tuomat keskimääräiset ansiot (Ganzeboom 2010). Toisin sanoen korkeimman arvon saavat ne ammatti-

ryhmät, joilla on keskimääräisesti suuremmat ansiot sekä enemmän koulutusta. Vanhempia koskeva ISEI-arvo on laskettu äidin ja isän ammattiasemien keskiarvon mukaisesti ja sisarusten ISEI-arvo on laskettu puoluejäsenen vanhimman ja nuorimman sisaruksen keskiarvosta.

Taulukko 5.3

Puoluejäsenien ja heidän perheenjäsenien ammattiaseman yhteys, (%)

	JÄSENEEN OMA AMMATTIASEMA			
	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Yrittäjät
PUOLISO				
Ylemmät toimihenkilöt	52,7	27,5	12,9	27,1
Alemmat toimihenkilöt	23,7	27,8	22,8	22,6
Työntekijät	19,0	38,4	60,7	29,2
Yrittäjät	4,6	6,3	3,6	21,2
ISÄ				
Ylemmät toimihenkilöt	26,8	16,2	8,1	10,0
Alemmat toimihenkilöt	15,1	14,0	8,2	9,6
Työntekijät	53,7	64,8	80,2	64,3
Yrittäjät	4,4	5,0	3,5	16,2
ÄITI				
Ylemmät toimihenkilöt	21,5	12,7	6,8	8,6
Alemmat toimihenkilöt	22,7	19,4	13,7	12,4
Työntekijät	53,0	64,7	76,8	63,5
Yrittäjät	2,8	3,2	2,8	15,4
VANHIN SISARUS				
Ylemmät toimihenkilöt	44,8	28,0	20,4	31,1
Alemmat toimihenkilöt	22,6	25,6	23,4	25,3
Työntekijät	28,4	41,4	51,5	32,4
Yrittäjät	4,2	5,0	4,7	11,1
NUORIN SISARUS				
Ylemmät toimihenkilöt	40,5	26,4	18,6	28,1
Alemmat toimihenkilöt	24,3	26,1	23,7	23,5
Työntekijät	30,6	42,6	53,5	35,3
Yrittäjät	4,7	5,0	4,2	13,1

Kuvio 5.2 Puoluejäsenten sekä puoluejäsenten puolisoitten, vanhempien ja sisarusten ammattiasema ISEI08-asteikon mukaan

Puoluejäsenten puolisoitten ammattiasema jakautuu hyvin samankaltaisesti kuin jäsenilläkin. Kaikkein korkeimmissa asemissa työskentelevät kokoomuksen sekä vihreiden jäsenet ja heidän puolisonsa. Keskimäärin tulo- ja koulutustasoltaan matalimmissa ammateissa on eniten perussuomalaisten jäseniä. Kaikissa puolueissa kyselyyn vastanneet puoluejäsenten työskentelevät keskimäärin hieman korkeammassa ammattiasemassa kuin heidän puolisonsa.

Puoluejäsenten vanhemmista kaikkein korkeimmissa asemassa ovat jälleen vihreiden ja kokoomuksen jäsenten vanhemmat. Kaikkein matalimmissa ovat puolestaan keskustan jäsenten vanhemmat, joista selkeästi valtaosa työskentelee tai on työskennellyt maanviljelijöinä.

Samoin myös puoluejäsenten sisaruksista kaikkein korkeimmissa asemassa ovat vihreiden ja kokoomuksen jäsenten sisarukset. Muiden puolueiden jäsenten sisarusten sosioekonomiset asemat ovat keskenään keskimäärin

lähies yhtä korkeita. Keskustan, perussuomalaisten sekä vasemmiston jäsenien ja heidän sisarustensa sosioekonominen asema on hyvin samankaltainen. Vastaavasti kokoomuksen, SDP:n sekä vihreiden jäsenten ero heidän sisaruksiinsa on huomattavan paljon suurempi.

5.2 Ystävöpiirien samankaltaisuus ammattiaseman perusteella

Ammattiasemaan liittyvät puolueiden väliset erot ilmenevät voimakkaana myös jäsenten ystävöpiirissä. Aiemman verkostotutkimuksen mukaan ihmiset hakeutuvat useimmiten samankaltaistensa seuraan. Verkostotutkimuksissa onkin huomattu, että sosiodemografiset tekijät ja muun muassa yhteinen elämämpiiri sekä arvot vaikuttavat voimakkaasti ystävöyysuhteiden muodostumiseen. (Esim. Eaves & Hatemi 2011; McPherson ym. 2001.) Sama ilmiö on löydettävissä suomalaisten puoluejäsenten osalta.

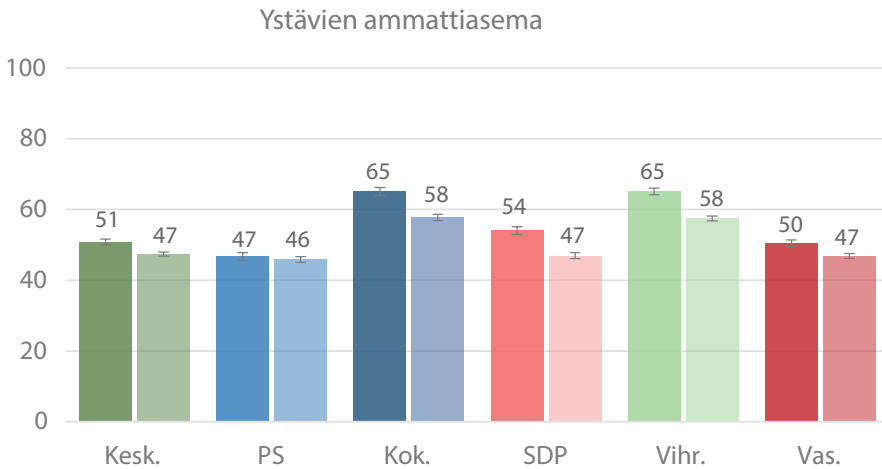
Taulukossa 5.4 on esitetty, miten vastaajan ammattiasema on yhteydessä hänen viiden parhaan ystävönsä keskimääräiseen ammattiasemaan.⁴ Ylempien toimihenkilöiden ystävöt ovat tavallisesti samankaltaisessa ammattiasemassa. Työntekijäasemassa olevien ystävöt ovat taas todennäköisemmin

Taulukko 5.4

Puoluejäsenten ja heidän viiden parhaan ystävönsä ammattiaseman yhteys, (%)

	JÄSENEEN OMA AMMATTIASEMA			
	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Yrittäjät
YSTÄVÄT				
Ylemmät toimihenkilöt	60,2	33,5	21,0	34,8
Alemmat toimihenkilöt	17,3	30,9	16,9	14,9
Työntekijät	16,9	29,6	54,8	24,0
Yrittäjät	5,6	6,0	7,3	26,3

⁴ Ystävöiden ammattiaseman keskiarvo on laskettu kaikkien vastaajan ilmoittamien ystävöiden ammattien ISEI08-asteikon arvosta.

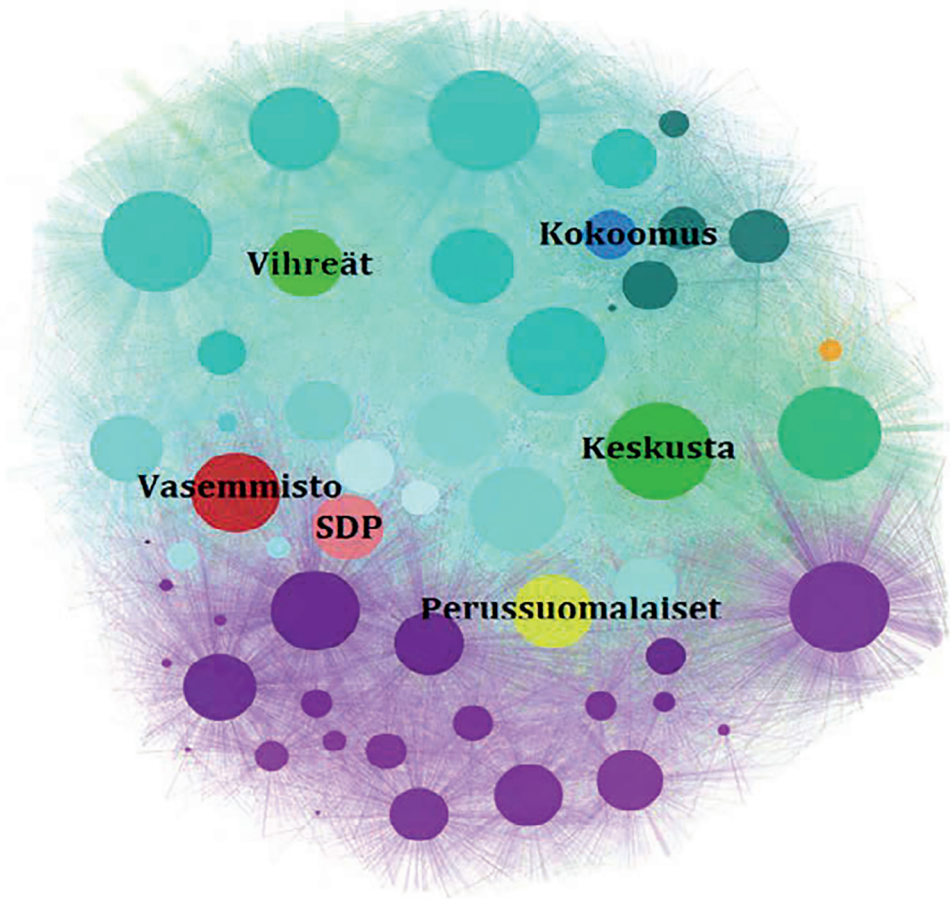

Kuvio 5.3 Jäsenten viiden parhaan ystävän keskimääräinen ammattiasema (oik.) suhteessa puoluejäsenen (vas.) ammattiasemaan ISEI08-asteikolla

työntekijäasemassa. Samoin yrittäjien lähipiiriin kuuluu merkittävästi enemmän yrittäjiä verrattaessa muihin ammattiasemiin.

Kuviossa 5.3 on vertailtu puolueittain jäseniä ja heidän ystäviään. Jäsenet ovat tummemmalla värillä kuvion vasemmalla puolella ja ystävät puolestaan haaleammalla värillä kuvion oikealla. Vertailemalla puolueita keskenään voidaan huomata, että vihreiden ja kokoomuksen jäsenten ystävien ammattiasema on merkittävästi korkeampi kuin muilla puolueilla (ks. kuvio 5.3). Vastavasti perussuomalaisten ja keskustalaisten ystäväpiirit koostuvat muita useammin matalapalkkaisilla ja/tai alhaisen koulutuksen aloilla työskentelevistä. Tässä mielessä puolueiden jäsenet näyttävät keskimäärin olevan enemmän tekemisissä samankaltaisessa yhteiskunnallisessa asemassa olevien kanssa.

Puoluejäsenten ja jäsenten lähipiirin ammatillisia eroja voidaan tarkastella myös verkostoanalyttisesti. Kuviossa 5.4 on esitetty puolueiden, puolueiden jäsenten, jäsenten ystävien sekä ISCO-ammattiluokituksen pääluokkien ensimmäiset alaluokat verkostokuviona. Kuvio on muodostettu Gephi-verkostoanalyysiohjelman avulla siten, että kuvion pisteinä toimivat puolueet, puolueiden jäsenet, jäsenten ystävät sekä ammattiluokat. Pisteiden koko on määritetty niistä lähtevien ja niihin tulevien yhteyksien lukumäärän mukaisesti siten, että mitä enemmän yhteyksiä pisteellä on, sitä

Toimihenkilöt	Työntekijät
● Johtajat	● Palvelu- ja myyntityöntekijät
● Erityisasiantuntijat	● Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.
● Asiantuntijat	● Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät
● Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	● Prosessi- ja kuljetustyöntekijät
● Sotilaat	● Muut työntekijät
● Yrittäjät	

Kuvio 5.4 Puolueiden, työssäkäyvien jäsenten ja heidän viiden parhaan ystävänsä muodostamat verkostot ISCO-luokituksen ensimmäisiin alaluokkiin

suurempi piste on⁵. Puolueet sijoittuvat jäsenten ja jäsenten ystävien muodostamien yhteyksien kautta lähemmäksi niitä ammattiryhmiä, jonka edustajia on paljon heidän jäsenistössään sekä jäsenten lähipiirissä. Toimihenkilöammattiryhmät on merkitty kuvioon turkoosilla, työntekijät violetilla, yrittäjät vihreällä ja sotilaat oranssilla. Toimihenkilöiden ja työntekijöiden värikoodien sävyt merkitsevät vielä tarkemmin ammattiluokituksen alaluokkia. Mitä tummempi sävy kuviossa on, sitä korkeampi asema pääluokituksen sisällä pisteellä on.

Tulos tarkentaa aiempien analyysien tietoja. Kuvion perusteella voimme tulkita, että kaikkein selkeimmin toimihenkilöpuolueiksi sijoittuvat vihreät ja kokoomus. Johtaja-asemassa työskentelevät ovat hyvin lähellä kokoomusta. Perussuomalaiset puolestaan sijoittuvat kaikkein lähimmäksi työntekijäammattiasemia. Sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliittolaiset sijoittuvat puolestaan toimihenkilöiden ja työntekijöiden välimaastoon. Yrittäjät sijoittuvat lähimmäksi keskustaa, kokoomusta sekä perussuomalaisia. Vasemmistoliitto puolestaan sijoittuu yrittäjistä etäisimmäksi. Myös keskustan perinteisesti voimakkaat suhteet maatalouden työntekijöihin näyttäytyvät erittäin selkeänä verkostotarkastelussa.

5.3 Läheisten merkitys poliittisen kannan muodostumiseen

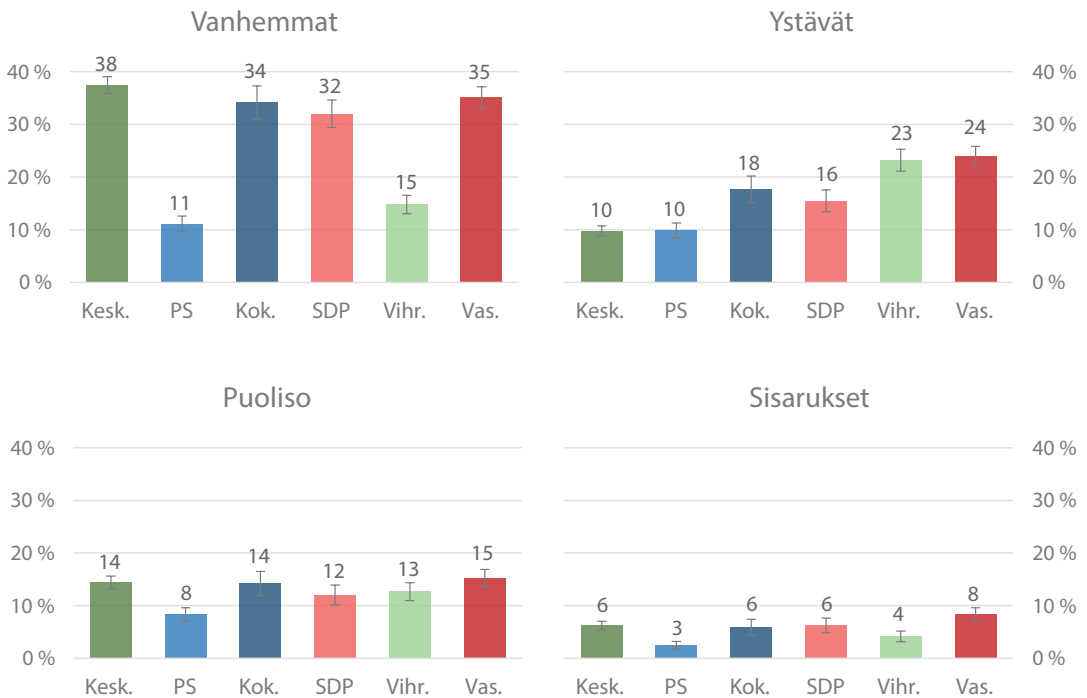
Puoluejäsenten läheisten koulutus- ja ammattiaseman lisäksi on kiinnostavaa tietää, miten puoluejäsenet kokevat läheistensä vaikuttaneen heidän poliittiseen suuntautumiseensa (ks. kuvio 5.5)⁶. Lähiverkostoista vanhemmilla

⁵ Pisteiden väliset yhteydet muodostettiin aluksi puolueiden ja puoluejäsenten välille, sitten puoluejäsenten ja ammattiluokkien välille, minkä jälkeen kuvioon lisättiin vielä jäsenten ja ystävien väliset yhteydet sekä ystävien ja ammattiluokkien väliset yhteydet. Kuvion visualisoinnissa käytettiin aiempaan tapaan Fruchterman-Reingold-algoritmia, joka sijoittaa solmut – tässä tapauksessa puolueet, puoluejäsenet, jäsenien ystävät sekä ammattiluokat – lähelle toisiaan yhteisten siteiden perusteella (Fruchterman & Reingold 1991).

⁶ Alkuperäisessä kysymyksessä oli valittavissa vastausvaihtoehdot 1–5, jossa 1 = ei lainkaan, 3 = jonkin verran ja 5 = paljon. Tässä analysoidaan niitä, jotka vastasivat 4 tai 5.

on ollut selkeästi eniten vaikutusta jäsenten poliittiseen suuntautumiseen. Keskustan, vasemmistoliiton, kokoomuksen ja SDP:n jäsenistä noin kolmannes kokee, että vanhemmat ovat vaikuttaneet kohtalaisen paljon heidän poliittiseen suuntautumiseensa. Sen sijaan vihreiden ja perussuomalaisten jäsenistä huomattavasti pienempi osa kokee vanhempien olleen merkittäviä poliittisen suuntautumisen kannalta. Tulos on osin luonnollinen, koska kyseiset puolueet ovat uusimpia suomalaisen politiikan kentällä. Vihreät ja perussuomalaiset ovat myös pystyneet aktivoimaan uusia jäseniä nuorista ikäluokista, jotka eivät välttämättä kiinnity perinteisiin poliittisiin rintamalinjoihin.

Muihin puolueisiin verrattuna vihreiden jäsenistä suurempi osuus kokee puolestaan ystävien vaikuttaneen merkittävästi heidän poliittiseen suuntautumiseensa. Samoin vasemmistoliiton jäsenistöstä hieman vajaa neljännes kokee ystäväpiirin vaikutuksen olleen merkittävä. Kokoomuksen ja

Kuvio 5.5 Vanhempien, puolisoitten, ystävien sekä sisarusten vaikutus puoluejäsenten poliittiseen suuntautumiseen, paljon tai suhteellisen paljon vaikuttaneiden osuudet, (%)

SDP:n jäsenistä puolestaan noin 15 prosenttia kokee ystävien vaikuttaneen heidän poliittiseen kantaansa. Sen sijaan keskustan ja perussuomalaisten jäsenistössä koetaan muita harvemmin ystävien vaikuttaneen heidän poliittiseen kantaansa.

Puoluejäsenistä yllättävän harva kokee puolison tai etenkin sisarusten vaikuttaneen heidän poliittiseen suuntautumiseensa. Huomionarvoista on, että keskustassa on enemmän niitä, jotka arvioivat puolisoiden vaikutuksen olleen merkittävää, kuin niitä, jotka arvioivat ystävien vaikuttaneen asiaan. Eniten painoarvoa puolisoiden sekä sisarusten vaikutukselle annetaan vasemmistoliiton jäsenten keskuudessa ja puolestaan vähiten perussuomalaisten jäsenistössä.

Perussuomalaiset kokevat ylipäätään muita harvemmin läheistensä vaikuttaneen heidän poliittiseen suuntautumiseensa. Perussuomalaisten tilanteelle voi olla monta eri tulkintaa. Mahdollisesti lähipiirin sijaan poliittiseen heräämiseen on vaikuttanut esimerkiksi oman henkilökohtaisen tilanteen muuttuminen tai esimerkiksi yleinen tyytymättömyys yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Toisaalta poliittinen ideologia on voitu omaksua jostain muualta kuin lähipiiristä. Analyysien perusteella perussuomalaisten poliittisen suuntautumisen muodostuminen näyttää olevan yksilöllisempää ja vähemmän lähiverkostoista omaksuttua kuin muissa puolueissa.

5.4 Loppupäätelmät

Tarkastelimme tässä luvussa puoluejäsenten lähipiirin eli vanhempien, sisarusten, puolisoiden ja ystävien yhteiskunnallista statusta koulutuksen sekä osin myös ammattiaseman kautta. Puolueiden väliset erot ovat verrattain selkeitä. Yhteenvetona voidaan ensinnäkin todeta, että puoluejäseneet ovat yleisesti heidän perhepiiriään hivenen korkeammassa yhteiskunnallisessa asemassa. Erot ovat suurimmat nimenomaan verrattaessa vanhempiin. Näyttää kuitenkin siltä, että puoluejäsenten osalta perheen koulutustaso ja ammattiasema ovat edelleen jossain määrin periytyviä.

Vertaillaessa puolueita keskenään vihreiden ja kokoomuksen jäsenet ja heidän lähipiirinsä erottuvat korkealla yhteiskunnallisella asemalla. Jäsenten ja heidän lähipiirinsä muodostamien verkostojen perusteella kokoomus

ja vihreät ovatkin selkeimmin toimihenkilöpuolueita, kun taas janan toisessa päässä voimakkaasti työntekijäpuolueena voidaan pitää perussuomalaisia. Kiinnostavaa on myös, että hallituspuolueiden – kokoomuksen, keskustan ja perussuomalaisten – jäsenet sekä heidän lähipiirinsä kytkeytyvät voimakkaasti yrittäjyyteen.

Kuten alussa toimme esille, yksilöillä on tapana hakeutua kaltaistensa seuraan (esim. Christakis & Fowler 2009). Tämä on nähtävissä puoluejäsentenkin osalta, sillä jäsenten ystäväpiiriin kuuluvilla on pitkälti samankaltaiset taustat. Yhteiskunnallinen asema vaikuttaa tapaan ymmärtää maailmaa, ja muun muassa tämän vuoksi samaa koulutustasoa tai ammatiasemaa edustavat henkilöt ystävystyvät toistensa kanssa. Lisäksi verkostojen muodostumisessa voidaan havaita tietynlaista valikoitumista. Ihmiset esimerkiksi ystävystyvät työpaikoilla tai omilla asuinalueillaan, joissa on paljon vastaavassa yhteiskunnallisessa asemassa olevia. Lisäksi ystävät saattavat myös vaikuttaa poliittiseen suuntautumiseen ja tapaan nähdä maailma ylipäätään (Christakis & Fowler 2009; Sinclair 2012).

Puolueiden välillä on eroja myös siinä, kuinka paljon jäsenet kokevat lähipiiriin vaikuttaneen heidän poliittiseen suuntautumiseensa. Ensinnäkin ne jäsenet, jotka tuntevat kuuluvansa kiinteästi perheeseen, arvioivat vanhempien vaikuttaneen enemmän heidän poliittiseen suuntautumiseensa, kun taas ystäväpiiriin kiinteästi kuuluvat arvioivat ystävillä olleen voimakkaampi vaikutus poliittiseen suuntautumiseen.

Yleisesti näyttäisi siltä, että vanhempien vaikutus poliittiseen suuntautumiseen on merkittävämpi vanhojen puolueiden jäsenten kohdalla. Vihreät sen sijaan kokevat monia muita useammin ystävien vaikuttaneen merkityksellisesti omaan poliittiseen suuntautumiseensa. Perussuomalaiset puolestaan kokevat ylipäätään muita harvemmin, että lähiverkostoilla olisi merkitystä heidän poliittiseen kantaansa. Jatkotutkimuksessa onkin tärkeää tarkastella, kokevatko perussuomalaiset jotkin muut verkostot merkittävämmäksi kuin toiset puolueet.

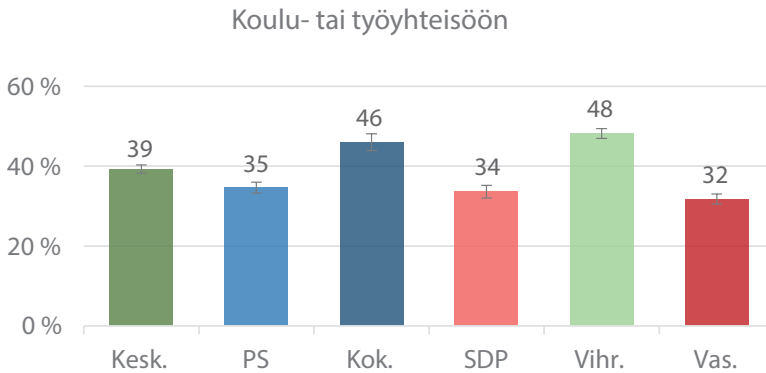
6 Puolueiden ulkopuoliset verkostot

Tiiviiden, lähipiiriin perustuvien verkostojen lisäksi yksilöt toimivat lukuisissa erilaisissa löyhemmissä yhteisöissä ja organisoiduissa verkostoissa, kuten kolmannen sektorin järjestöissä. Suomalaiset ovat kansainvälisten vertailujen valossa hyvin aktiivisia erilaisissa ei-poliittisissa yhdistyksissä ja järjestöissä. Useat ulkomaiset tutkimukset korostavat näiden järjestöjen merkitystä poliittisen toiminnan taustalla vaikuttavina sosiaalisina verkostoina (esim. Putnam 2000; Zuckerman 2005). Huolimatta siitä, että suomalaisessa tutkimuksessa on viime vuosina korostettu järjestö- ja yhdistystoiminnan etäännyttä puolueiden toiminnasta (esim. Mickelsson 2015, 243), voidaan olettaa eri puolueiden jäsenten välillä edelleen olevan merkittäviä eroja puolueen ulkopuolisiin tahoihin, kuten ammatti- tai kansalaisjärjestöihin, verkostoitumisessa.

Seuraavaksi analysoimme jäsenten subjektiivisia kokemuksia erilaisiin yhteisöihin kuulumisesta. Toiseksi tarkastelemme hieman objektiivisemmin jäsenten sidonnaisuuksia eri toimielimissä, kuten ammattiyhdistysliikkeessä. Kolmannessa alaluvussa tarkastelemme sitä, kuinka paljon jäsenet kokevat tekevänsä yhteistyötä erilaisten tahojen ja järjestöjen kanssa. Neljännessä alaluvussa tarkastelemme jäsenten yhteyksiä kunnallishallintoon. Lopuksi arvioimme vielä kokonaisuudessaan puolueiden välisiä eroja erilaisiin yhteiskunnallisiin tahoihin verkostoitumisessa.

6.1 Jäsenten kokema yhteenkuuluvuus eri yhteisöihin

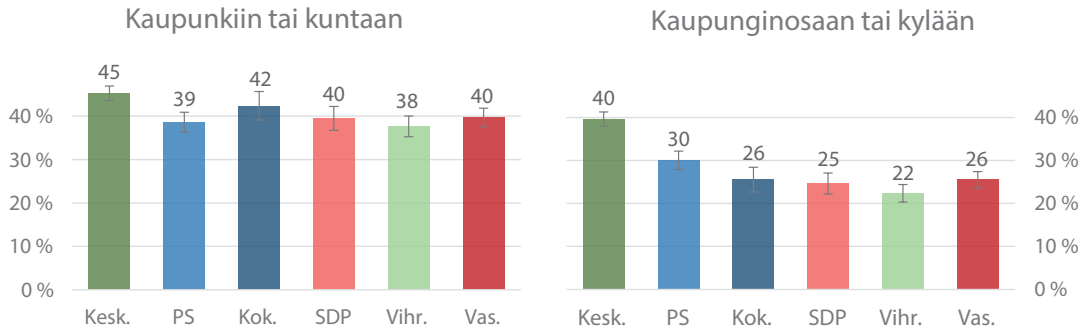
Lähtökohtaisesti eri puolueiden jäsenet kokevat keskimäärin kuuluvansa kiinteästi lukuisiin eri yhteisöihin.⁷ Puolueiden välillä on silti selkeitä eroja, mihin yhteisöihin kuulutaan ja kuinka tiiviisti. Vihreissä ja kokoomuksessa on muita puolueita enemmän niitä, joilla on tiiviit yhteydet omaan koulutai työyhteisönsä (ks. kuvio 6.1). Huomattavasti vähemmän yhteenkuuluvuutta näihin yhteisöihin koetaan perussuomalaisissa, SDP:ssä ja vasemmistoliitossa. Tulos ei ole yllättävä, koska näissä puolueissa on myös selvästi kokoomuksen ja vihreiden jäseniä enemmän työelämän ulkopuolella olevia eli työttömiä ja eläkeläisiä.

Kuvio 6.1 Kiinteästi tai erittäin kiinteästi koulu- tai työyhteisöön kuuluvien osuus, osuudet puolueittain, (%)

Kuviossa 6.2 esitetyt tulokset tukevat ajatusta keskustan keskeisestä roolista suomalaisessa kuntakentässä. Puolue on historiansa aikana toistuvasti tuonut esille pienten kuntien itsehallinnollista roolia. Lisäksi keskustan kannatus on suurinta nimenomaan pienemmissä kunnissa. Näistä lähtökohdista ei ole yllättävää, että puolueen jäsenistä huomattava osa kokee yhteenkuuluvuutta

⁷ Alkuperäisissä eri yhteisöihin kuulumista kartoittavissa kysymyksissä vastaajilta tiedusteltiin arviota, kuinka kiinteästi he tuntevat kuuluvansa eri yhteisöihin. Vastaajilla oli valittavissa vastausvaihtoehdot 1 = en lainkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = suhteellisen kiinteästi ja 5 = erittäin kiinteästi.

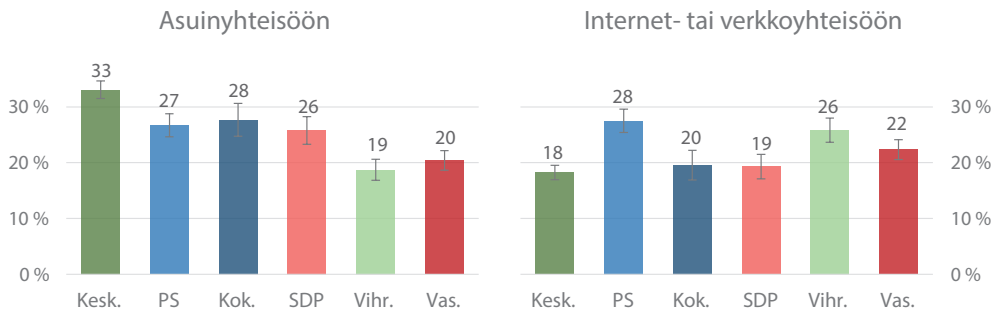
Kuvio 6.2 Kiinteästi tai erittäin kiinteästi kaupunkiin tai kuntaan sekä kaupunginosaan tai kylään kuuluvien osuus, osuudet puolueittain, (%)

omaan kaupunkiin tai kuntaan. Sen lisäksi puolue erottuu muista puolueista kuulumisessa omaan kaupunginosaan tai kylään. Myös perussuomalaisista merkittävä osa kokee kuuluvansa kiinteästi kaupunginosaan tai kylään.

Keskustan ja perussuomalaisten jäsenten vahva kokemuksellinen side omaan kaupunginosaan tai kylään ei selity vain jäsenten ikärakenteella. Esimerkiksi sosiaalidemokraattien osalta ero keskustan jäseniin on suuri, vaikka sen jäsenet ovat keskimäärin iäkkäämpiä. Toisaalta nimenomaan kaupunkilaisten puolueena tunnetussa vihreissä on muita vähemmän niitä jäseniä, jotka kokevat yhteenkuuluvuutta omaan kaupunkiin tai kuntaan sekä omaan kaupunginosaan tai kylään. Yksi tulkinta näille tuloksille onkin, että vihreiden verkostot ovat ylipäättään suuntautuneet laajempaan elinympäristöön kuin esimerkiksi keskustan jäsenien verkostot. Suuremmissa kaupungeissa ei välttämättä tunneta siellä asuvaa yhteisöä yhtä hyvin kuin pienemmissä maaseutumaisemmissa kunnissa.

Tarkasteltaessa jäsenten yhteenkuuluvuutta omaan asuinyhteisöön (ks. kuvio 6.3) saadaan vahvistusta sille, että keskustan jäsenet verkostoituvat muita todennäköisemmin omalla asuinalueella. Vastaavasti edelleen vihreät kiinnittyvät omaan asuinyhteisöönsä verrattain heikosti.

Sen sijaan vihreät erottuvat perussuomalaisten ohella tarkasteltaessa yhteenkuulumista internet- ja verkkoyhteisöihin. Yli neljännes molempien puolueiden jäsenistä kokee kuuluvansa kiinteästi näihin verkkoyhteisöihin, kun puolestaan vanhojen suurten puolueiden jäsenistöissä vastaavien osuus on alle 20 prosenttia.

Kuvio 6.3 Kiinteästi tai erittäin kiinteästi asuinyhteisöön sekä verkkoyhteisöihin kuuluvien osuus, osuudet puolueittain, (%)

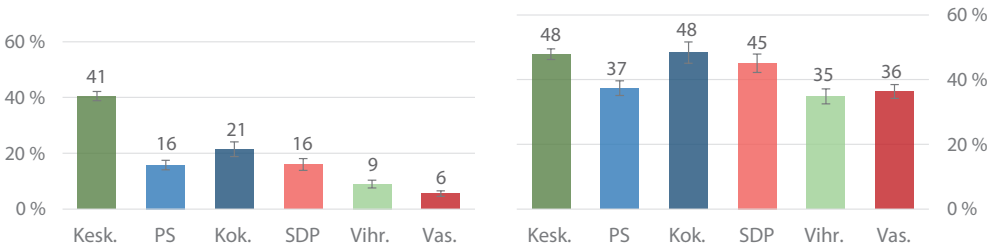
Osin tuloksia selittää jäsenten ikärakenne, mutta kyse on muustakin. Vihreiden ja perussuomalaisten yhdistävänä tekijänä on nimenomaan muita puolueita voimakkaampi ryhmäytyminen verkkoympäristössä ja kyky käyttää hyväksi erilaisia sosiaalisen median kanavia. Esimerkiksi perussuomalaisten tällä vuosikymmenellä tapahtuneen kasvun yhtenä merkittävänä taustavaikuttajana ovat olleet erilaiset verkkoyhteisöt. Muun muassa vuonna 2008 perustettu Hommaforum on toiminut nimenomaan perussuomalaisten maahanmuuttokriittisen ryhmittymän verkostoitumispaikkana.

Perinteisten uskonnollisten yhteisöjen merkitys on ylipäättään vähentynyt jälkimoderneissa yhteiskunnissa, ja Suomessakin kirkkoon kuuluu yhä harvempi. Historiallisesti nimenomaan vasemmistopuolueet ja vihreät ovat olleet keskusta-oikeistoa etäisempiä suhteessa valtionkirkkoon ja sen osiin. Kokonaisuutena keskustan jäsenissä onkin edelleen selkeästi muita enemmän niitä, jotka kokevat kuuluvansa kiinteästi seurakuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön (ks. kuvio 6.4). Merkittävä osa keskustan jäsenistä kuuluu myös valtionkirkon alaisiin herätysliikkeisiin, kuten lestadiolaisiin (Nykänen 2012). Kyselymme pohjalta emme pysty antamaan tältä osin tarkempaa tietoa. Lestadiolaisuuden ja politiikan välisiä laajempia verkostoja tutkitaan parhaillaan muun muassa Lapin yliopiston projektissa.

Vastaavasti uskonnolliset yhteisöt tai seurakunnat koetaan huomattavasti muita harvemmin läheisiksi vihreissä ja vasemmistoliitossa. Tämä ei kuitenkaan suoranaisesti tarkoita, etteikö myös vihervasemmistolla voisi olla

Seurakuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön

Harrastus- tai vapaa-ajanseuraan

Kuvio 6.4 Kiinteästi tai erittäin kiinteästi omaan uskonnolliseen yhteisöön sekä harrastus- tai vapaa-ajanseuraan kuuluvien osuus, osuudet puolueittain, (%)

selkeitä verkostoja erilaisiin uskonnollisiin yhteisöihin. Esimerkiksi vihreät ovat tällä vuosikymmenellä perustaneet oman valtiollisen jäsenyhdistyksen, Armon vihreät. Yksi yhdistyksen toiminnan perusmuodosta on, ettei vihreys ja uskonto sulje toisiaan pois.

Nykyisessä yhteiskunnassa puolueiden ja erilaisten harrastusyhteisöjen poliittiset kytkökset eivät ole erityisen näkyviä. Jos vielä 1970-luvulla esimerkiksi pienemmälläkin paikkakunnalla oli selkeästi Työväen urheiluliiton seurat ja toisaalta porvareiden omat seurat, ei samaa jakoa enää ole. Joskin voidaan edelleen korostaa sitä, että useilla seuroilla on toki omat historialliset juurensa. Varsinkin isommilla paikkakunnilla harrastusmahdollisuuksien kirjo on mittava ja mahdollisuudet lähes rajattomat. Nämä kehityslinjat näkyvät osittain edelleen. Vanhojen suurten puolueiden ja uudempien puolueiden jäsenten välillä on selkeitä eroja, jotka johtunevat osin historiallisista kehityskuluista. Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n jäsenistä vajaa puolet kokee kuuluvansa kiinteästi erilaisiin harrastus- ja vapaa-ajan seuroihin, kun vastaavat osuudet muiden puolueiden kohdalla ovat selkeästi alhaisemmat.

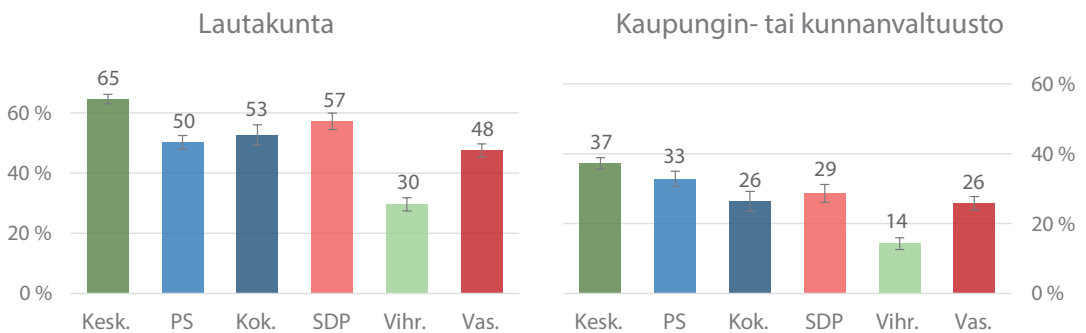
6.2 Puoluejäsened eri luottamustoimissa

Demokraattisessa järjestelmässä puolueilla ja niiden jäsenillä on lukuisia erilaisia näkyviä luottamustoimia. Osa näistä luottamustoimista perustuu poliittiseen mandaattiin. Seuraavaksi tarkastelemme puoluejäsenten luottamus-

toimia eri yhteyksissä⁸. Tarkastelemme erityisesti sitä, ovatko jäsenet olleet luottamustoimissa kunnallisilla tahoilla, palkansaaja- tai työnantajajärjestöissä sekä opiskelijajärjestöissä.

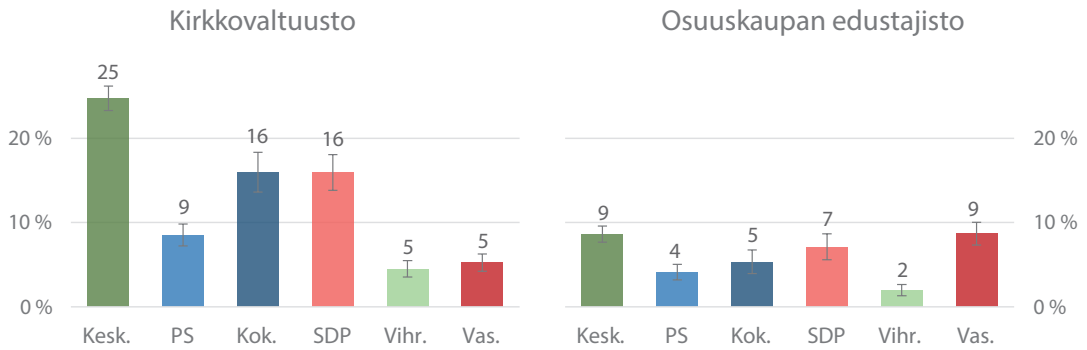
Kuviosta 6.5 voidaan nähdä, että puolueiden jäsenet toimivat yleisesti ottaen aktiivisesti kaupunkien ja kuntien lautakunnissa, mutta puolueiden välillä on merkittäviä eroja. Keskustan jäsenistä kaksi kolmasosaa ja sosiaalidemokraateista selkeästi yli puolet on toiminut tai toimii parhaillaan lautakunnissa. Myös kokoomuksen ja perussuomalaisten jäsenistä hieman yli puolella ja vasemmistoliiton jäsenistä hieman alle puolella on lautakuntakokemusta. Sen sijaan vihreiden jäsenistä ainoastaan alle kolmasosa toimii parhaillaan tai on toiminut aiemmin lautakunnassa.

Eniten kokemusta valtuutettuna toimimisesta on keskustalaisilla, joiden osuus on noin 40 prosenttia. Myös perussuomalaisten jäsenistä lähes kolmanneksella on kokemusta kaupungin- tai kunnanvaltuustosta. SDP:n, kokoomuksen ja vasemmistoliiton jäsenistä alle kolmasosa on ollut valtuutettuna. Sen sijaan vihreiden jäsenistä ainoastaan 15 prosenttia on ollut valtuutettuna. Vihreiden tilannetta selittää erityisesti se, että puolue on ensinäkkin alueellisesti sijoittunut selkeimmin Etelä-Suomeen, jossa valtuustopaikkoja on verrattain vähän ja kilpailu puolueiden välillä kovaa. Toiseksi

Kuvio 6.5 Jäsenyys lautakunnissa sekä kaupungin- tai kunnanvaltuustoissa, osuudet puolueittain, (%)

⁸ Kysyimme puolueiden jäseniltä: ”Toimitko tällä hetkellä tai oletko aiemmin toiminut seuraavissa luottamustoimissa?” Vastausvaihtoehdot olivat 1 = kyllä, 2 = en.

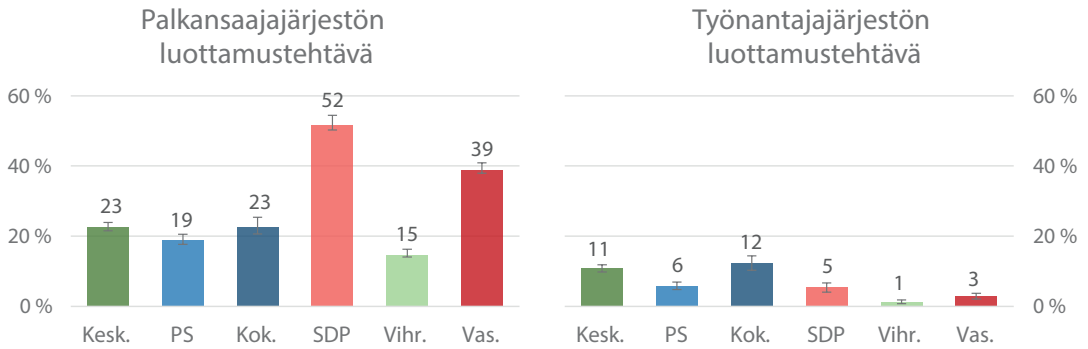
Kuvio 6.6 Jäsenyys kirkkovaltuustossa sekä osuuskaupan edustajistossa, osuudet puolueittain, (%)

puolueen jäsenistö on poikkeuksellisen nuorta, mikä osaltaan vähentää kunnallisten luottamustoimien todennäköisyyttä.

Kokemusta kirkkovaltuustossa toimimisesta on selkeästi eniten keskustalaisilla, noin neljänneksellä puolueen jäsenistä (ks. kuvio 6.6). Tämän ja aiemmin tässä pääluvussa esitetyn perusteella keskustaa voi pitää suurista puolueista vahvimmin uskonnollisten toimijoiden kanssa verkostoituneena. Kokoomuksen ja SDP:n jäsenistä kirkkovaltuustossa on ollut noin 15 prosenttia. Sen sijaan perussuomalaisten, vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistä ainoastaan kymmenyksellä on kokemusta kirkkovaltuustosta.

Osuuskauppatoiminnalla on edelleen mittava taloudellinen merkitys erikokoisissa kunnissa. Osuuskaupan edustajistokokemusta on eniten vasemmistopuolueiden ja keskustan jäsenillä (ks. kuvio 6.6). Vihreillä puolestaan kokemusta osuuskaupan edustajistosta on vähiten. Tilanne kuvastaa hyvin suomalaisen yhteiskunnan poliittista historiaa. Vanhoilla poliittisilla toimijoilla eli vasemmistolla ja keskustalla on edelleen verkostoja, joiden taustalta on löydettävissä historiallinen jatkuvuus.

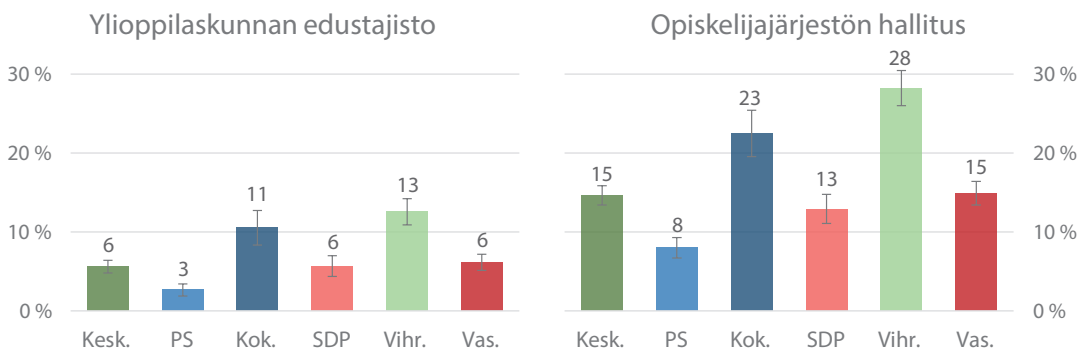
Puolueiden väliset historialliset jakolinjat näkyvät erityisesti tarkasteltaessa palkansaajajärjestöjä (ks. kuvio 6.7). Sosiaalidemokraattien jäsenistä jopa puolet ja vasemmistoliiton jäsenistä lähes 40 prosenttia on jossain vaiheessa toiminut palkansaajajärjestöjen luottamustehtävissä. Vastaavasti kokoomuksen, keskustan ja perussuomalaisten jäsenistä vain viidenneksellä on kokemusta kyseisistä tehtävistä. Selvästi vähiten palkansaajajärjestön luottamustoimissa olleita tai parhaillaan toimivia löytyy vihreistä.

Kuvio 6.7 Jäsenyys palkansaaja- sekä työnantajajärjestöjen luottamustehtävissä, osuudet puolueittain, (%)

Yleisesti työntajien luottamustehtävissä on toiminut vain pieni osa jäsenistä. Työnantajajärjestön luottamustehtävissä on toiminut odotetusti eniten kokoomuksen ja keskustan jäseniä, yli kymmenen prosenttia. Sosiaalidemokraateista ja perussuomalaisista viidellä prosentilla on kokemusta työnantajajärjestöjen luottamustoimissa. Vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistöissä ainoastaan muutamalla prosentilla on kokemusta kyseisistä luottamustoimista. Tärkein johtopäätös onkin, että vihreät ovat muihin verrattuna selvästi vähemmän sidoksissa niin palkansaaja- kuin työnantajajärjestöihin.

Vihreät ovat puolestaan selkeimmin erottautuneet nuorten koulutettujen puolueena. Ei olekaan yllätys, että puolueen jäsenet erottuvat muista tarkas-

Kuvio 6.8 Jäsenyys ylioppilaskunnan edustajistossa sekä opiskelijajärjestöjen hallituksessa, osuudet puolueittain, (%)

teltaessa edustusta opiskelijayhteisöjen luottamustoimissa (ks. kuvio 6.8). Ylioppilaskunnan edustajistossa vihreiden jäsenistä on toiminut yli kymmenen prosenttia ja opiskelijajärjestöjen hallituksissa vajaa kolmannes koko jäsenistöstä. Samoin kokoomuksen jäsenet ovat aktiivisia molemmilla tahoilla. Huomattavasti muita vähemmän opiskelijayhteisöissä ovat toimineet perussuomalaisten jäsenet.

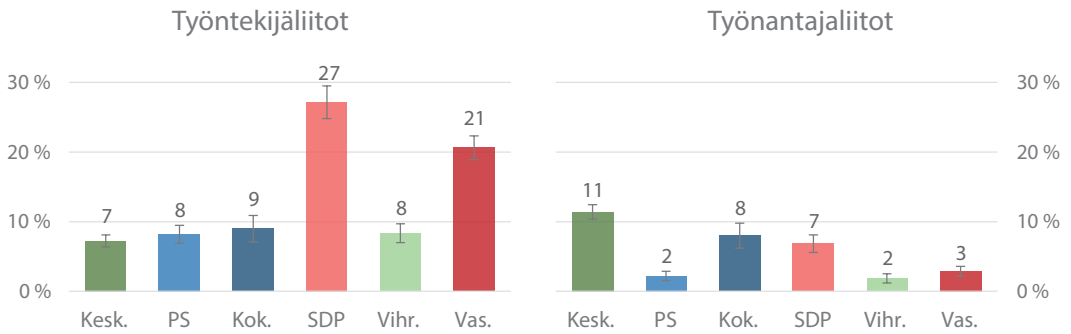
6.3 Jäsenten yhteistyö eri toimijoiden ja tahojen kanssa

Jäsenyyksien jälkeen tarkastelemme, kuinka paljon puoluejäsenet kokevat tekevänsä yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen, elinkeinoelämän toimijoiden, erilaisten järjestöjen, koulujen, median ja muiden puolueiden kanssa⁹. Jäsenyys on eräänlainen objektiivinen mittari sille, miten puolueet ovat jäsentensä kautta verkostoituneet. Tämän rinnalla subjektiivinen arvio tuo lisätodistetta sille, miten puoluejäsenet ovat verkostoituneet eri järjestöihin (ks. kuvio 6.9). Erilaiset jäsenyydet ja tehdyn yhteistyön määrä kertovat osin myös puolueiden jäsenten intresseistä.

Työntekijäliittojen osalta tulokset ovat samankaltaiset kuin tarkasteltaessa jäsenten luottamustoimia ammattijärjestöissä. Vasemmistupuolueiden jäsenet tekevät huomattavasti todennäköisemmin yhteistyötä työntekijäliittojen kanssa kuin muut. Sen sijaan yhteistyö työnantajaliittojen kanssa ei täysin vastaa jäsenten tosiasiallisia luottamustoimia. Ylipäätään verrattain pieni osa puolueiden jäsenistä kokee tekevänsä yhteistyötä työnantajaliittojen kanssa.

Kiinnostavaa on, että esimerkiksi kokoomuksessa on vain hieman enemmän työnantajaliittojen kanssa yhteistyötä tekeviä kuin sosiaalidemokraateissa, vaikka ero luottamustoimissa oli varsin selkeä. Eniten yhteistyötä työnantajaliittojen kanssa tehdään keskustassa. Puolueen jäsenistä vajaa viidenes on maanviljelijöitä, ja tämä osin selittää tulosta, sillä maanviljelijät

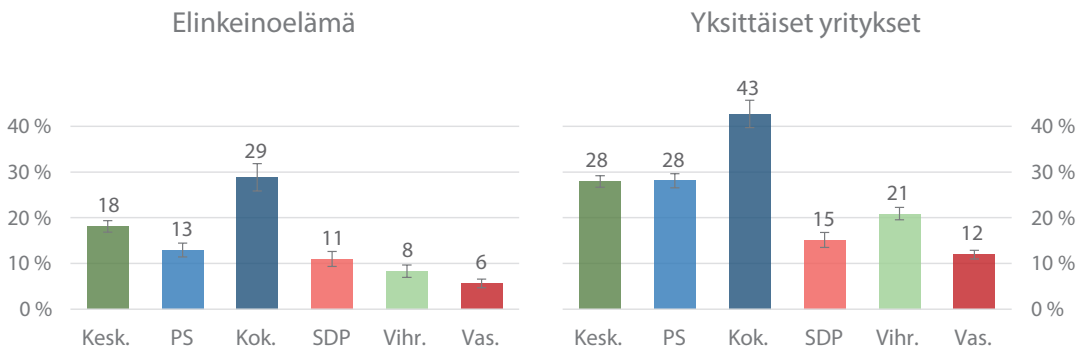
⁹ Analysoimme sitä, kuinka iso osuus kunkin puolueen jäsenistä tekee vähintään ”suhteellisen paljon” yhteistyötä eri tahojen kanssa. Vastausvaihtoehdot olivat 1 = en lainkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = suhteellisen paljon ja 5 = paljon.

Kuvio 6.9 Puolueiden jäsenten kokema yhteistyö työntekijä- ja työnantajaliittojen kanssa, osuudet puolueittain, (%)

tekevät perinteisesti yhteistyötä erityisesti MTK:n kanssa. Perussuomalaisen, vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistä ainoastaan muutama prosentti tekee yhteistyötä työnantajaliittojen kanssa.

Myös elinkeinoelämän ja yritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä puolueiden jäsenten väliset erot ovat hyvin selkeitä (ks. kuvio 6.10). Keskusta-oikeisto on pitkään mielletty eri puolueista voimakkaimmin työnantajien intressejä ajavaksi. Selkeästi muita puolueita enemmän elinkeinoelämän ja yritysten kanssa yhteistyötä tekevätkin kokoomuksen jäsenet. Lähes kolmasosa jäsenistä tekee yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa ja yli 40 prosenttia yksittäisten yrittäjien kanssa. Tuloksessa näkyy selvästi se, että kokoomus

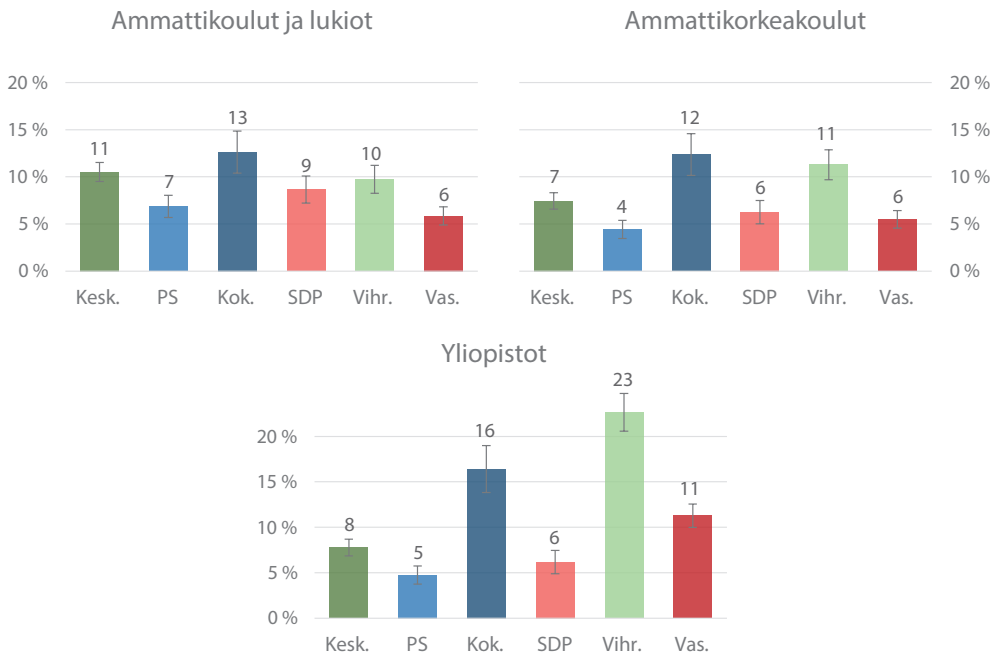

Kuvio 6.10 Yhteistyö eri elinkeinoelämän ja yksittäisten yritysten kanssa, osuudet puolueittain, (%)

on poikkeuksellisen voimakkaasti juuri yrittäjäpuolue sekä puolueena näkyvä elinkeinoelämän edustaja.

Toiseksi eniten yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa tekevät keskustan jäsenet ja kolmanneksi eniten perussuomalaisten jäsenet. Keskustan ja perussuomalaisten jäsenet tekevät myös suhteellisen paljon yhteistyötä yksittäisten yritysten kanssa. Vähiten yhteistyötä elinkeinoelämän toimijoiden sekä yksittäisten yritysten kanssa tekevät vasemmistoliiton jäsenet. Vihreät tekevät muiden oppositiopuolueiden jäseniin verrattuna enemmän yhteistyötä yritysten kanssa ja sosiaalidemokraattien jäsenet puolestaan elinkeinoelämän kanssa.

Puolueiden yhteistyö eri oppilaitosten kanssa on esitetty kuviossa 6.11. Jäsenrakenteita tarkasteltaessa havaittiin vihreiden ja kokoomuksen jäsenten olevan poikkeuksellisen korkeasti koulutettuja. Tarkasteltaessa myös yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa voidaan huomata, että perinteisinä koulutuspuolueina pidetyt kokoomus ja vihreät erottuvat muista puolueista.

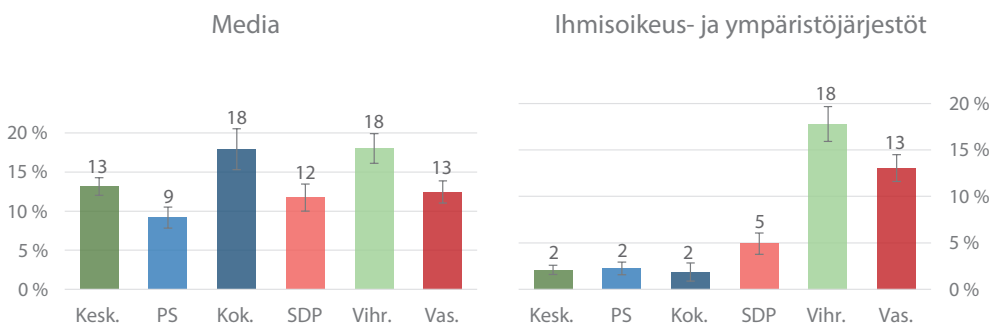

Kuvio 6.11 Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa, osuudet puolueittain, (%)

Toisen asteen oppilaitosten kanssa yhteistyötä tekevät eniten kokoomus, keskusta sekä vihreät. Ammattikorkeakoulujen kanssa yhteistyötä tekevät verrattain paljon kokoomuksen ja vihreiden jäsenet. Puolueista vihreät erottuu siten, että se tekee eniten yhteistyötä juuri yliopistojen kanssa. Sekä kokoomus että vihreät ovat selvästi koulutuspuolueita, mutta jälkimmäinen erottuu nimenomaan yliopistoyhteistyönsä määrällä. Ei olekaan yllättävää, että vihreiden kansanedustajat ovat toistuvasti ottaneet kantaa yliopistojen rahoitustilanteeseen.

Nykyisessä poliittisessa järjestelmässä kaikki puolueet ovat jossain määrin yleispuolueita. Esimerkiksi ympäristö- ja ihmisoikeusteemat ovat nykyisellään näkyvästi lähes jokaisen puolueen asialistoilla. Puolueiden välillä on oletettavasti eroja siinä, miten niiden jäsenet ovat verkostoituneet näiden teemojen osalta. Siksi kysyimme myös, kuinka paljon puoluejäseneet kokevat tekevänsä yhteistyötä erilaisten ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöjen kanssa (ks. kuvio 6.12).

Vihreiden ja vasemmistoliiton jäsenistä muihin verrattuna merkittävä osa tekee yhteistyötä näiden järjestöjen kanssa. Myös sosiaalidemokraattien jäsenet tekevät merkittävästi enemmän yhteistyötä kyseisten järjestöjen kanssa kuin nykyiset hallituspuolueet. Itse asiassa keskusta-oikeisto tekee yhteistyötä erittäin vähän, ja ero vihreiden ja hallituspuolueiden välillä on lähes 15 prosenttiyksikköä.

Kuvio 6.12 Yhteistyö median sekä ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöjen kanssa, osuudet puolueittain, (%)

Puolueiden ja median rooli on aina ollut osin jännitteinen. Demokraattisessa yhteiskunnassa median tehtäväksi on perinteisesti katsottu jonkinlaisena ”vallan vahtikoirana” toimiminen niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Valtakunnan tasolla media on voimakkaimmin tekemisissä tietynlaisen puolue-eliitin kanssa, koska puolue-eliitillä on yleensä samantyyppistä huomioarvoa kansalaisten silmissä kuin tunnetuilla urheilijoilla, viihde-elämän tähdillä ja muilla ”julkiksilla”.

Voidaankin huomata, että merkittävä osa puolueiden jäsenistä tekee yhteistyötä myös median kanssa. Selvästi muita enemmän yhteistyötä tekevät vihreiden ja kokoomuksen jäsenet, joista lähes 20 prosenttia kokee tekevänsä paljon yhteistyötä median kanssa. Huomionarvoista on, että perinteisesti mediakriittinen perussuomalaiset (ks. Koivula, Saarinen & Koironen 2016b) tekee ylipäätään vähiten yhteistyötä sen kanssa. Toinen huomionarvoinen seikka on, että kannatuksensa nähden vihreät ovat erityisen aktiivisia yhteistyössään median kanssa.

6.4 Jäsenten yhteydet kunnallishallintoon

Suomen kaltaisessa laajan paikallishallinnon maassa poliitikoilla on paljon valtaa kuntatasolla. Seuraavaksi analysoimme puoluejäsenten yhteyksiä kunnallishallintoon. Kysyimme jäseniltä, kuinka hyvin puolueiden jäsenet tuntevat eri kunnallishallinnon tehtävissä toimivia tai aikaisemmin toimineita henkilöitä. Tulokset on esitetty taulukossa 6.1 siltä osin, kuinka iso osuus kunkin puolueen jäsenistä tuntee eri toimijoita vähintään melko hyvin¹⁰. Lisäksi saadaksemme paremman kokonaiskuvan puolueiden välisistä eroista yhdistimme taulukossa 6.1 esitetyt muuttujat yhdeksi summamuuttujaksi, joka kuvaa kokonaisvaltaisesti puoluejäsenten yhteyksiä kunnallishallintoon. Kuviossa 6.13 on esitetty summamuuttujan keskiarvot puolueittain.

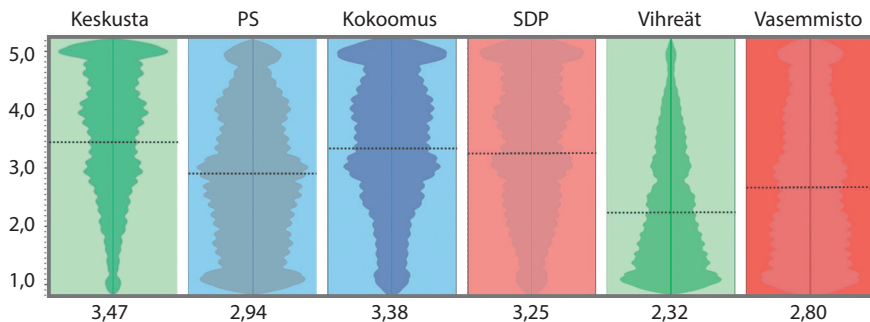
¹⁰ Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 1–5, jossa 1 = en tunne lainkaan ja 5 = tunnen hyvin. Tässä analysoidaan niitä, jotka vastasivat eri toimijoiden kohdalla 4 tai 5.

Taulukko 6.1

Kuinka hyvin eri puolueiden jäsenet tuntevat kunnallishallinnon tehtävissä olevia/olleita henkilöitä, vähintään melko hyvin tuntevien jäsenten osuudet (%) puolueittain

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.
Kaupungin- tai kunnanvaltuuston jäsen	72,8	53,3	68,1	67,9	40,0	53,0
Kaupunginhallituksen jäsen	64,2	39,5	59,8	57,6	26,8	41,5
Kaupungin- tai kunnanvaltuuston pj.	61,4	31,5	50,6	51,6	16,0	30,0
Kunnallinen toimialajohtaja	48,8	26,9	43,3	42,3	14,6	28,4
Kaupungin- tai kunnanjohtaja	50,6	25,5	41,4	40,8	11,8	25,9
Kuntayhtymän johtotehtävä	41,4	23,0	37,2	35,2	11,3	23,0

Vanhohen suurten puolueiden eli keskustan, SDP:n ja kokoomuksen jäsenistöissä on selkeästi muita enemmän niitä, jotka tuntevat eri kunnallishallinnon toimijoita. Nämä kolme puoluetta erottuvat myös siten, että niiden jäsenet tuntevat laajalti myös kuntayhtymän johtotehtävissä tai kaupunginjohtajina työskenteleviä. Keskusta erottuu selkeästi vielä muista siinä, että puolueessa ei ole juuri ollenkaan jäseniä, joilla ei ole minkäänlaisia yhteyksiä kunnallishallintoon. Vastaavasti vihreät ovat toisessa ääripäässä: suurella osalla vihreiden jäsenistä on vain vähäisesti yhteyksiä eri kunnallishallinnon toimijoihin. Perussuomalaisten ja vasemmistoliiton jäsenet eroavat muista siten,

Kuvio 6.13 Kuinka hyvin tuntee kunnallishallinnon tehtävissä olevia/olleita henkilöitä, summa-
muuttujan puoluekohtaiset jakaumat (1 = ei tunne lainkaan; 5 = tuntee hyvin/paljon)

että puolueissa on kohtalaisen paljon jäseniä, jotka tuntevat hyvin kunnallishallinnossa toimivia, mutta myös paljon niitä, jotka eivät tunne lainkaan.

6.5 Loppupäätelmät

Olemme käyneet tässä luvussa läpi jäsenten löyhiä verkostoja ja yhteyksiä neljän eri teeman perusteella. Yhteydet tai koetut yhteydet kaikkiin 24 käsiteltyyn verkostoon on koottu taulukkoon (taulukko 6.2), johon on merkitty rasti puolueille eri verkostojen kohdalle, jos puolue saa vähintään kolmanneksi suurimman arvon kyseisen verkoston kohdalla.

Kokoomuksen jäsenillä on muihin verrattuna selkeästi eniten puolueen ulkopuolisia verkostoja. Kokoomus näyttäisi jäävän kolmen parhaiten verkostoituvan puolueen ulkopuolelle ainoastaan tarkasteltaessa yhteenkuuluvuutta verkkoyhteisöihin, kunnanvaltuutettujen määrää sekä koettua yhteistyötä ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöjen kanssa.

Seuraavaksi eniten verkostoja näyttäisi olevan keskustan jäsenillä, jotka erottuvat muista erityisesti kunnallisen tason verkostojen määrässä. Puolueen jäsenet kokevat muita enemmän yhteenkuuluvuutta omaan kuntaansa, he ovat muita todennäköisemmin myös olleet kaupungin- tai kunnanvaltuutettuina ja he tuntevat muita enemmän kunnallishallinnon toimijoita.

SDP:llä on perinteisenä suurena puolueena kohtalaisen paljon verkostoja kaikilla mittareilla katsottuna. Tärkein tulos on, että puolueen jäsenet ovat edelleen muihin verrattuna voimakkaasti sidoksissa työmarkkinajärjestöihin.

Vihreät erottuvat muista sillä, että puolueen jäsenillä on verrattain paljon yhteyksiä koulumaailmaan ja erityisesti yliopistoihin. Puolueverkostoissa korostuvat lisäksi verkkoyhteisöt sekä ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöihin liittyvät verkostot. Sen sijaan puolueen jäsenet ovat muihin verrattuna huomattavasti vähemmän sidoksissa kunnallisiin tahoihin. Puolueen jäsenistössä ei ole kovinkaan paljoa kaupungin- tai kunnanvaltuutettuja, puolueen jäsenistä monikaan ei tunne edes kunnallishallinnon toimijoita eikä puolueen jäsenet koe voimakasta yhteenkuuluvuutta omaan kuntaansa.

Perussuomalaiset ovat verkostojen perusteella selvästi lähempänä keskustaa ja kokoomusta kuin vasemmistopuolueita tai vihreitä, sillä puolueessa on verrattain paljon yhteyksiä elinkeinoelämän toimijoihin. Vasemmisto-

liitolla on puolestaan muihin verrattuna vähemmän verkostoja, mikä erottaa vasemmistoliiton muista suurista puolueista. Vasemmistoliitto näyttää kuitenkin olevan osittain sidoksissa perinteisiin työmarkkinajärjestöihin sekä yliopisto- sekä opiskelijaverkostoihin.

Taulukko 6.2

Yhteenveto puolueiden ulkopuolisista verkostoista

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.
KUINKA KIINTEÄSTI KUULUU?						
Koulu- tai työyhteisö	x		x		x	
Kaupunki/kunta	x		x	x		
Kaupunginosa/kylä	x	x	x			
Asuinyhteisö	x	x	x			
Internet- ja verkkoyhteisö		x			x	x
Seurakunta	x		x	x		
Harrastusseura	x		x	x		
OMAT JÄSENYEDET						
Kaupungin lautakunta	x		x	x		
Kaupunginvaltuusto	x	x		x		
Kirkkovaltuusto	x		x	x		
Palkansaajajärjestön luottamustehtävä			x	x		x
Työnantajajärjestön luottamustehtävä	x	x	x			
Ylioppilaskunnan edustajisto			x		x	x
Opiskelijajärjestön hallitus	x		x		x	
KOETTU YHTEISTYÖ PUOLUEEN ULKOPUOLELLA						
Työntekijäliitot			x	x		x
Työnantajaliitot	x		x	x		
Elinkeinoelämä	x	x	x			
Yksityiset yritykset	x	x	x			
Ammattikoulut ja lukiot	x		x		x	
Ammattikorkeakoulut	x		x		x	
Yliopistot			x		x	x
Ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöt				x	x	x
Media	x		x		x	
Kunnallishallinnon eri toimijoiden tunteminen	x		x	x		
	18	7	21	11	9	6

7 Puolueet sisäisinä verkostoina

Tähän asti olemme tarkastelleet puolueiden jäsenten yhteiskunnallista asemaa sekä puolueiden ulkopuolisia verkostoja. Lopuksi käsittelemme puoluetta omana sisäisenä verkostonaan. Yhteiskunnallisessa toiminnassa erilaiset sosiaaliset verkostot rakentuvat usein verkoston toimijoiden yhteisille näkemyksille, ja esimerkiksi vastavuoroisuuden periaatteet ovat tärkeitä ryhädynamiikkaa sääteleviä tekijöitä (Granovetter 1985).

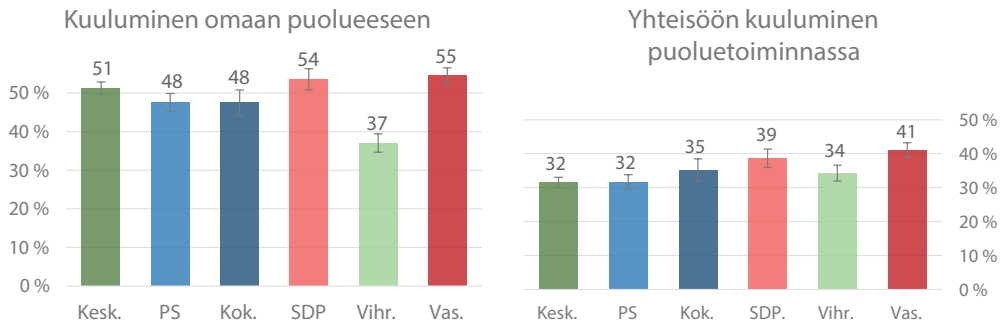
Puolueet tarjoavat verkostoina myös monenlaisia hyötyjä jäsenilleen. Bourdieuta (1984) mukaillen voidaan esittää, että puolueiden sisäisissä verkostoissa tapahtuu erityisesti kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen pääoman kasaantumista ja vaihtumista. Puolue tarjoaa hyötyjä erityisesti siitä näkökulmasta, että sen verkostojen kautta muodostunut sosiaalinen pääoma on myös omiaan ruokkimaan taloudellisten ja inhimillisten pääomien kasautumista (vrt. Coleman 1988). Puoluetoiminnasta koettuja hyötyjä kartoitamme sen mukaan, kuinka paljon puolueiden jäsenet ovat kokeneet saaneensa hyötyjä työelämässä sekä kuinka paljon puolueiden jäsenet ovat kokeneet saaneensa suoria taloudellisia hyötyjä puoluetoiminnasta.

Aloitamme puolueiden sisäisten verkostojen tarkastelun kartoittamalla, kuinka tiiviisti puoluejäsenet kokevat kuuluvansa omaan puolueeseensa. Lisäksi tarkastelemme puoluejäsenten keskinäistä tapaamistiheyttä ja luottamusta oman puolueen muihin jäseniin.

7.1 Koettu läheisyys puolueen kanssa

Jäsenten puolueeseen liittymisen taustalla on useita eri syitä. Nämä syyt ovat vaikuttamassa myös siihen, kuinka aktiivisia jäsenet puolueessa ovat tai kuinka kiinteästi he kokevat kuuluvansa puolueyhteisöön. Jäsenten omaan puolueeseen kuulumista testaamme kahdella tavalla (ks. kuvio 7.1). Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajilta tiedusteltiin, kuinka kiinteästi he tuntevat kuuluvansa omaan puolueeseensa¹¹. Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin, mitä mieltä vastaajat ovat väitteestä ”Yhteistyö puoluetovereideni kanssa saa minut tuntemaan kuuluvani johonkin suurempaan yhteisöön”¹². Mittareista ensimmäisen voidaan ajatella kuvaavan kuulumista puolueeseen yleensä, ja toisessa mittarissa puolue käsitetään eräänlaisena yhteisönä.

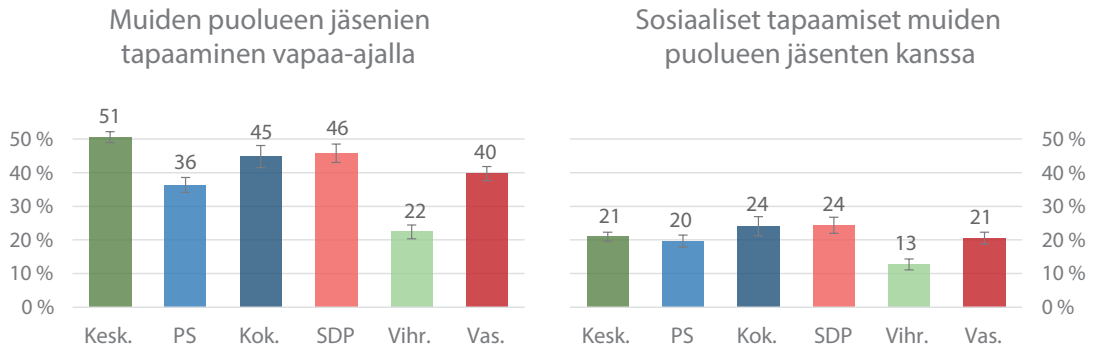
Kaikkein kiinteimmin puolueeseen kokevat kuuluvansa vasemmiston ja sosiaalidemokraattien jäsenet. Vastaavasti selvästi heikoiten puolueisiin koettiin kuuluvan vihreiden jäsenistön keskuudessa. Puolueet muodostuvat erilaisista pienemmistä yhteisöistä. Keskustan ja perussuomalaisen jäsenet kokevat vähiten yhteisöllisyyttä puoluettaan kohtaan. Vastaavasti molemmissa vasemmistopuolueissa yhteisöllisyys koetaan suurimmaksi.

Kuvio 7.1 Puoluejäsenten kuuluminen omaan puolueeseen sekä puolueyhteisöön kuulumisen osuudet puolueittain, (%)

¹¹ Vastaukset valittiin viisiportaiselta asteikolta, jossa 1 = en lainkaan ja 5 = hyvin kiinteästi.

¹² Vastaajat saivat valita vastauksensa viisiportaiselta asteikolta, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä.

Kuvio 7.2 Vähintään kerran viikossa muita puoluetovereita tapaavien osuudet sekä vähintään kerran viikossa puoluetovereidensä kanssa sosiaalisesti tapahtumiin osallistuvien osuudet, osuudet puolueittain, (%)

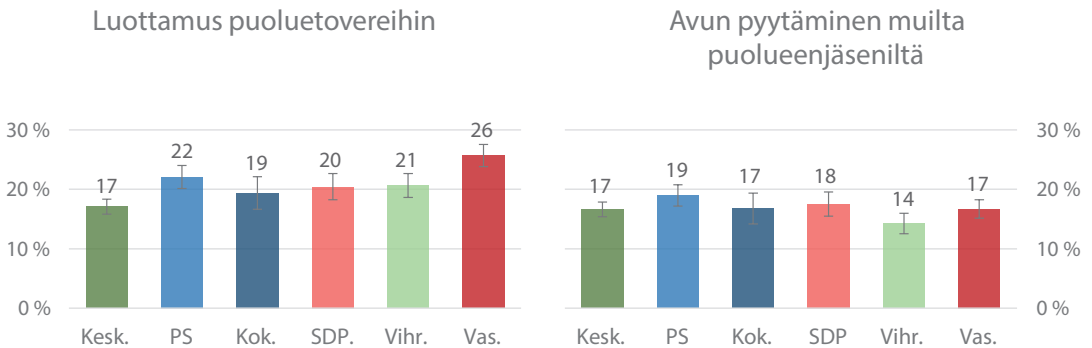
Vasemmistopuolueiden verrattain korkea yhteisöllisyyden tunne voi olla seurausta ainakin seuraavista asioista. Puolueiden jäsenet ovat keskimäärin iäkkäitä ja ovat olleet pitkään jäseniä. Tätä kautta he ovat verkostoituneet yhä enemmän puoleen sisällä, mikä osaltaan vaikuttaa yhteisöllisyyteen. Toiseksi vasemmistopuolueilla voi olla joitain sellaisia puoluejäseniä yhdistäviä ulkopuolisia verkostoja, kuten ammattiyhdistystoiminta, jolla on vaikutusta myös puolueeseen kuulumisen osalta. Kolmanneksi taustalla voi vaikuttaa puolueen organisaatorakenne. Puolueet kun ovat muodostaneet omat organisaationsa eri tavoin paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Puolueeseen kuulumisen tiiviyyttä testattiin seuraavaksi puoluetovereidensä tapaamistiheyden sekä puolueen sisäisiin sosiaalisiin tapaamisiin osallistumisen avulla (ks. kuvio 7.2). Vastaajilta tiedusteltiin, kuinka usein he ”tapaavat muita puolueen jäseniä vapaa-ajallaan ja puolue toiminnan ulkopuolella” sekä ”osallistuvat erilaisiin sosiaalisiin tapaamisiin puoluetovereidensä kanssa”¹³. Nämä ovat tärkeitä kysymyksiä etenkin ajateltaessa verkoston luonnetta sekä toiminnan vapaamuotoisuutta.

¹³ Vastausvaihtoehdot valittiin viisiportaiselta asteikolta, jossa 1 = en koskaan, 2 = harvoin, 3 = kerran viikossa, 4 = useita kertoja viikossa, 5 = päivittäin ja 6 = useita kertoja päivässä. Vastauksista muodostettiin uusi kaksiluokkainen muuttuja, jossa 1 = harvemmin kuin kerran viikossa ja 2 = vähintään kerran viikossa.

Useimmin muita puoluejäseniä tapasivat keskustan jäsenet. Myös kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien jäsenet tapasivat puoluetovereitaan suhteellisen paljon. Samoin SDP:n ja kokoomuksen jäsenet osallistuivat muita useammin yhteisiin sosiaalisiin tapahtumiin muiden puoluetovereidensä kanssa. Kaikkein vähiten puoluetovereitaan tapasivat vihreiden jäsenet. Vihreiden jäsenet myös osallistuivat muiden puolueiden jäseniä harvemmin yhteisiin sosiaalisiin tapahtumiin. Eri mittarein tarkasteltuna vaikuttaakin siltä, että vihreiden jäsenet ovat vähiten tekemisissä oman puolueensa kanssa. Ero on suuri erityisesti suhteessa perinteisiin kolmeen suurempaan puolueeseen.

Sosiaalisen kanssakäymisen peruslähtökohtana on luottamus. Lukuisissa eri tutkimuksissa suomalaisten luottamuksen on todettu olevan korkeaa kanssaihmiä, viranomaisia sekä yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan (Kouvo 2014). Kaikkiaan puoluejäsenten luottamus omiin puoluetovereihin on erittäin matala. Eniten muihin puoluetovereihin luotetaan vasemmiston ja myös perussuomalaisten keskuudessa. Perussuomalaiset myös pyytävät useimmin apua muilta puolueen jäseniltä. Vähiten puoluetovereihin luotetaan keskustan jäsenten keskuudessa (ks. kuvio 7.3). Vihreiden vähäinen keskinäinen kanssakäyminen tulee esille myös tarkasteltaessa avun pyytämistä puoluetoverilta.

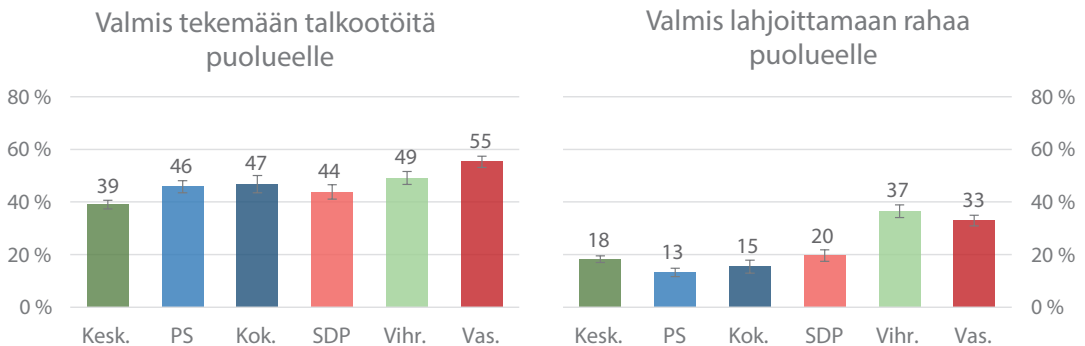

Kuvio 7.3 Puoluetovereihin luottavien sekä vähintään kerran viikossa muilta puoluetovereilta apua pyytävien osuudet, osuudet puolueittain, (%)

7.2 Puoluetoimintaan käytettävä aika ja raha

Poliittisen toiminnan perimmäinen tavoite on yhteiskunnallisen hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen. Eri puolueet edustavat intressipohjaisesti eri väestöryhmiä ja näkevät yhteiskunnan kehittämisen eri osalueet toisistaan poiketen. Myös suhtautuminen oman puolueen toiminnan turvaamiseen tarkoitettuihin keinoihin voi vaihdella puolueittain. Seuraavaksi tutkimme sitä, kuinka valmiita jäsenet ovat tekemään talkootöitä puolueen vuoksi ja lahjoittamaan rahaa puolueelle. Talkootöiden voidaan ajatella olevan olennainen konkreettinen osallistumisen keino, jossa puoluejäsen on valmis antamaan omaa aikaansa ja työpanostaan puolueen hyväksi. Samoin rahalahjoitukset kuvastavat puoluetoiminnalle ominaisia vastavuoroisen auttamisen keinoja jäsenten ja itse puolueen välillä.

Tiedustelimme jäseniltä, kuinka paljon he ovat samaa mieltä väitteiden ”olen valmis tekemään talkootöitä puolueeni hyväksi” ja ”olen valmis lahjoittamaan rahaa puolueeni toimintaan”.¹⁴ Tulosten perusteella vasemmistoliiton ja vihreiden jäsenissä on muihin verrattuna enemmän niitä, jotka ovat valmiita tekemään talkootöitä puolueen hyväksi ja lahjoittamaan rahaa puolueen toimintaan (ks. kuvio 7.4). Talkootöiden kohdalla puolueiden väliset erot ovat kohtalaisen suuria. Vasemmistoliiton jäsenistä jonkin verran yli puolet ja vihreistä noin puolet ovat valmiita tekemään talkootöitä puolueen

Kuvio 7.4 Puoluejäsenten valmius talkootöihin ja rahan lahjoittamiseen puolueittain, (%)

¹⁴ Asteikko vaihtelee välillä 1–5, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä. Kuvioden prosenttiosuus kuvaa, kuinka suuri osa on väitteiden kanssa samaa mieltä (4) tai täysin samaa mieltä (5).

hyväksi. Selvästi vähiten valmiutta talkootyöhön löytyy hieman yllättäen keskustasta, vaikka puolue on nimenomaan paikallisesti vahva useilla eri Suomen alueilla.

Vihreät ja vasemmistoliitto erottuvat muista selkeästi tarkasteltaessa valmiutta rahan lahjoittamiseen. Noin kolmannes molempien puolueiden jäsenistä on valmiita lahjoittamaan rahaa puolueensa hyväksi, kun muiden puolueiden jäsenistä alle 20 prosenttia on siihen valmiita. Selvästi muita vähemmän valmiutta rahalahjoituksiin on perussuomalaisten jäsenistössä.

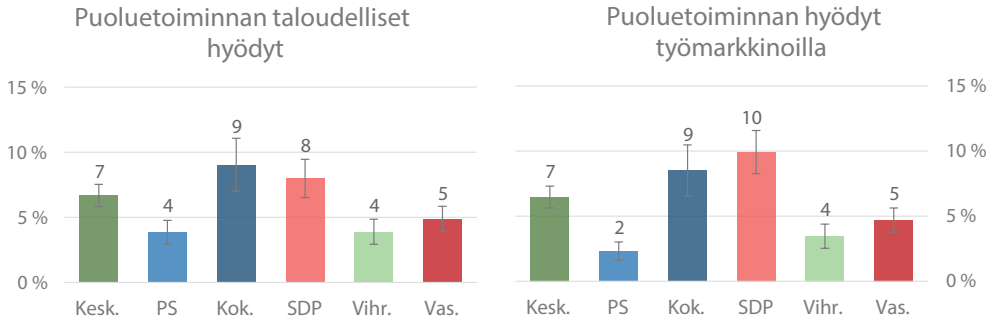
7.3 Puoluetoininnan koetut hyödyt

Kuten toimme esille johdannossa, puoluejäsenyys on yksi yhteiskunnallisen statuksen muoto, jonka avulla pystyy pääsemään mukaan erilaisiin verkostoihin. Suomalaisessa yhteiskunnassa on myös edelleen lukematon määrä yhteiskunnallisesti merkittäviä tehtäviä, joiden taustalla on puoluepoliittinen nimitys. Osa näistä on demokraattisesti perusteltavissa, osa ei. Puolueen jäsenyydestä voi toki hyötyä muillakin tavoin.

Kuviossa 7.5 on esitetty, miten eri puolueiden jäsenet ovat kokeneet hyötyvänsä puoluetoininnasta taloudellisesti sekä työmarkkinoilla. Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin mielipidettä väitteisiin ”Olen hyötynyt puoluejäsenyyden kautta hankkimistani kontakteista taloudellisesti” sekä ”Puoluejäsenyys on parantanut asemiani työmarkkinoilla”.¹⁵ Vastaukset jakautuivat puolueiden välillä samalla tavoin molempien kysymysten kohdalla. Vain pieni osa koki hyötäneensä puolueesta joko suoraan taloudellisesti tai työmarkkinoilla. Kaikkein eniten hyötyjä ovat kokeneet saaneensa kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien jäsenet.

Vähiten taloudellisia hyötyjä ovat kokeneet saaneensa perussuomalaisten sekä vihreiden jäsenet. Ylipäättään erot vanhojen suurten sekä perussuomalaisten, vihreiden ja vasemmistoliiton välillä ovat merkittäviä. Esimerkiksi perussuomalaisten jäsenistä ainoastaan muutama prosentti on kokenut

¹⁵ Vastausvaihtoehdot annettiin asteikolla 1–5, jossa 1 = täysin eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä. Kuvioiden prosenttiosuus kuvaa, kuinka suuri osa on väitteiden kanssa samaa mieltä (4) tai täysin samaa mieltä (5).

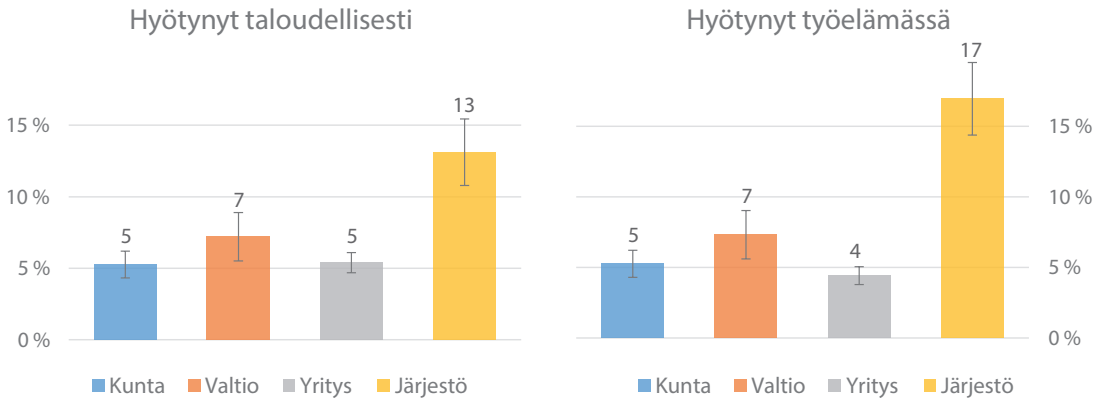

Kuvio 7.5 Puoluetoinnin taloudelliset ja työhön liittyvät hyödyt puolueittain, (%)

hyötyneensä puoluetoinnasta työmarkkinoilla, kun vastaava prosenttiosuus sosiaalidemokraateissa on lähes 10.

Mahdollisia syitä voidaan tulkita olevan kolmenlaisia. Ensinnäkin uudemmissa puolueissa, erityisesti vihreissä, jäsenistö on nuorta, eivätkä he ole siksi saaneet vielä instrumentaalisia hyötyjä. Toiseksi vihreät ja perussuomalaiset ovat puoluekentällä edelleen tuoreimpia tulokkaita. Samoin vasemmistoliitto on kolmeen perinteiseen vanhaan puolueeseen verrattuna puolueena nuorempi, ainakin jos tulkitaan sen olevan suoraan SKDL:n päälle rakennettu puolue. Joka tapauksessa yksikään näistä puolueista ei ole nykyisessä muodossaan ollut mukana politiikassa 1970-luvulla, jolloin esimerkiksi erilaiset poliittiset virkanimitykset alkoivat selkeästi yleistyä. Tällöin puoluetoinnasta on ollut selvästi hyötyä esimerkiksi työmarkkinoilla muun muassa yhdistettynä ammattiyhdistystoimintaan. Kolmas tulkinta on, että asiaan vaikuttaa puolueen nykyinen ja myös entinen koko. Puolueen koon voidaan ajatella vaikuttavan sitä kautta, että suuremmilla puolueilla on enemmän sellaisia valtaansa liittyviä verkostoja, joiden kautta niiden jäsenet voisivat taloudellisesti tai työmarkkinoiden kautta hyötyä.

Koetut hyödyt vaihtelevat selvästi eri työnantajasektoreiden välillä, kuten kuvio 7.6 voidaan huomata. Selvästi eniten puolueesta hyödyttään järjestösektorilla. Järjestösektorilla työskentelevistä lähes 15 prosenttia kokee hyötynneen puolueesta suoraan taloudellisesti ja lähes 20 prosenttia kokee hyötynneen puolueesta jollain tavoin työmarkkinoilla.

Kuvio 7.6 Puolueesta saadut hyödyt eri sektoreilla, (%)¹⁶

Järjestösektorilla työskentelevien ero muilla sektoreilla työskenteleviin on huomattava. Osa näistä järjestösektorilla työskentelevistä on voinut hyötyä nimenomaan sen vuoksi, että Suomessa on jonkin verran erilaisia järjestöjä, kuten työmarkkinajärjestöjä tai vapaa-ajanjärjestöjä, joissa puoluekirjasta on hyötyä. Toiseksi eniten hyötyjiä näyttäisi työskentelevän valtiosektorilla. Kuntasektorilla työskentelevät ovat hyötynneet vähiten puolueesta. Taloudellisia hyötyjä on saanut ainoastaan 15 prosenttia, ja vajaa viidennes on hyötynyt työmarkkinoilla. Myöskään yritys- tai valtiosektorilla ei ole merkittävässä määrin ollut hyötyä puolueesta. Huomionarvoista on myös, että puolueiden väliset erot ovat samansuuntaisia eri sektoreilla ja erot noudattelevat merkittävässä määrin puolueiden jäsenten työllistymistä eri sektoreille.

7.4 Loppupäätelmät

Taulukossa 7.1 on koottu luvun keskeiset tulokset. Tarkasteltaessa koettua puolueläheisyyttä kaikkien käytettyjen kysymysten avulla voidaan huomata, että kaikkein kiinteimmin puolueeseen tuntevat kuuluvansa sosiaalidemokraattien jäsenet ja toiseksi kokoomuksen jäsenistö. Yleisesti ottaen kaikkein pienintä kiintymystä puolueeseen koetaan vihreiden jäsenistön keskuudessa. Toisaalta vihreissä ollaan valmiita tarjoamaan omia resursseja

¹⁶ Kuviossa ei ole otettu huomioon vihreiden jäseniä.

– aikaa ja rahaa – puolueen käyttöön. Yksi selitys uusien puolueiden löyhemmille sisäisille verkostoille voidaan löytää yleispuoluekehityksestä. Koska nykyisessä yleispuoluekehityksessä puolueiden sisäisten siteiden ja voimakkaasti organisoitujen järjestörakenteiden on nähty löyhentyneen, puoluejäseneet eivät välttämättä koe kuuluvansa puolueeseen enää yhtä voimakkaasti (Pekonen 2008, 25–28). Uudemmissa puolueilla ei ole koskaan ollut esimerkiksi ”omia” urheiluseuroja, työmarkkinajärjestöjä tai erilaisia johtajapaikkoja julkisissa virastoissa. Näin ollen omaa puoluetta ei myöskään välttämättä koeta yhtä läheiseksi, koska se ei ole kokonaisuutena yhtä olennainen osa puoluejäsenten omaa elämänpiiriä.

Tästä näkökulmasta ei ole yllättävää, että puoluetoiminnasta saatavat hyödyt kasautuvat perinteisten kolmen suuren puolueen jäsenistölle. Hyötyjen kasautumisen voidaan nähdä olevan voimakkaasti yhteydessä yhteiskunnallisesti merkittäviin toimijoihin ja edellä mainittuihin historiallisiin polkuriippuvuuksiin. Esimerkiksi Vihreä liitto rekisteröitiin puolueeksi ympäristöasioita ajavan vihreän liikkeen järjestötoiminnan jatkona vain 30 vuotta sitten, kun perinteisten puolueiden juuret ulottuvat huomattavasti kauemmas historiaan.

Taulukko 7.1

Yhteenveto puolueiden sisäisistä verkostoista

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.
KOETTU LÄHEISYYS PUOLUEEN KANSSA						
Kuuluminen omaan puolueeseen	x			x		x
Yhteisöön kuuluminen puoluetoiminnassa			x	x		x
Muiden puoluejäsenten tapaaminen	x		x	x		
Sosiaaliset tapaamiset puoluejäsenten kanssa	x		x	x		
Luottamus puoluetovereihin		x			x	x
Avun kysyminen muilta puoluejäsensiltä		x	x	x		
PUOLUETOIMINTAAN KÄYTETTÄVÄ AIKA JA RAHA						
Valmis tekemään talkootöitä puolueelle			x		x	x
Valmis lahjoittamaan rahaa puolueelle				x	x	x
Puoluetoiminnasta koetut hyödyt						
Puoluetoiminnan taloudelliset hyödyt	x		x	x		
Puoluetoiminnan hyödyt työmarkkinoilla	x		x	x		
	5	2	7	8	3	5

8 Johtopäätökset

Julkisessa keskustelussa sekä politiikan tutkimuksen kentällä on jo pitkään keskusteltu siitä, miten puolueet ovat yhä enemmän keskenään samankaltaisia yleispuolueita (esim. Koskimaa 2016). Niin sanotut yleispuolueet pyrkivät samanaikaisesti vetoamaan useisiin erilaisiin sosiaalisiin ryhmittymiin (esim. Pekonen 2008). Puolueiden samankaltaistumista koskevista väitteistä huolimatta ja liikkuvien äänestäjien runsaasta määrästä riippumatta eri puolueiden kannattajakunnat ovat edelleen yllättävän erilaisia, kun puolueita vertaillaan useiden rakenteellisten mittareiden avulla (Koivula ym. 2015a; Koivula ym. 2016a; Westinen 2015). Tämän kaltaista tuoretta tietoa puoluejäsenistä ei ole ollut aiemmin saatavilla. Tässä raportissa esitelty tutkimusaineisto paikkaa tätä merkittävää aukkoa ottamalla tarkastelun kohteeksi yli 12 000 puoluejäsentä kuudesta suurimmasta eduskunta-puolueesta. Aineiston pohjalta toteutettu analyysi keskittyi jäsenrakenteseen ja verkostoihin.

Raportti osoittaa, että tarkasteltujen suomalaispuolueiden jäsenistöt ovat erittäin olennaisia poliittisia toimijaverkostoja. Näillä verkostoilla on huomattavaa vaikutusvaltaa monilla yhteiskuntaelämän sektoreilla. Jäsenaineiston analyysi tuottaa tässä mielessä uudenlaista tietoa eri puolueiden intresseistä, suomalaisesta politiikasta sekä puolueiden suhteesta toisiinsa. Analyysiemme avulla on tunnistettavissa selkeitä puoluekenttä yhdistäviä ja

erottelevia tekijöitä puolueiden sisäisistä ja ulkoisista verkostoista sekä puolueiden omista jäsenrakenteista.

Tekemiemme analyysien perusteella yleisin laajempi havainto on, että suuret puolueet – erityisesti kokoomus, keskusta ja SDP – kytkeytyvät edelleen voimakkaasti perinteisiin jakolinjoihin tarkasteltaessa jäsenten sosioekonomisia rakenteita ja verkostoja. Valenin ja Rokkanin (1974) klassinen kolmijakoelin ”työ, maa ja pääoma” menneiltä vuosikymmeniltä näyttää vieläkin määrittävän voimakkaasti nykyistä suomalaista puoluekenttää. Samoin Lijphartin (1999) hahmottelemat poliittiset ristiriitaisuudet voidaan edelleen paikantaa suomalaisesta puoluekentästä suhteellisen helposti jäseniä tarkasteltaessa. Muun muassa sosioekonominen ulottuvuus määrittää edelleen selkeästi puoluepolitiikkaa sekä puolueiden välistä yhteistyötä.

Perinteiset poliittiset jakolinjat näkyvät voimakkaasti muun muassa siinä, miten kokoomuksen jäsenet ovat selkeämmin verkostoituneet elinkeinoelämän, työnantajien ja yrittäjien kanssa. Samoin kokoomuksen jäsenten tulot ovat poikkeuksellisen hyvät sekä koulutustaso ja ammattiasema ovat verrattain korkeita. Myös kokoomuksen jäsenten lähipiiri eli perhe ja ystävät ovat yhteiskunnallisesti varsin korkeassa asemassa. Myös keskustan jäsenillä on keskimääräistä enemmän verkostoja elinkeinoelämään, mutta puolue on kuitenkin edelleen selkeästi maanviljelijäpuolue: keskustan työsäkävistä jäsenistä lähes 20 prosenttia on maanviljelijöitä.

Tämän hetken hallituspuolueille – keskustalle, perussuomalaisille ja kokoomukselle – voidaankin tunnistaa yhteinen nimittäjä voimakkaista yhteyksistä yrittäjiin sekä elinkeinoelämään. Muilta osin kokoomus ja perussuomalaiset ovat monessa suhteessa erilaisia poliittisia puolueita. Koettua puolueläheisyyttä tarkasteltaessa voidaan nähdä, miten keskusta toimii merkittävässä hallituspuolueita yhdistävässä asemassa perussuomalaisten ja kokoomuksen välissä. Keskustalla onkin suhteellisen paljon yhteistä molempien hallituskumppaneidensa kanssa.

Kokoomuksen ja keskustan ohella sosiaalidemokraatit on kolmas perinteinen intressipuolue. Puolueen jäsenillä on edelleen selkeimmin yhteys työntekijäjärjestöihin, ja muun muassa jäsenten perhetausta on vahvasti työntekijävoittainen. Samaan aikaan jäsenet ovat myös iäkkäitä verrattuna

muiden puolueiden jäseniin. Jäsenistönsä perusteella puolue näyttäytyy nykyisellään vahvemmin ”eläkeläispuolueena” kuin työntekijäpuolueena. Vaikka sosiaalidemokraatit ovat tehneet usein hallitusyhteistyötä kokoomuksen ja keskustan kanssa, näihin puolueisiin ei juuri koeta läheisyyttä jäsenistön keskuudessa. Läheisimmiksi puoluejäsenet kokevat ennen kaikkea vasemmistoliiton ja vihreät. Nykyisestä poliittisesta oppositiosta onkin täten löydettävissä jäsenten subjektiivisen arvion perusteella jonkinlainen punaviherkupla.

Toisaalta vihreiden, vasemmistoliiton ja SDP:n jäsenistä on omien verkostojen ja rakenteen perusteella löydettävissä myös suuria eroavaisuuksia. Vihreät poikkeavat voimakkaasti kahdesta muusta puolueesta jäsenkuntansa nuoren iän ja korkean koulutuksen sekä ammattiaseman osalta. Samalla tiedämme, että nimenomaan vasemmistoliiton jäseniksi on viimeisen viiden vuoden aikana liittynyt enenevässä määrin taustaltaan ja sosiaalisilta verkostosuhteiltaan samankaltaisia jäseniä kuin vihreissä on nykyään (Koironen, Koivula & Saarinen 2017). Voidaankin nähdä, että vasemmistoliitto on jäsenrakenteensa perusteella lähentymässä erityisesti vihreitä. Jäsenrakenteen lisäksi myös vasemmiston kannattajakunta alkaa hiljalleen muistuttaa vihreiden kannattajia – puolueen kannattajat ovat jo nykyisellään yhä useammin nuoria, korkeasti koulutettuja sekä naisia (Koivula ym. 2015a).

Puolueiden välillä havaitut sosioekonomiseen asemaan liittyvät erot toistuvat voimakkaasti puoluejäsenten lähipiirissä. Esimerkiksi korkeasti koulutettujen lähipiiriin kuuluu todennäköisemmin korkeasti koulutettuja kuin muiden koulutusryhmien lähipiiriin. Voidaan myös huomata, että lähipiirin jäsenet – etenkin vanhemmat ja ystävät – vaikuttavat voimakkaasti puoluejäsenten poliittiseen suuntautumiseen. Samoin mitä läheisemmäksi perhe koetaan, sen enemmän sillä on ollut vaikutusta poliittiseen suuntautumiseen. Niin sanotun homofiliaoletuksen sekä poliittisen sosialisointin voidaan nähdä toteutuvan suhteellisen selkeästi suomalaisten puoluejäsenten poliittisessä suuntautumisessa (ks. Christakis & Fowler 2009).

Puoluekentän uudistuessa poliittisen sosialisointin voidaan nähdä jossain määrin menettäneen merkitystään. Kuudesta suurimmasta puolueesta nimenomaan perussuomalaisten ja vihreiden osalta perheen vaikutus omaan poliittiseen suuntautumiseen on pienin. Osin kyseessä saattaa olla puolueen

ikään sekä historiaan yhteydessä olevat tekijät, sillä vihreät ja perussuomalaiset ovat suomalaisessa politiikassa vielä verrattain nuoria puolueita. Puolueiden lyhyen historian vuoksi tämänhetkisten jäsenten vanhemmat eivät todennäköisesti ole olleet kyseisten puolueiden jäseninä, jolloin poliittisten näkemysten ei välttämättä nähdä periytyvän niin voimakkaasti.

Toisaalta ilmiöön saattaa vaikuttaa myös yhteiskunnan yksilöllistymiseen liittyvät kehityskulut, joiden on nähty irrottaneen muun muassa poliittisia puolueita voimakkaista intressiryhmäyhteyksistä ja sumentaneen niiden selkeitä yhteyksiä väestöryhmien sosioekonomiseen asemaan sekä luokkaan. Nämä kehityskulut näyttäisivät näkyvän voimakkaimmin vihreiden ja perussuomalaisten jäsenistöissä.

Vaikka puolueiden yhteydet erilaisiin intressiryhmiin ovat näyttäneet heikentyneen, voidaan puolueiden välillä havaita suuria eroja erilaisten yhteiskunnallisten verkostojen välillä. Puoluejäsenten erilaisiin yhteiskunnallisiin toimijoihin liittyvien verkostojen voidaan nähdä kuvastavan puolueiden yhteyksiä niiden taustalla vaikuttaviin intressiryhmiin. Kun puolueilla on merkittävä yhteys erilaisiin intressiryhmiin, jäsenet oletettavasti myös ajavat juuri näiden intressiryhmien etuja saaden samalla itselleen taloudellisia tai työmarkkinoihin liittyviä hyötyjä. Perinteisten kolmen suuren puolueen – keskustan, kokoomuksen ja osin sosiaalidemokraattien – jäsenet ovat voimakkaimmin verkostoituneita lukuisiin yhteiskunnallisiin toimijoihin, kuten erilaisiin yhteisöihin ja liittoihin sekä tietysti kuntatason lautakuntiin ja valtuustoihin.

Yhteydet erilaisiin yhteiskunnallisiin toimijoihin ovatkin merkittävässä asemassa niistä koituvien hyötyjen näkökulmasta. Osuvaa on, että niiden puolueiden jäsenet, joilla on eniten yhteyksiä yhteiskunnallisesti tärkeisiin toimijoihin, kokevat hyötyneensä merkittävästi enemmän puolue toiminnasta. Samoin vastaajien työnantajasektorilla on suuri vaikutus puolue toiminnasta saatavien hyötyjen konkretisoitumisessa. Valtiolla sekä erityisesti järjestöissä työskentelevät tuntevat hyötyneensä puolueiden verkostoista työmarkkinoiden kautta tai taloudellisesti merkittävästi enemmän kuin kunnissa tai yrityksissä työskentelevät.

Kuntien demokratian toteutumisen kannalta tilanteen voi nähdä positii-visena. Suomessa on lukematon määrä pieniä kuntia, joissa myös paikallis-

verkot ovat kovin pienet. Jos nimenomaan kuntien työntekijät olisivat kokeneet hyötynsä eniten puolueista, voisi tämän tulkita jonkinlaiseksi ongelmaksi. Sen voisi nimittäin ajatella kertovan muun muassa siitä, että ehkä kuntien työntekijöiksi valittaisiin laajemmassa mittakaavassa työntekijöitä puoluekirjan perusteella¹⁷. Kunnissa onkin erityisen tärkeää erottaa poliittinen toiminta ja kuntien viranhaltijoiden työ toisistaan. Muussa tapauksessa Suomen kaltaisessa pienten kuntien maassa syntyy helposti erilaisia intressiristiriitoja eri toimijoiden kesken.

¹⁷ Toki analyysissä täytyy ottaa huomioon, että kyse on vastaajan kyselynaikaisesta työpaikasta. Lisäksi olemme tehneet tulkintoja siltä pohjalta, että vastaaja on voinut olettaa hyötynsä verkostoista taloudellisesti tai työmarkkinoiden kautta myös muulla tavoin kuin itse pääasiallisen taloudellisen toimintansa kautta.

9 Lopuksi: mihin suuntaan puolueet ovat menossa?

Lopuksi on paikallaan keskustella tulevaisuuden kehityslinjoista. Kaikkiaan jäsenaineiston analyysi osoittaa, että koko suomalainen puoluekenttä tulee luultavasti olemaan seuraavan kymmenen vuoden kuluessa voimakkaassa muutoksessa. Kolme perinteistä suurta puoluetta eivät ole onnistuneet hankkimaan uusia jäseniä samalla tavoin kuin vihreät, vasemmistoliitto ja perussuomalaiset (ks. Koivula & Koironen 2016). On todennäköistä, että tämä tulee näkymään monin eri tavoin suomalaisessa politiikassa. Vaikutus tulee aluksi olemaan voimakkain paikallistasolla ja nimenomaan suuremmilla paikkakunnilla, joissa väestö on nuorta ja koulutettua. Lisäksi nyt käynnissä olevat sote-uudistukseen liittyvät alueelliset muutokset saattavat vaikuttaa niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla puolueiden kannatukseen.

Puolueista kokoomuksen tilanne on ehkä vähiten muutosaltis. Ydin-kannattajajoukko on jo pitkään ollut keskenään samanlaista. Puolueen jäsenillä on poikkeuksellisen korkeat keskitulot ja korkea yhteiskunnallinen asema. Puolue on myös vakiinnuttanut paikkansa nimenomaan yrittäjien ja elinkeinoelämän intressien ajajana. Lisäksi jäsenten yhteiskunnalliset verkostot ovat poikkeuksellisen laajat.

Kaikista puolueista erityisesti sosiaalidemokraattien asema suurena puolueena saattaa lähitulevaisuudessa olla voimakkaimmin muutoksessa.

Puolueen jäsenistö on nimittäin poikkeuksellisen iäkäs niin jäsenistönsä kuin kannattajakuntansa osalta (ks. myös Koivula ym. 2015a). Puolueella on laajat ulkopuoliset verkostot jäsentensä kautta, mutta toisaalta verkostot voivat näyttäytyä jossain yhteyksissä myös rasisiteena. Esimerkiksi sosiaali-demokraattien tapauksessa verkostot ovat erityisen voimakkaat nimenomaan työntekijäjärjestöjen suuntaan. Voidaankin nähdä, että voimakkaat yhteydet työntekijäliittoihin eivät ole pelkästään eduksi teollisuuden rakenneuudoksen aikana, jolloin tarjolla on yhä vähemmän vakituista työtä. Toisaalta puolue voi toki omilla poliittisilla linjanvedoillaan löytää uudenlaisia jäseniä ja kannattajia, mistä onkin jo jonkinlaisia viitteitä. Viimeisen viiden vuoden aikana puolueeseen on nimittäin enenevässä määrin liittynyt ammatillisen koulutuksen käyneitä ihmisiä eli nimenomaan perinteisiä työväenpuolueen ydinkannattajia (Koironen ym. 2017). Toki samaan aikaan tämä trendi ei millään poista sitä tosiasiaa, että puolueen jäsenistä selvä enemmistö on eläkeläisiä.

Myös keskustan asema voi olla lähitulevaisuudessa voimakkaassa muutoksessa. Puolue on onnistunut muokkaamaan viitekehystään maalaisliittolaisesta puolueesta kohti keskusta-oikeistolaista yleispuoluetta. Perinteisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa vahva keskusta on saanut viime vuosina jäsenistönsä verrattain paljon uusia korkeasti koulutettuja etenkin Uudeltamaalta (Koironen ym. 2017). Keskustan haasteena on puoluejäsenten korkeahko keski-ikä sekä laskeva jäsenmäärä. Samoin puolueen jäsenistöstä sekä kannattajista huomattava osuus on edelleen maanviljelijöitä, mistä saattaa koitua haasteita maatalousyrittäjien määrän laskiessa sekä kasvukeskuksiin kohdistuvan muuttoliikkeen jatkuessa. Keskustan jäsenet ovat myös eri puolueista voimakkaimmin verkostoituneet kuntatasolla, jolloin kuntien autonomian pieneneminen esimerkiksi sote-uudistuksen myötä saattaa heikentää nimenomaan keskustan valta-asemaa suhteessa muihin suuriin puolueisiin.

Huomionarvoista on, että niin keskustalla, kokoomuksella kuin SDP:lläkin on sekä kunnallisella että valtakunnallisella tasolla merkittäviä poliittisia virkanimityksiä, joista luopumiseen on kovat paineet. Esimerkiksi pääministeri Juha Sipilä on useaan otteeseen eri yhteyksissä todennut, että ”sulle mulle” -nimitykset eivät vastaa enää nykyisen kaltaisen yhteiskunnan

tunnuspiirteitä. Poliittisten virkanimitysten vähittäinen mutta todennäköisesti hidaskasvaminen tulee heikentämään voimakkaimmin juuri perinteisten puolueiden yhteiskunnallista valtaa. Etenkin pitkien toimikausien virkamies- ja tiedepolitiikassa muutokset tapahtuvat hitaasti myös jatkossa. Lisäksi emme pysty arvioimaan vielä, miten nykyisen hallituksen kaavailemat ulkoistamiset ja yhtiöittämiset vaikuttavat puolueiden jäsenten verkostoihin ja minkälaisia uusia intressiristiriitoja tästä syntyy. Julkisuudessa esillä olleiden tapausten kohdalla yksityistämiseen liittyy huomattavia eturistiriitoja ja jääviyskysymyksiä, joita ei välttämättä ennalta osattu edes arvioida.

Puolueista erityisesti vihreillä on mahdollisuus kasvattaa omaa valta-asemaansa yhteiskunnan eri sektoreilla. Tuoreiden väestöanalyysien perusteella erilaiset arvot ja elämäntyyliin liittyvät kysymykset vaikuttavatkin aiempaa enemmän yksilöiden puoluevalintaan (esim. Goren 2005; Koivula ym. 2016a). Tämän vuoksi ei olekaan sattumaa, että nimenomaan useiden puolueiden tuoreet jäsenet kokevat vihreät läheisimmäksi oman puolueensa jälkeen. Vihreillä ei ole ”vanhan maailman” intressipohjaista painolastia kannettavanaan, ja puolue tulee todennäköisesti hyötymään yhä jatkuvasta kaupungistumisesta ja väestön koulutustason noususta. Toki puolueen haasteena on sen leimautuminen vahvasti korkeakoulutettujen kaupunkilaisten puolueeksi. Tällä hetkellä puolueen ulkoiset verkostot ovat suhteellisen suppeat verrattaessa niitä kolmeen perinteiseen intressipuolueeseen. Kuitenkin vihreiden poikkeuksellisenä piirteinä ovat vahvat verkostot eri oppilaistoksiin ja aivan erityisesti yliopistoihin. Toisaalta tässä suhteessa on tapahtumassa joitain muutoksia tarkasteltaessa uusimpia jäseniä. Uudet jäsenet ovat aiempaa useammin ammatillisen koulutuksen saaneita ja jostain muualta kuin Uudeltamaalta kotoisin (Koiranen ym. 2017). Tämä saattaa viestiä siitä, että vihreät on edelleen matkalla yhä enemmän yleispuolueeksi. Yleispuoluekehityksestä kertoo osaltaan se, miten vihreät ovat sopeuttaneet politiikkaansa laajemman intressiryhmän mukaiseksi. Toisaalta myös perinteisesti vihreiden ajamat poliittiset tavoitteet, kuten ympäristönsuojelu, ovat yhä useamman puolueen asialistoilla.

Vasemmistoliiton kannattajakunnassa on nykyisin paljon nuoria koulutettuja naisia (Koivula ym. 2015a). Jäsenrakenteessa tämä ei kuitenkaan vielä

näy voimakkaasti, vaikka muutos onkin aluillaan; puolueeseen hiljattain liittyneet uudet jäsenet ovat olleet yleisemmin juuri nuoria, koulutettuja sekä naisia (Koiranen ym. 2017). Tässä mielessä vasemmistoliiton ja vihreiden välinen kilpailu niin kannattajista kuin jäsenistäkin tulee jatkumaan erityisesti suuremmilla Etelä-Suomen paikkakunnilla. Tässä mielessä vasemmistoliitto tulee siirtymään jatkossa yhä enemmän pois perinteisen työväenpuolueen roolista. Vasemmistoliiton kannattajista tämä kehityskaari on jo löydettävissä (Koivula ym. 2015b).

Vastaavasti niin kannattajien kuin jäsentenkin osalta perussuomalaiset näyttäytyy selkeästi nykyisenä työväenpuolueena, jos tarkastellaan puoluejäsenten ammatillista asemaa. Avoin kysymys on, millaisen ideologian varaan puolue tulee jatkossa rakentamaan identiteettinsä. Perussuomalaisten nykyisessä politiikassa ei ole korostuneesti esillä työväestön intressejä, vaan poliittiset kärjet ovat muualla, kuten maahanmuuttopolitiikassa.

Perussuomalaisten vaalimenestys tällä vuosikymmenellä onkin konkreettinen esimerkki poliittisen kentän uudelleen muotoutumisesta. Perussuomalaiset ja vihreät todennäköisesti menestyvät osin sen vuoksi, että kansalaiset kokevat nämä puolueet entisen maailman työmarkkinaintresseistä vapaina ja niiden tarjoavan uuden vaihtoehdon suomalaisessa politiikassa. Muun muassa perussuomalaiset korostavat yhä vaihtoehtopolitiikkaa, vaikka onkin hallituspuolue.

Voidaankin ajatella, että puolueet menestyvät ylipäättään aiempaa paremmin sitoutumatta liian voimakkaasti yksittäisiin taloudellisiin intressiryhmiin tai yhteiskunnallisiin instituutioihin. Näiden sijaan keskitytään muun muassa vahvasti arvoihin liitoksissa oleviin kysymyksiin. Samoin jäseniä ja kannattajia pyritään haalimaan yhä enemmän esimerkiksi sosiaalisen median ja kansalaisjärjestöjen kautta.

Perussuomalaisten sosiaalisen median verkostot ovat tutkimuksemme mukaan laajat kuten vihreilläkin. Sosiaalisen median kautta pystytään esimerkiksi usein rakentamaan erilaisia tarinoita vahvasti omasta näkökulmasta käsin ilman kriittisen median väliintuloa. Lisäksi sosiaalinen media on varsin tehokas väline silloin, kun puolueen ulkoiset verkostot ovat vanhoihin puolueisiin verrattuna selvästi vähäisemmät. Samaan aikaan perussuomalaisten jäsenten luottamus valtamediaan on erittäin alhaisella tasolla.

Tämä mahdollistaa puolueiden toimijoille omien totuuksien kertomisen, jossa sosiaalinen media on varsin tehokas työkalu. Tästä näkökulmasta ei ole yllättävää, että vajaa kolmannes MV-lehden tuntevista puoluejäsenistä pitää sitä luotettavana mediana (Koivula ym. 2016b).

Perussuomalaisten korkea luottamus MV-lehden kaltaiseen mediatoimijaan kuvaa varsin hyvin nykyistä poliittista ilmapiiriä. Sosiaalinen media mahdollistaa uudenlaisten kuplien syntymisen, ja tällä on merkittävää vaikutusta eri väestöryhmien välisiin suhteisiin. Ihmiset ovat niin reaali- kuin virtuaalisesti tekemisissä samanlaista elämäntapaa ja arvomaailmaa edustavien ihmisten kanssa. Puoluejäsenyys on yksi konkreettinen ilmentymä tästä samankaltaisuudesta.

Puoluejäsenet ovat samalla osa muita verkostoja, jotka ovat parhaillaan osittain voimakkaassakin muutoksessa. Nämä verkostoissa tapahtuvat muutokset näkyvät luultavasti jatkossa myös suomalaista puoluekenttää tarkasteltaessa. Puoluekentän tulevaisuutta ei ole mahdollista ennustaa tarkasti tieteellisen tutkimuksen keinoin. Suomalainen yhteiskunta on koko ajan yhä enemmän kansainvälisten kehityslinjojen vaikutuspiirissä. Talouden ja kulttuurin globaalit muutokset vaikuttavat olennaisesti myös poliittiseen ilmapiiriin ja ideologioiden muovautumiseen. Uskomme vakaasti siihen, että tässä raportissa esitelty ainutlaatuinen tutkimusaineisto tarjoaa keinoja eräiden edessä olevien tärkeiden muutosten hahmottamiseen ja ennakkointiin lähivuosina.

Liitteet

Liitetaulukko 1.

Aineistonkeruun perustiedot

	KERÄÄMIS- AIKA	KERÄÄMISTEKNIikka	PERUS- JOUKKO	OTOS	VASTAAJA- MÄÄRÄ
Vihreät	4/3/2016	Sähköposti	6 951	6 034	1 653
SDP	6/5/2016	Sähköposti ja kirjeposti	40 754	5 000	1 541
Keskusta	6/5/2016	Sähköposti ja kirjeposti	101 618	22 097	3 828
Vasemmisto	8/6/2016	Sähköposti ja kirjeposti	10 173	6 764	2 385
PS	9/6/2016	Sähköposti ja kirjeposti	9 520	6 022	1 932
Kokoomus	9/6/2016	Sähköposti	35 000	5 000	951

Liitetaulukko 2.

Puolueiden jäsenrakenteet, (%)

	Kesk.	PS	Kok.	SDP	Vihr.	Vas.
IKÄ						
Alle 30-vuotiaat	5,4	3,8	7,0	2,1	16,0	7,0
30–39	4,3	3,8	6,6	1,8	13,0	6,8
40–49	8,2	14,2	13,2	4,8	30,7	17,5
50–59	10,3	20,9	14,8	7,3	24,2	10,9
60–69	17,4	24,2	17,5	13,8	16,8	13,1
70 tai vanhemmat	23,2	24,6	23,6	54,1	8,2	26,0
KESKI-ikä (VUOTTA)	59,9	53,6	55,6	61,5	42,9	55,9
SUKUPUOLI						
Miehet	58,8	74,5	61,9	60,5	36,9	57,7
Naiset	41,2	25,5	38,1	39,5	63,1	42,3
MAAKUNTA						
Länsi-Suomi	22,9	26,9	26,5	26,4	17,0	25,6
Helsinki-Uusimaa	9,7	22,2	34,7	28,5	51,5	33,2
Etelä-Suomi	20,1	24,3	24,8	25,5	19,5	19,7
Pohjois- ja Itä-Suomi	47,3	26,5	14,0	19,6	12,0	21,5
PÄÄASIALLINEN TOIMI						
Työssäkäyvä	43,1	50,6	54,8	33,0	69,5	39,3
Opiskelija	3,1	3,3	5,7	1,6	14,4	6,4
Eläkeläinen	51,4	35,3	36,6	63,2	8,9	46,4
Työtön	2,4	10,8	2,9	2,3	7,3	7,9
SOSIOEKONOMINEN ASEMA						
Ylempi toimihenkilö	33,0	23,0	56,8	34,8	64,1	38,7
Alempi toimihenkilö	20,5	19,8	15,2	32,2	19,4	26,4
Työntekijä	18,8	37,6	5,0	25,3	7,1	28,2
Yrittäjä	27,7	19,6	23,0	7,6	9,4	6,6
KOULUTUSASTE						
Peruskoulu tai kansakoulu	12,3	13,6	2,5	15,6	2,1	17,7
Toisen asteen tutkinto	24,1	37,8	10,8	26,9	15,0	31,2
Opistotasoinen tutkinto	26,8	22,1	21,5	22,8	9,9	14,1
Ammattikorkeakoulututkinto	10,8	13,5	14,7	7,8	14,7	9,8
Yliopistotutkinto	23,0	10,8	45,0	23,3	48,9	23,0
Tohtori tai lisensiaatti	3,0	2,2	5,4	3,6	9,5	4,2
AINEISTOKOHTAINEN TULOLUOKKA*						
Alin tulokvartiili	23,4	33,9	8,6	17,7	20,9	34,1
Toinen tulokvartiili	27,2	24,2	18,2	32,5	17,5	29,2
Kolmas tulokvartiili	20,5	20,0	21,9	22,4	26,4	21,1
Ylin tulokvartiili	28,9	22,0	51,3	27,3	35,2	15,6

*Kotitalouden tulot, joissa huomioitu kotitalouden koostumus.

Lähteet

- Asch, S. E. (1956). Studies of independence and conformity: I. A minority of one against a unanimous majority. *Psychological Monographs: General and Applied*, 70(9), 1–70.
- Berelson, B. R., Lazarsfeld, P. F. & McPhee, W. N. (1954). *Voting: A Study of Opinion Formation in a Presidential Election*. University of Chicago Press, Chicago.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press, Cambridge.
- Christakis, N. A. & Fowler, J. H. (2009). *Connected: The Surprising Power of Our Social Networks and How They Shape Our Lives*. Little, Brown and Company, New York.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120.
- Dalton, R. J. (2002). The decline of party identifications. Teoksessa: R. J. Dalton & M. P. Wattenberg (toim.) *Parties Without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies*, 19–36. Oxford University Press, Oxford.
- Dalton, R. J. (2008). The quantity and the quality of party systems party system polarization, its measurement, and its consequences. *Comparative Political Studies*, 41(7), 899–920.
- Duverger, M. (1967). *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State* (käännös Barbara & Robert North). Methuen & Co LTD, London.

- Eaves, L. J. & Hatemi, P. K. (2011). Do we choose our spouse based on our in-laws? Resolving the effects of family background and spousal choice for educational attainment, Religious practice, and political preference. *Social Science Quarterly*, 92(5), 1253–1278.
- Eloranta, A. & Isotalus, P. (2016). Vaalikeskustelun aikainen live-twiittaaminen – kansalaiskeskustelun uusi muoto? Teoksessa: K. Grönlund & H. Wass (toim.) *Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015*, 273–297. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Forma, P. (1999). *Interests, Institutions and the Welfare State: Studies on Public Opinion Towards the Welfare State*. Research report 102. Stakes, Helsinki.
- Fruchterman, T. M. J. & Reingold, E. M. (1991). Graph drawing by force-directed placement. *Software: Practice and Experience*, 21(11), 1129–1164.
- Ganzeboom, H. B. (2010). A new international socio-economic index (ISEI) of occupational status for the international standard classification of occupation 2008 (ISCO-08) constructed with data from the ISSP 2002–2007. *Annual Conference of International Social Survey Programme*, Vol. 1. Lisbon.
- Gimpel, J. G. & Lay, J. C. (2005). 11 Party identification, local partisan contexts, and the acquisition of participatory attitudes. Teoksessa: A. S. Zucerman (toim.) *The Social Logic of Politics. Personal Networks as Contexts for Political Behavior*, 209–227. Temple University Press, Philadelphia.
- Goren, P. (2005). Party identification and core political values. *American Journal of Political Science*, 49(4), 882–897.
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380.
- Granovetter, M. (1974). *Getting a Job*. Harvard University Press, Cambridge.
- Granovetter, M. (1984). Small is bountiful: Labor markets and establishment size. *American Sociological Review*, 49(3), 323–334.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3), 481–510.
- Greene, S. (2004). Social identity theory and party identification. *Social Science Quarterly*, 85(1), 136–153.
- Inglehart, R. F. (2008). Changing values among Western publics from 1970 to 2006. *West European Politics*, 31(1–2), 130–146.
- Kallio, J., Kangas, O. & Niemelä, M. (2013). Intohimo tasa-arvoon: tuloero- ja maahanmuuttoasenteet erottavat suomalaiset muista pohjoismaalaisista.

- Teoksessa: M. Apunen, I. Haavisto, J. Kallio, O. Kangas, P. Kiljunen, M. Niemelä & V. Pernaa (toim.) *Politiikan sekahaku – Mitkä asiat yhdistävät ja erottavat puolueita*, 47–68. EVA, Helsinki.
- Kalmijn, M. (1998). Inter-marriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24, 395–421.
- Kangas, O. (1986). *Luokkaintressit ja hyvinvointivaltio*. Helsingin kauppa-korkeakoulun julkaisuja D-84, Helsinki.
- Kestilä-Kekkonen, E. & Westinen, J. (2015). Perusduunarit, vihervasemmisto ja porvarit: Suomalaisen äänestäjäkunnan jakautuminen ideologisiin blokkeihin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. *Politiikka*, 57(2), 94–114.
- Knoke, D. (1990). Networks of political action: Toward theory construction. *Social Forces*, 68(4), 1041–1063.
- Kohler, U. (2005). Changing class locations and partisanship in Germany. Teoksessa: A. S. Zuckerman (toim.) *The Social Logic of Politics. Personal Networks as Contexts for Political Behavior*, 117–131. Temple University Press, Philadelphia.
- Koiranen, I., Koivula, A. & Saarinen, A. 2017. Puoluejäsened suurennuslasin alla – tarkastelussa jäsenten sosiaalinen rakenne. *Tieteessä tapahtuu* (hyväksytty julkaistavaksi).
- Koiranen, I., Saarinen, A. & Koivula, A. (2016). Vihreiden jäsenet ja kannattajat – tarkastelussa yhteiskunnallinen asema ja suhde muihin puolueisiin. *Yhteiskuntapolitiikka*, 81(6).
- Koivula, A. & Koiranen, I. (2016). Kytöksistä eturyhmiin tuli puolueille rasite. Vieraskynä, *Helsingin Sanomat*, 26.11.2016.
- Koivula, A., Räsänen, P. & Sarpila, O. (2015a). Suomi 2014 – kulutus ja elämäntapa. Tutkimuslöße aineistojen 1999–2014 vertailua. *Working Papers in Economic Sociology* (VI). Turun yliopisto, Turku.
- Koivula, A., Räsänen, P. & Saarinen, A. (2015b). Puolueiden kannatus eri väestöryhmissä ja yhteiskunnallinen vaikutusvalta. *Tieteessä tapahtuu* 5:2015, 28–32.
- Koivula, A., Räsänen, P. & Saarinen, A. (2016a). Poliittinen suuntautuminen ja kulutusasenteet. *Kulutustutkimus.Nyt*, 10(1), 17–35.
- Koivula, A., Saarinen, A. & Koiranen, I. (2016b). Yksipuolinen vai tasapuolinen media? Puoluejäsenten mielipiteet mediasta. *Kanava*, 8/2016.
- Koskimaa V. J. (2016). Intra-party power: The ascendancy of parties' public 'face'? Teoksessa: L. Karvonen, H. Paloheimo & T. Raunio (toim.)

- The Changing Balance of Political Power in Finland*, 245–278. Santérus Academic Press, Tukholma.
- Kotler-Berkovitz, L. (2005). Friends and politics: Linking diverse friendship networks to political participation. Teoksessa: A. S. Zuckerman (toim.) *The Social Logic of Politics. Personal Networks as Contexts for Political Behavior*, 51–74. Temple University Press, Philadelphia.
- Kouvo, A. (2014). *Luottamuksen lähteet. Vertaileva tutkimus yleistynyttä luottamusta synnyttävistä mekanismeista*. Annales Universitatis Turkuensis C318. Turun yliopisto, Turku.
- Lijphart, A. (1999). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Democracies*. Yale University Press, New Haven.
- Mair, P. (1994). Party organizations: From civil society to the state. Teoksessa: S. K. Richard, & P. Mair (toim.) *How Parties Organize: Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies*, 1–22. Sage, Thousand Oaks.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L. & Cook, M. J. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27(6), 415–444.
- Mickelsson, R. (2015). *Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino, Tampere.
- Naumanen, P. & Silvennoinen, H. (2010). Koulutus, yhteiskuntaluokat ja eriarvoisuus. Teoksessa: J. Erola (toim.) *Luokaton Suomi*, 67–88. Gaudeamus, Helsinki.
- Niemelä, M. & Saarinen, A. (2012). The role of ideas and the institutional change in Finnish public-sector reform. *Policy and Politics*, 40(2), 171–191.
- Nieuwbeerta, P. & De Graaf, N. D. (1999). Traditional class voting in twenty postwar societies. Teoksessa: E. Geoffrey (toim.) *The End of Class Politics? Class Voting in Comparative Context*, 23–56. Oxford University Press, Oxford.
- Nykänen, T. (2012). *Kahden valtakunnan kansalaiset: vanhoillislestadiolaisuuden poliittinen teologia*. Lapin yliopistokustannus.
- Paloheimo, H. (2008). Ideologiat ja ristiriitavuudet. Teoksessa: H. Paloheimo & T. Raunio (toim.) *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*, 27–60. WSOY, Helsinki.
- Paloheimo, H. (2014). Poliitiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. *Politiikka*, 56(1), 15–28.

- Paloheimo, H. & Raunio, T. (2008). *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. WSOY, Helsinki.
- Panbianco, A. (1988). *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Pekonen, K. (2008). Poliittisten puolueiden uudet haasteet. Teoksessa: P.-E. Korvela & K. Lindroos (toim.) *Avauksia poliittiseen ajatteluun*, 11–34. Minerva Kustannus Oy, Jyväskylä.
- Puhle, H.-J. (2002). Still the age of catch-allism? Volksparteien and Parteiens-taat in Crisis and Re-equilibration. Teoksessa R. Gunther, J. R. Montero & J. J. Linz (toim.) *Political Parties: Old Concepts and New Challenges*, 58–83. Oxford University Press, Oxford.
- Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: America's declining social capital. Teoksessa: L. Crothers & C. Lockhart (toim.) *Culture and Politics: A Reader*, 223–234. Palgrave Macmillan, London.
- Quintelier, E. & Hooghe, M. (2012). *Discussing Politics at School. Does an open classroom climate contribute to the willingness to participate in political life?* Centre for Political Research, KU Leuven.
- Rahkonen, J. (2011). Perussuomalaisten ruumiinavaus. Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa? *Yhteiskuntapoliittikka*, 76(4), 425–435.
- Ruostetsaari, I. (2016). Vertical and horizontal mobility of the Finnish political elite. Teoksessa: L. Karvonen, H. Paloheimo & T. Raunio (toim.) *The Changing Balance of Political Power in Finland*, 245–278. Santérus Academic Press, Tukholma.
- Saari, J. (2015). *Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Gaudeamus, Helsinki.
- Sinclair, B. (2012). *The Social Citizen: Peer Networks and Political Behavior*. University of Chicago Press, Chicago.
- Valen, H. & Rokkan, S. (1974). Norway: Conflict structure and mass politics in a European periphery. Teoksessa: R. Rose (toim.) *Electoral Behavior: A Comparative Handbook*, 315–370. Free Press, New York.
- Westinen, J. (2014). True Finns. A shock for stability? Testing the persistence of electoral geography in volatile elections. *Scandinavian Political Studies*, 37(2), 123–148.
- Westinen, J. (2015). *Cleavages in Contemporary Finland - A Study on Party-Voter Ties*. Åbo Akademi University Press, Turku.

- Westinen, J., Kestilä-Kekkonen, E. & Tiihonen, A. (2016). Äänestäjät arvoja asenneulottuvuuksilla. Teoksessa: K. Grönlund & H. Wass (toim.) *Poliittisen osallistumisen eriytyminen - Eduskuntavaalitutkimus 2015*, 273–297. Oikeusministeriö, Helsinki.
- Von Beyme, K. (1985). *Political Parties in Western Democracies* (kääntänyt englanniksi Eileen Martin). Gower, Aldershot.
- Zuckerman, A. S. (2005). *The Social Logic of Politics. Personal Networks as Contexts for Political Behavior*. Temple University Press, Philadelphia.

Kunnallisan kehittämissäätöön tutkimusjulkaisujen sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 Pirjo Mäkinen
KUNTARAKENNESELVITYS (1992)
- 2 HYVINVOINTIYHTEISKUNNAN TULEVAISUUS
Kolme näkökulmaa (1992)
- 3 Maria Lindbom
KUNNAT JA EUROOPPALAINEN ALUEKEHITYS (1994)
- 4 Jukka Jääskeläinen
KUNTA, KÄYTTÄJÄ, MARKKINAVOIMA
Kunnallisen monopolin ohjaus ja johtaminen (1994)
- 5 Torsti Kivistö
KEHITYKSEN MEGATRENDIT JA KUNTIEN TULEVAISUUS
Kohti ihmisläheistä kansalaisyhteiskuntaa (1995)
- 6 Kari Ilmonen–Jouni Kaipainen–Timo Tohmo
KUNTA JA MUSIIKKIJUHLAT (1995)
- 7 Juhani Laurinkari–Pauli Niemelä–Olli Pusa–Sakari Kainulainen
KUNTA VALINTATILANTEESSA
Kuka tuottaa ja rahoittaa palvelut? (1995)
- 8 Pirjo Mäkinen
KUNNALLISEN ITSEHALLINNON JÄLJILLÄ (1995)
- 9 Arvo Myllymäki–Asko Uoti
LEIKKAUKSET KUNTIEN UHKANA
Vaikeutuuko peruspalvelujen järjestäminen? (1995)
- 10 Heikki Helin–Markku Hyypiä–Markku Lankinen
ERILAISET KUNNAT
Kustannuserojen taustat (1996)
- 11 Juhani Laurinkari–Tuula Laukkanen–Antti Miettinen–Olli Pusa
VAIHTOEHDOKSI OSUUSKUNTA
– yhteisö kunnan palvelutuotannossa (1997)
- 12 Jari Hyvärinen–Paavo Okko
EMU – ALUEELLISET VAIKUTUKSET JA KUNTATALOUS (1997)
- 13 Arvo Myllymäki–Juha Salomaa–Virpi Poikkeus
MUUTTUMATON – MUUTTUVA KANSANELÄKELAITOS (1997)

- 14 Petri Böckerman
ALUEET TYÖTTÖMYYDEN KURIMUKSESSA (1998)
- 15 Heikki Helin–Seppo Laakso–Markku Lankinen–Ilkka Susiluoto
MUUTTOLIIKE JA KUNNAT (1998)
- 16 Kari Neilimo
STRATEGIAPROSESSIN KEHITTÄMINEN MAAKUNTATASOLLA
– case Pirkanmaa (1998)
- 17 Hannu Pirkola
RAKENNERAHASTOT
– ohjelmien valmistelu, täytäntöönpano ja valvonta (1998)
- 18 Marja-Liisa Nyholm–Heikki Suominen
PALVELUVERKOSSA YÖTÄPÄIVÄÄ (1999)
- 19 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
YKSITYISTÄMINEN VESIHUOLLOSSA? (1999)
- 20 Salme Näsi–Juha Keurulainen
KUNNAN KIRJANPITOUUDISTUS (1999)
- 21 Heikki Heikkilä–Risto Kunelius
JULKISUUSKOE
Kansalaiskeskustelun opetuksia koneistoille (2000)
- 22 Marjaana Kopperi
VASTUU HYVINVOINNISTA (2000)
- 23 Lauri Hautamäki
MAASEUDUN MENESTYJÄT
Yritykset kehityksen vetureina (2000)
- 24 Paavo Okko–Asko Miettälä–Elias Oikarinen
MUUTTOLIIKE PAKOTTAA RAKENNEMUUTOKSEEN (2000)
- 25 Olavi Borg
TIEDON VAJE KUNNISSA (2000)
- 26 Max Arhippainen–Perttu Pyykkönen
KIINTEISTÖVERO KUNNALLISTALOUEDESSA (2000)
- 27 Petri Böckerman
TYÖPAIKKOJEN SYNTYMINEN
JA HÄVIÄMINEN MAAKUNNISSA (2001)
- 28 Aimo Ryytänen
KUNTAYHTEISÖN JOHTAMINEN (2001)

- 29 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
LUOTTAMUSHENKILÖ JA VALTA
Edustuksellisen kunnallisdemokratian mahdollisuudet (2001)
- 30 Terho Pursiainen
KUNTAETIIKKA
Kunnallisen arvokeskustelun kritiikkiä (2001)
- 31 Timo Tohmo–Jari Ritsilä–Tuomo Nenonen–Mika Haapanen
JARRUA MUUTTOLIIKKEELLE (2001)
- 32 Arvo Myllymäki–Eija Tetri
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS KANSALAISPALVELUJEN
RAHOITTAJANA (2001)
- 33 Anu Pekki–Tuula Tamminen
LAPSEN EHDOLLILLA (2002)
- 34 Lauri Hautamäki
TEOLLISTUVA MAASEUTU
– menestyvät yritykset maaseudun voimavarana (2002)
- 35 Pertti Kettunen
KUNTIEN ELOONJÄÄMISEN TAITO (2002)
- 36 MAAKUNTIEN MERKITYS JA TEHTÄVÄT (2003)
- 37 Marko Taipale–Max Arhippainen
ANSIOTULOVÄHENNYS, JAETTAVAT YRITYSTULOT
JA KUNTIEN VEROPOHJA (2003)
- 38 Jukka Lassila–Tarmo Valkonen
HOIVARAHASTO (2003)
- 39 Pekka Kettunen
OSALLISTUA VAI VAIKUTTAA? (2004)
- 40 Arto Ikola–Timo Rothovius–Petri Sahlström
YRITYSTOIMINNAN TUKEMINEN KUNNISSA (2004)
- 41 Päivi Kuosmanen–Pentti Meklin–Tuija Rajala–Maarit Sihvonen
KUNNAT ERIKOISSAIRAANHOIDOSTA SOPIMASSA (2004)
- 42 Pauli Niemelä
SOSIAALINEN PÄÄOMA SUOMEN KUNNISSA (2004)
- 43 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
TARKASTUSLAUTAKUNTA KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA (2004)
- 44 Aimo Rynnänen
KUNNAT VALTION VALVONNASSA (2004)

- 45 Antti Peltokorpi–Jaakko Kujala–Paul Lillrank
KESKENERÄISEN POTILAAN KUSTANNUKSET
Menetelmä kunnille terveystalouksien tuotannon suunnitteluun ja ohjaukseen (2004)
- 46 Pentti Puoskari
KUNTA JA AMMATTIKORKEAKOULU (2004)
- 47 Timo Nurmi
KUNTIEN ARVOPERHEET (2005)
- 48 Jarna Heinonen–Kaisu Paasio
SISÄINEN YRITTÄJYYS KUNTATYÖSSÄ (2005)
- 49 Soili Keskinen
TUTKIMUS ALAISTAIDOISTA KUNNISSA
(verkkojulkaisu 2005)
- 50 Heikki A. Loikkanen–Ilkka Susiluoto
PALJONKO VERORAHOILLA SAA? (2005)
- 51 Arvo Myllymäki–Päivi Kalliokoski
VALTIO, KUNTA JA EUROOPAN UNIONI
Unionijäsenyyden vaikutus valtion ja kuntien taloudelliseen päätösvaltaan (2006)
- 52 Aini Pehkonen
MAAHANMUUTTAJAN KOTIKUNTA (2006)
- 53 Toivo Pihlajaniemi
KUNTARAKENNE MURROKSESSA
(verkkojulkaisu 2006)
- 54 Satu Nivalainen
PENDELÖINKÖ VAI MUUTANKO?
Työvoiman liikkuvuus kuntien välillä (2006)
- 55 Jouni Kaipainen
KUNTIEN ROSKASOTA (2006)
- 56 Vesa Vesterinen
KUNTA JA YHTIÖITTÄMINEN (2006)
- 57 Maria Solakivi–Matti Virén
KUNTIEN HENKILÖSTÖ, TEHOKKUUS JA KUNTAKOKO (2006)
- 58 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
VESIHUOLLON HAAVOITTUVUUS
(verkkojulkaisu 2007)

- 59 Elina Viitanen–Lauri Kokkinen–Anne Konu–Outi Simonen–
Juha V. Virtanen–Juhani Lehto
JOHTAJANA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA (2007)
- 60 Jouni Ponnikas–Timo Tiainen–Johanna Hätälä–Jarmo Rusanen
SUOMI JA ALUEET 2030
– toteutunut kehitys, ennakointia ja skenaariot (2010)
- 61 Ritva Pihlaja
KOLMAS SEKTORI JA JULKINEN VALTA (2010)
- 62 Pekka Pietilä–Tapio Katko–Vuokko Kurki
VESI KUNTAYHTEISTYÖN VOITELUAINEENA (2010)
- 63 Pasi Holm–Janne Huovari
KUNNAT VEROUUDISTUKSEN MAKSAJINA? (2011)
- 64 Irene Roivainen–Jari Heinonen–Satu Ylinen
KÖYHÄ BYROKRATIAN RATTAISSA (2011)
- 65 Anu Hakonen–Kiisa Hulkko-Nyman
KUNNASTA HOUKUTTELEVA TYÖPAIKKA? (2011)
- 66 Markku Sotarauta–Toni Saarivirta–Jari Kolehmainen
MIKÄ ESTÄÄ KUNTIEN UUDISTUMISTA? (2012)
- 67 Eero Lehto
VOIKO ÄÄNESTÄMÄLLÄ VAIKUTTAA KUNTAVEROIHIN? (2012)
- 68 Kirsi Kuusinen-James
TUOKO PALVELUSETELI VALINNANVAPAUTTA? (2012)
- 69 Leena Forma–Marja Jylhä–Mari Aaltonen–Jani Raitanen–
Pekka Rissanen
VANHUUDEN VIIMEISET VUODET
– pitkäaikaishoito ja siirtymät hoitopaikkojen välillä (2012)
- 70 Niina Mäntylä–Jonna Kivelä–Seija Ollila–Laura Perttola
PELASTAKAA KOULUKIUSATTU!
– koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa
tarkastelussa (2013)
- 71 Juhani Laurinkari–Kirsi Rönkä–Anja Saarinen–Veli-Matti Poutanen
PALVELUT TOIMIMAAN
– tapaturmissa vammautuneiden nuorten puheenvuoro (2013)
- 72 Signe Jauhiainen–Janne Huovari
KUNTARAKENNE JA ALUEIDEN ELINVOIMA
– laskelmia väestöstä, työpaikoista ja kuntataloudesta (2013)

- 73 Riitta Laakso
MISTÄ KOTI HUOSTAANOTETULLE LAPSELLE?
(verkkojulkaisu 2013)
- 74 Vuokko Niiranen–Minna Joensuu–Mika Martikainen
MILLÄ TIEDOLLA KUNTIA JOHDETAAN? (2013)
- 75 Niko Hatakka–Erkka Railo–Sini Ruohonen
KUNTAVAALIT 2012 MEDIASSA (2013)
- 76 Hannu Kytö ja Monika Kral-Leszczynska
MUUTTOLIIKKEEN VOITTAJAT JA HÄVIÄJÄT
– tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista (2013)
- 77 Sakarias Sokka, Anita Kangas, Hannu Itkonen, Pertti Matilainen &
Petteri Räisänen
HYVINVOINTIA MYÖS KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUISTA
(2014)
- 78 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SISÄLTÖÄ SOTE-UUDISTUKSEEN
Tunnuslukuja terveydenhuollon suunnitteluun (2014)
- 79 Hagen Henrj, Jarmo Hänninen, Seija Paksu ja Päivi Pylkkänen
OSUUSTOIMINNASTA VALOA VANHUSPALVELUIHIN (2014)
- 80 Toni Mättö, Jukka Pellinen, Antti Rautiainen ja Kari Sippola
TALOUSOHJAUS TERVEYSASEMILLA
– näennäisohjaus luo näennäistehokkuutta (2014)
- 81 Tuija Rajala ja Jari Tammi
BUDJETOINTIA KUNTIEN MUUTOSKIERTEESSÄ (2014)
- 82 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SAADAANKO SOTE-UUDISTUKSELLA TASALAATUA? (2014)
- 83 Maria Ohisalo & Juho Saari
KUKA SEISOO LEIPÄJONOSSA?
Ruoka-apu 2010-luvun Suomessa (2014)
- 84 Anna-Maria Isola, Elina Turunen, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen
ja Heikki Hiilamo
SYRJÄYTYNYT IHMINEN JA KUNTA (2015)
- 85 Heli Sjöblom-Immala
PUOLISONA MAAHANMUUTTAJA –
Monikulttuuristen perheiden viihtyminen Suomessa ja muutto-
suunnitelmat (2015)

- 86 Arttu Saarinen, Mervi Ruokolainen, Heikki Taimio, Jukka Pirttilä ja Saija Mauno
PALVELUMOTIVAATIO JA TYÖHYVINVOINTI TERVEYDEN-
HUOLLOSSA (2015)
- 87 Olli-Pekka Viinamäki ja Maria Katajamäki
LUOTTAMUKSESTA ELINVOIMAA KUNNILLE (2015)
- 88 Seppo Penttilä, Janne Ruohonen, Asko Uoti ja Veikko Vahtera
KUNTAYHTIÖT LAINSÄÄDÄNNÖN RISTIAALLOKOSSA (2015)
- 89 Paula Saikkonen, Sanna Blomgren, Pekka Karjalainen ja Minna Kivipelto
POISTAANKO SOSIAALITYÖ HUONO-OSAISUUTTA? (2015)
- 90 Eija Kauppi, Niku Määttänen, Tomi Salminen ja Tarmo Valkonen
VANHUSTEN PITKÄAIKAISHOIDON TARVE VUOTEEN 2040
(2015)
- 91 Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo
MITEN SOTE-UUDISTUS TOTEUTETAAN? (2015)
- 92 Jaana-Piia Mäkinie, Kirsi Heikkilä-Tammi ja Marja-Liisa Manka
MITEN KUNTAESIMIES VOI PARANTAA TYÖHYVINVOINTIA?
(2015)
- 93 Matti Rimpelä ja Markku Rimpelä (toimittajat)
SÄÄSTÖJÄ LAPSIPERHEIDEN PALVELUREMONTILLA (2015)
- 94 Tomi Venho
RAHASTAA, EI RAHASTA, RAHASTAA
– suomalaisen vaalirahoituksen seurantatutkimus (2015)
- 95 Riku Thilman, Timo Rothovius ja Jussi Nikkinen
KUNNAN SIJOITUSVARALLISUUDESTA JA SEN HALLINNASTA
(2016)
- 96 Tiina Rättilä ja Jarmo Rinne
KUNTADEMOKRATIA KAKSILLA RAITEILLA (2016)
- 97 Juha Lavapuro, Tuomas Ojanen, Pauli Rautiainen ja Virve Valtonen
SIVISTYKSELLISET JA SOSIAALISET PERUSOIKEUDET
SYRJÄKUNNISSA (2016)
- 98 Aleksi Koski ja Heikki Kuutti
LÄPINÄKYVYYS KUNNAN TOIMINNASSA
– tietopyyntöihin vastaaminen (2016)
- 99 Sari Tuuva-Hongisto, Ville Pöysä ja Päivi Armila
SYRJÄKYLIEEN NUORET – unohdetut kuntalaiset? (2016)

- 100 Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku
SOSIAALISESTA MEDIASTA RATKAISUJA PAIKALLISEEN
VAIKUTTAMISEEN (2016)
- 101 Antti Syväjärvi, Jaana Leinonen, Anu Pruikkonen ja Rauno Korhonen
SOSIAALINEN MEDIA KUNTAJOHTAMISESSA (2017)
- 102 Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo
MITÄ TUNNUSLUKUJA SOTE-ALUEEN JOHTAMISESSA
TARVITAAN? (2017)
- 103 Ilkka Koiranen, Aki Koivula, Arttu Saarinen ja Pekka Räsänen
PUOLUEIDEN RAKENTEET JA JÄSENISTÖN VERKOSTOT (2017)

KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite	Fredrikinkatu 61 A 00100 Helsinki
Asiamies	Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi , p. 0400 570 087
Tutkimusasiamies	Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi , p. 0400 815 527
Taloudenhoitaja	Anja Kirves, anja.kirves@kaks.fi , p. 0400 722 682

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Ilkka Koironen, Aki Koivula,
Arttu Saarinen ja Pekka Räsänen

Puolueiden rakenteet ja jäsenistön verkostot

Mitä eri ihmisryhmiä puolueiden jäsenet edustavat, ja minkälaisissa verkostoissa he toimivat? Miten jäsenten siteet kanssaihmiisiin ovat vaikuttaneet heidän poliittiseen kantaansa?

Ovatko puolueet sittenkään samankaltaisia keskenään, vai eroavatko ne toisistaan?

Tässä tutkimuksessa on selvitetty kuuden suurimman eduskuntapuolueen jäsenrakenteita ja jäsenten sosiaalisia verkostoja. Kysely tehtiin vuonna 2016, ja siihen vastasi yli 12 000 puoluejäsentä. Tutkimus on tehty Turun yliopiston taloussosiologian oppiaineessa.

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2017
ISBN 978-952-7072-75-2 (nid)
ISBN 978-952-7072-76-9 (pdf)